

1951

η φύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 167

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2020

Αλεπού (*Vulpes vulpes*), φωτ. Γεώργιος Ζησόπουλος

η φύση

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 167

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2020

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

Νίκης 20, 105 57 Αθήνα
Τηλ.: 210-3224944, 210-3314563, FAX: 210-3225285
E-mail: info@eepf.gr - Ιστοθέση: www.eepf.gr

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: **Νίκος Πέτρου**
Αντιπρόεδρος: **Αλέξια Νικηφοράκη**
Γεν. Γραμματέας: **Σταμάτης Σκαμπαρδώνης**
Αναπλ. Γεν. Γραμματέας: **Σπύρος Μπισακούλης**
Ταμίας: **Ιωάννης Πεχλιβανίδης**
Έφορος Εκδηλώσεων: **Ντόναλντ Μάθιους**
Μέλη: **Σοφία Καινούργιου, Χρήστος Κατσαρός,
Χριστίνα Παπαζήση**

Επίτιμος Πρόεδρος: **Γιώργος Σφήκας**

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

**Σμαράγδα Αδαμαντιάδου, Μίλτος Γκλέτσος,
Χρήστος Κατσαρός, Ντόναλντ Μάθιους,
Νίκος Πέτρου, Σταμάτης Σκαμπαρδώνης,
Μαρία Ρουσσουστακάκη.**

Εκδότης - Υπεύθυνος ύλης
Σταμάτης Σκαμπαρδώνης, Νίκης 20, 105 57 Αθήνα

Τα ενυπόγραφα άρθρα αντιπροσωπεύουν
τις απόψεις των συγγραφέων
και όχι αναγκαστικά της Εταιρίας.

Επιμέλεια έκδοσης: **Σταμάτης Σκαμπαρδώνης**

Σελιδοποίηση - επεξεργασία
Άρης Βιδάλης

Τιμή Τεύχους 4 ΕΥΡΩ
Στα μέλη διανέμεται δωρεάν.

ΔΙΟΙΚΤΗΤΗΣ:
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ
Νίκης 20, 105 57 Αθήνα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημαντική επιτυχία της Εταιρίας μας για την προστασία του Καλλιόδρομου	N. Πέτρου	3
Στα μέρη του Βαλκανικού Λύγκα	J. Hoffman	6
Πρόληψη των δασικών πυρκαγιών στα Κύθηρα με την καθοδήγηση της επιστήμης και τη συμβολή των κατοίκων	Γ. Ξανθόπουλος, Α. Νικηφοράκη, Μ. Αθανασίου, Γ. Μάντακας, Κ. Κασούκης, Κ. Τσαγκάρη, Α. Σολωμού, Γ. Καρέτσος, Μ. Γκλέτσος	11
Η εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας στην Ελλάδα Το ευρωπαϊκό έργο LIFE-IP CEI-GREECE		16
Πρέσπα και η Διασυνοριακή Συνεργασία: τρεις χώρες, γύρω από δυο λίμνες, με ένα κοινό όραμα	J. Hendersom, Μ. Σολάκη	19
Τα φύκη και όσα (δεν) γνωρίζουμε γι' αυτά	Α. Τσιριγώτη	23
Η κλιματική κρίση στη μετα-κορωνοϊό . Κ. Καρτάλης		26
Το έργο FoodSHIFT2030 – Κέντρα διατροφικών συστημάτων που καινοτομούν	Χ. Τσούτη, Κ. Βαλάτ, Ε. Βογιατζιδάκη, Α. Ρίβιου, Ε. Κωνσταντίνου	28
«Έκθεση Πισσαρίδη»: οι προτεραιότητες για το περιβάλλον και την κυκλική οικονομία	Α. Δεμερτζής	35
Δέκα χρόνια οικονομικής δράσης – Πήραμε ρίσκα και βγήκαμε νικητές	Σ. Μπισακούλης	38
Ανάλυση προτεινόμενης τροποποίησης του καταστατικού της ΕΕΠΦ		40
Βιβλιοπωλείο της ΕΕΠΦ		54
LIFE NATURA Themis	Χ. Γεωργιάδης	55
Η διαχείριση της <i>Posidonia oceanica</i> - POSBEMED2	Χ. Αγάογλου	56
«Green Key»		58
«Γαλάζια Σημαία»	Δ.Ν. Βουρδουμπά	59
«Νέοι Δημοσιογράφοι»	Χ. Θεοδωρικά	60
Λειτουργία Δικτύων Π.Ε. της ΕΕΠΦ για τη σχολική χρονιά 2020-2021...		61
Εγγραφές μελών - Δωρεές		63

Εξώφυλλο: Αλεπού (*Vulpes vulpes*) στο Νησί Ημαθίας σε μεσημεριανή της βόλτα (φωτογραφία Γεώργιος Ζησόπουλος).

Η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης έχει ως αποστολή της να ενημερώνει και να ευαισθητοποιεί τόσο τους Έλληνες, όσο και αυτούς που αγαπούν την Ελλάδα, για τη φυσική κληρονομιά της χώρας μας και να δραστηριοποιείται για την προστασία της.

Τοπίο στο Καλλίδρομο (Φωτ. Ηλίας Δημητριάδης)

Σημαντική επιτυχία της Εταιρίας μας για την προστασία του Καλλίδρομου

Στις 2.12.2020 δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως η απόφαση του υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/74420/1842 για τον καθορισμό όρων και περιορισμών για την προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης και του τοπίου στην Ειδική Ζώνη Διατήρησης του δικτύου Natura 2000 «Όρος Καλλίδρομο» (GR 2440006) στη Στερεά Ελλάδα.

Όπως σαφώς αναφέρεται, αυτή η Υπουργική Απόφαση (ΥΑ) βασίζεται στα συμπεράσματα και τις προτάσεις του έργου LIFE11 NAT/GR/1014 «Διατήρηση Δασών και Δασικών Ανοιγμάτων Προτεραιότητας στον Εθνικό Δρυμό Οίτης και στο Όρος Καλλίδρομο της Στερεάς Ελλάδας», με ακρωνύμιο LIFE ForOpenForests («Για Ανοιχτά Δάση»), που υλοποιήθηκε στους ορεινούς όγκους της Οίτης και του Καλλίδρομου με συγχρηματοδότηση από το πρόγραμμα LIFE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Συντονιστής του έργου, το οποίο ξεκίνησε το 2012 και τελείωσε, μετά από παράταση δύο ετών, τον Σεπτέμβριο του 2019 ήταν η Εταιρία μας, με εταίρους το Τμήμα Βιολογίας του ΕΚΠΑ, το Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και τον Αρκτούρο. Όσοι διαβάζετε ολόκληρο το περιοδικό σίγουρα έχετε παρακολουθήσει την πορεία του όλα αυτά τα χρόνια.

Οι δράσεις του έργου περιλάμβαναν και την προετοιμασία δύο νομικών κειμένων, τα οποία θα όριζαν το απαραίτητο νομικό πλαίσιο για την προστασία των περιοχών υλοποίησης, της Οίτης και του Καλλίδρομου. Η πρώτη ήδη απολάμβανε προστασίας καθώς υπήρχαν διατάξεις για τον Εθνικό Δρυμό, εγκεκριμένη Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη (η οποία μπήκε σε διαδικασία επικαιροποίησης κατά τη διάρκεια του έργου) και ο Φορέας Διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής. Αντίθετα, για την περι-

οχή Natura του Καλλίδρομου δεν υπήρχε ως τώρα θεσμοθετημένη προστασία, ενώ εντάχθηκε στην περιοχή ευθύνης του ΦΔ της Οίτης μόλις το 2018.

Το Καλλίδρομο, που δεσπόζει πάνω από τον ιστορικό τόπο των Θερμοφυλών, έχει μεγάλη βιολογική, οικολογική, αισθητική και επιστημονική αξία. Το τοπίο είναι εντυπωσιακό, με εκτεταμένα δάση Κεφαλληνιακής Ελάτης και δύο μεγάλες εποχικές λίμνες, στη Σουβάλα και στη Νευρόπολη. Φιλοξενεί τύπους οικοτόπων του παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, όπως δάση Αριάς (9340), δάση φυλλοβόλων δρυών (9259), δάση Πλατάνου της Ανατολής (92C0) και βλάστηση ασβεστολιθικών βράχων (8210), καθώς και τρεις οικοτόπους προτεραιότητας, εποχικά λιμνία (3170*), ξηρά λιβάδια σε ασβεστόλιθο (6210*) και δάση Μαύρης Πεύκης (9536*), που ήταν αντικείμενα των δράσεων του έργου. Η χλωρίδα του περιλαμβάνει 900-1.000 είδη (πριν το έργο οι εκτιμήσεις ήταν γύρω στα 600 είδη) με σπάνια φυτά, όπως τα στενοενδημικά *Onosma stridii* και *Hieracium gaudryi* και το μονοτυπικό ελληνικό είδος *Leptoplax emarginata*. Σημαντική είναι και η орνιθοπανίδα με αρκετά είδη του παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ, όπως ο Αετομάχος (*Lanius collurio*), ο Φιδαετός (*Circaetus gallicus*), ο Μαυροπελαργός (*Ciconia nigra*) και δρυοκολάπτες όπως ο Σταχτής Δρυοκολάπτης (*Picus canus*). Το Καλλίδρομο είναι επίσης μία από τις νοτιότερες θέσεις εμφάνισης Καφέ Αρκούδας στην Ελλάδα και την Ευρώπη.

Την ευθύνη για τα νομικά κείμενα και την προώθησή τους στις αρμόδιες αρχές είχε η Εταιρία μας (δράση C.10). Τα κείμενα αυτά δημιουργήθηκαν υπό την επιμέλεια του νομικού Γιώργου Πολίτη, συνεργάτη του έργου και Γενικού Γραμματέα της Εταιρίας μας για πολλά έτη, τον οποίο ευχαριστούμε θερμά για την πολύτιμη συμβολή του. Βασίστηκαν σε έρευνα για το νομικό καθεστώς και τη διακυβέρνηση των δύο περιοχών (δράση A.12, την οποία επίσης υλοποίησε η ΕΕΠΦ) και συμπεριέλαβαν τα ευρήματα και αποτελέσματα των άλλων δράσεων του έργου.

Το νομικό κείμενο και οι προτάσεις του έργου για την Οίτη ενσωματώθηκαν στην επικαιροποιημένη ΕΠΜ, η οποία αποτελεί τη βάση για την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος (ΠΔ) για την πλήρη και διαρκή προστασία του βουνού.

Επειδή όμως για το Καλλίδρομο η ολοκλήρωση της ΕΠΜ αναμενόταν μετά το 2021 και η έκδοση ΠΔ ένα ή δύο χρόνια μετά (και με τις τρέχουσες πλέον συνθήκες ίσως ακόμη αργότερα) απευθυνθήκαμε, στο τέλος του 2018, στη Γενική Γραμματεία Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων για την έκδοση ΥΑ με ισχύ 2 έτη (και δυνατότητα επέκτασης για άλλο ένα) ώστε να καλυφθεί το κενό μέχρι την έκδοση του ΠΔ. Η έκδοσή της επιστέγασε τις προσπάθειες πολλών ετών στην Οίτη και το Καλλίδρομο, αλλά και τη συστηματική συνεργασία με τα αρμόδια τμήματα του ΥΠΕΝ.

Η απόφαση οριοθετεί τέσσερις ζώνες προστασίας (ζώνη 1 η οποία αντιστοιχεί με την ΕΖΔ GR 2440006, ζώνη 2 προστασίας οικοτόπων και ειδών, ζώνη 3 προστασίας τοπίων υψηλής αισθητικής αξίας και την περιφερειακή ζώνη 4 η οποία καθορίζει τις αντίστοιχα επιτρεπόμενες δραστηριότητες. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι στις ζώνες 1, 2 και 3 δεν επιτρέπονται εξορυκτικές και λατομικές εργασίες, η εγκατάσταση κάθε είδους ΑΠΕ και η ανάπτυξη μεγάλης κλίμακας δραστηριοτήτων ή υποδομών, καθώς και η κίνηση μηχανοκίνητων οχημάτων εκτός οδικού δικτύου, κάτι που ήταν ιδιαίτερη απειλή για τα εποχικά λιμνία.

Πρέπει να τονίσουμε ότι η Εταιρία μας, με μεγάλη ιστορία στη θεσμοθέτηση και ανάδειξη προστατευόμενων περιοχών, δεν είχε επιτύχει τη δημιουργία νέας νομοθεσίας για κάποια περιοχή από την εποχή του αείμνηστου Βύρωνα Αντίπα.

Το έργο άφησε και πολλές άλλες παρακαταθήκες στο Καλλίδρομο: τη μελέτη και καταγραφή των οικοτόπων και της σπάνιας χλωρίδας του βουνού, την προστασία των οικοτόπων προτεραιότητας, ιδιαίτερα των εποχικών λιμνίων που περιφράχθηκαν, το Κέντρο Ενημέρωσης επισκεπτών στο Παλαιοχώρι, τα έργα προστασίας της λίμνης της Νευρόπολης και του γύρω της οδικού δικτύου από τη διάβρωση, τις δράσεις διαχείρισης της βόσκησης και των βοσκοτόπων, την αντιπυρική υποδομή, την επιμόρφωση και ενδυνάμωση των τοπικών παραγωγών μέσω σεμιναρίων κ.ά. Σημαντική ήταν και η ευαι-

σθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, μέσω της συμμετοχής στην Επιτροπή Ενδιαφερομένων Μερών και των ενημερωτικών δράσεων, αλλά και των παιδιών, καθώς σε όλη την διάρκεια του έργου έγιναν επισκέψεις σχολείων της περιοχής στο βουνό, στο πλαίσιο δράσεων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε συνεργασία με το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Στυλίδας-Υπάτης.

Η εξέλιξη αυτή δείχνει επίσης ότι τελικά μπορεί να υπάρξει συνέχεια των ευρωπαϊκών έργων για την προστασία του περιβάλλοντος και μετά την ολοκλήρωσή τους, στη λεγόμενη «μετά LIFE εποχή» (after LIFE).

Εκτός όμως από τα επιστημονικά αποτελέσματα και την προστασία ειδών και οικοτόπων στα δύο βουνά, το έργο ForOpenForests έπαιξε καθοριστικό ρόλο και για την πορεία της Εταιρίας μας. Ήταν το πρώτο μεγάλο έργο στο οποίο συμμετείχε η ΕΕΠΦ μετά από μία δεκαετία (το προηγούμενο, το έργο LIFE02 NAT/GR/008489 για τον ποταμό Νέστο, είχε ξεκινήσει το 2002) και το πρώτο έργο LIFE στο οποίο είχε τον ρόλο του συντονιστή. Η έγκρισή του έφερε σημαντική οικονομική ενίσχυση σε μια δύσκολη συγκυρία και μας επέτρεψε όχι μόνον να υποστηρίξουμε τις υπάρχουσες θέσεις, αλλά και να τις αυξήσουμε. Έφερε επίσης στους κόλπους της Εταιρίας τον Χρήστο Γεωργιάδη, ο οποίος ανέλαβε τη διεύθυνση του έργου και το έφερε σε πέρας με τον καλύτερο τρόπο μετά από 7 χρόνια σκληρής δουλειάς, συχνά πέρα από τις υποχρεώσεις της θέσης του.

Η παρουσία και η εμπειρία του Χρήστου συνέβαλαν στο να έχουμε έκτοτε συνεχώς αυξανόμενη συμμετοχή σε έργα, με αποτέλεσμα σήμερα η ΕΕΠΦ να συμμετέχει ταυτόχρονα σε δέκα διαφορετικά έργα με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση και να απασχολεί τρία μόνιμα στελέχη σε αυτό τον τομέα. Γεγονός που έρχεται να επικυρώσει, με τον ηχηρότερο τρόπο, την απόφαση του τότε Διοικητικού Συμβουλίου να στραφεί προς τα προγράμματα ευρωπαϊκής συγχρηματοδότησης. ■

Νίκος Πέτρου

Για όσους ενδιαφέρονται για περισσότερα στοιχεία, ο ιστότοπος του έργου (www.foropenforest.org) παραμένει διαθέσιμος και περιλαμβάνει όλα τα παραδοτέα και την εκκλαίευμένη αναφορά του έργου: https://foropenforests.org/sites/foropenforests.org/files/reports/FOF-LaymansReport-039-GR_SMALL.pdf

Στα μέρη του Βαλκανικού Λύγκα

Julian Hoffman* (μετάφραση Μίλτος Γκλέτσος, φωτογραφίες MES)

Λίγα μόνο ζώα μου προκαλούν τόσο δέος όσο ο λύγκας. Η παρουσία του είναι συνήθως μη ορατή και σχεδόν υπερβατική, ένα απειροελάχιστο, εμβληματικό στιγμιότυπο άγριας φύσης. Προπύργιο του Βαλκανικού Λύγκα, υποείδους του ευρύτερα εξαπλωμένου Ευρασιατικού Λύγκα, είναι τα άγρια βουνά και τα πυκνά δάση του Εθνικού Πάρκου Μαύροβου στο κράτος της Βόρειας Μακεδονίας. «Αν δεν είχαμε το Μαύροβο, ο Βαλκανικός Λύγκας θα είχε εξαφανιστεί σε διάστημα πέντε χρόνων» μου λέει ο Ντίμε Μελόφσκι, ζωολόγος, ειδικός στον λύγκα, και γιος του Λιούπτσο Μελόφ-

σκι, πρώην προέδρου της Οικολογικής Εταιρείας της Βόρειας Μακεδονίας (Macedonian Ecological Society, MES).

Ο Βαλκανικός Λύγκας έχει βιώσει δύσκολες εποχές στη νοτιοανατολική Ευρώπη, καθώς μοιράζεται τα άγρια λημέρια του με ανθρώπινες κοινότητες με μακρά παράδοση συγκρούσεων και διαμαχών. Το 1940 εκτιμάται ότι υπήρχαν 15-20 λύγκες σε ολόκληρη τη Βαλκανική – το ναδίρ του πληθυσμού του είδους. Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ο πληθυσμός του λύγκα ανέκαμψε και το 1974 υπολογιζόταν ότι υπήρχαν 280 άτομα στην περιοχή. Με τη βίαιη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας όμως, ο αριθμός έπεσε στα 80-105 άτομα, και στη συνέχεια μειώθηκε στα μόλις 40-60 άτομα το 2012. Από τους λίγες δεκάδες λύγκες που επισούν σήμερα, η συντριπτική πλειονότητα βρίσκεται στο Εθνικό Πάρκο Μαύροβου.

Η επιβίωση του Βαλκανικού Λύγκα εξαρτάται από την ικανότητά του να γίνεται ένα με το τοπίο, να μένει στη διάρκεια της ημέρας αόρατος πάνω σε μία βραχοπλαγιά, να προσαρμόζει επακριβώς την εμφάνισή του στο πετρώδες υπόστρωμα,

* Ο Julian Hoffman είναι βραβευμένος Βρετανός συγγραφέας φύσης, εγκατεστημένος εδώ και πολλά χρόνια στον Άγιο Γερμανό της Πρέσπας μαζί με τη σύζυγό του Julia. Στα γραπτά του ανικνεύει τις ιστορίες απειλούμενων τόπων και οικοσυστημάτων σε όλο τον πλανήτη, καταγράφοντας τις αφηγήσεις κατοίκων, ενεργών πολιτών, καθώς και επιστημόνων της οικολογίας στην προσπάθειά τους να προστατεύσουν και να περιώσουν σημαντικές φυσικές περιοχές. Το παρόν άρθρο προέρχεται από ένα κεφάλαιο του πρόσφατου βιβλίου του *Irreplaceable: The Fight to Save our Wild Places* (Τα αναντικατάστατα: προσπιζοντας τους άγριους τόπους μας) όπου περιγράφει την προσπάθεια να σωθεί ο βαλκανικός λύγκας σε Βόρεια Μακεδονία και Αλβανία.

Ποταμός Ράντικα, Μαύροβο, Βόρεια Μακεδονία

ώστε να μοιάζει με βράχος. Έχει την ικανότητα να ακροπατεί αθόρυβα πάνω σε σωρούς από πεσμένα φύλλα, λες και το σώμα του είναι αιθέριο – χωρίς καθόλου βάρος. Παρότι ο τρόπος που κινείται θυμίζει τη ροή του φωτός, του ανέμου και των νερών, δεν παύει να απειλείται από τις ίδιες πιέσεις που δέχονται και άλλα άγρια ζώα σε αυτό τον τόπο: λαθροθηρία, κλιματική αλλαγή, καταστροφική των βιοτόπων του.

Το 2011 η κυβέρνηση της Βόρειας Μακεδονίας έκανε σαφές ότι έβλεπε άλλες δυνατότητες για το Εθνικό Πάρκο Μαύροβου πέραν του να είναι απλώς ένα καταφύγιο για τον λύγκα και την πανίδα γενικότερα. Με στόχο την εκμετάλλευση των ποταμών που διασχίζουν το πάρκο για παραγωγή ενέργειας, επιδίωξε την κατασκευή είκοσι δύο υδροηλεκτρικών έργων μέσα στα όριά του, μέρος μόνο από ένα «τσουνάμι» φραγμάτων που σχεδιάζονται για τα Βαλκάνια – το 2017 υπήρχαν 2.800 υδροηλεκτρικά έργα υπό αξιολόγηση στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων. Τα δύο μεγαλύτερα φράγματα του Μαύροβου θα λάμβαναν χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης και την Παγκόσμια Τράπεζα. Ένα από αυτά, το φράγμα στο οροπέδιο Λούκοβο Πόλε, σχεδιαζόταν να έχει ύψος 70 μ., όπως μου ανέφερε ο Λιούπσκο Μελόφσκι όταν επισκέφθηκα μαζί του το βόρειο τμήμα του Εθνικού Πάρκου

3/21/2018 2:56 PM

Εθνικό Πάρκο Μαύροβο, Βόρεια Μακεδονία

κοντά στα σύνορα με Κόσοβο, όπου επρόκειτο να ανεγερθεί. «Το νερό θα καλύψει όλη αυτή την περιοχή» είπε με έναν αναστεναγμό, καθώς ατενίζαμε τα εκτεταμένα λιβάδια της περιοχής. Μόνο αυτό το φράγμα θα επηρεάσει 3.546 εκτάρια υποτίθεται προστατευόμενου Εθνικού Πάρκου. Δεκαεπτά απειλούμενα είδη φυτών θα βρεθούν στον πυθμένα της λίμνης, καθώς και δεκατρείς οικότοποι ευρωπαϊκής προτεραιότητας, μεταξύ αυτών ερεικώνες με πεύκα και βαλκανικο-ποντιακά δάση ελάτης.

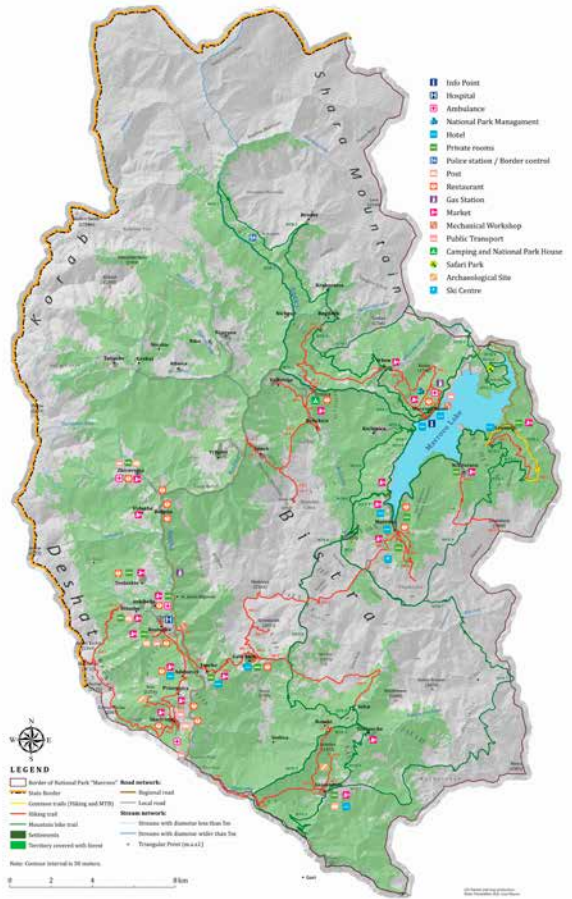
Η άμεση καταστροφή χλωρίδας και οικοτόπων θα είναι μία μόνο από τις πολλαπλές επιπτώσεις του έργου. Στις υπόλοιπες σοβαρές συνέπειες στο φυσικό περιβάλλον περιλαμβάνονται η κατασκευή βιομηχανικών υποδομών, η διάνοιξη και ασφαλτοστρωση οδικού δικτύου, η εκτροπή κλάδων του ποταμού ανάντη του φράγματος, που θα οδηγήσει σε αποξήρανση πολλά ρυάκια και ρέματα, η αυξημένη προσβασιμότητα τουριστών, λαθροθηρών και υλοτόμων, και άλλα σχέδια για επέκταση ανθρώπινων δραστηριοτήτων. «Ο λύγκας κολυμπάει» λέει ο Ντίμε «επομένως οι λίμνες δεν θα αποτελούν πρόβλημα, αλλά η όχληση κατά τη διάρκεια της κατασκευής και μετά θα μπορούσε να επηρεάσει τη λεία του, τα ζαρκάδια». Η πίεση στην κύ-

ρια πηγή τροφής του λύγκα μπορεί να απειλήσει την εύθραυστη ύπαρξή του, μέσα στην καρδιά της περιοχής εξάπλωσής του στον πλανήτη.

Η αντίδραση σε αυτούς τους σχεδιασμούς ήταν άμεση σε όλη τη χώρα, συνασπίζοντας επιστήμονες, φυσιολάτρες, τοπικές κοινωνίες και περιβαλλοντικές οργανώσεις. Όλοι μοιράζονταν μία κοινή ανησυχία για την εξαφάνιση των ποταμών που ελίσσονται μέσα στο Εθνικό Πάρκο, και παράλληλα έναν φόβο για το μέλλον των ενδημικών ειδών πανίδας που φιλοξενούν, όπως η ποταμίσια καρβίδα και η ενδημική πέστροφα του ποταμού Ράντικα. Πάνω απ' όλα, όμως, τους ένωσε ο απειλούμενος Βαλκανικός Λύγκας. Όπως το διατύπωσε ένας κάτοικος της περιοχής: «Ο λύγκας ανήκει στο τοπίο. Είναι κομμάτι του». Οι ποταμοί των Βαλκανίων δεν είναι απλώς υδάτινοι αγωγοί για την παραγωγή ηλεκτρισμού. Κυλούν με τη δική τους αέναη ενέργεια, θρέφουν την πανίδα και τις κοινότητες των ανθρώπων. Βρίσκονται στην καρδιά της περιοχής. Η αντίσταση στα φράγματα τελικά οδήγησε την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης και την Παγκόσμια Τράπεζα να αποσύρουν τις υποσχέσεις χρηματοδότησης, ειδικά μετά από τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του IUCN (Διεθνής Ένωση Προστασίας της Φύσης) και

της Σύμβασης της Βέρνης, που ζητούσαν τη διακοπή των εργασιών λόγω της πιθανής καταστροφής του περιβάλλοντος.

Για την εξασφάλιση της μελλοντικής επιβίωσης του λύγκα, ξεκίνησε το 2006 το Πρόγραμμα Ανάκαμψης του Βαλκανικού Λύγκα (Balkan Lynx Recovery Programme) με τη συμμετοχή της Οικολογικής Εταιρείας Βόρειας Μακεδονίας (MES), της Προστασίας Φυσικού Περιβάλλοντος της Αλβανίας (PPNEA), της γερμανικής οργάνωσης EuroNatur και της ελβετικής ΚΟΡΑ, που ειδικεύεται στα μεγάλα σαρκοφάγα ζώα. Το διασυννοριακό αυτό πρόγραμμα χρηματοδοτείται από το ελβετικό ίδρυμα MAVN. Στόχος του είναι η εξασφάλιση της μακροχρόνιας επιβίωσης του σπανίου αυτού ζώου και η ευαισθητοποίηση του κοινού για την ύπαρξή του και για τις απειλές που αντιμετωπίζει μέσω προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε σχολεία και στην τοπική κοινωνία. Αυτά απαιτούν την κατανόηση της οικολογίας του λύγκα, ενώ η συλλογή δεδομένων είναι επίπονη και απαιτεί τη χρήση φωτοπαγίδων για την παρακολούθηση της παρουσίας και των κινήσεων αυτού του κρυπτικού είδους σε ορισμένες από τις πιο απομονωμένες τοποθεσίες του ορεινού όγκου. Επιπλέον, οι βιολόγοι της MES χρειάζεται να παγιδεύουν λύγκες σε ειδικά κλουβιά, με στόχο να τους τοποθετήσουν κολλάρα με ραδιοπομπούς. Η ραδιοπαρακολούθηση επιτρέπει τον προσδιορισμό της εξάπλωσης και των μετακινήσεων των ζώων, κρίσιμη πληροφορία για τη διαμόρφωση μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής που θα περιλαμβάνει διαδρόμους ανάμεσα σε προστατευόμενες ζώνες οι οποίες θα μπορούν να

επιτρέψουν την περαιτέρω εξάπλωση του λύγκα.

Θετικό στοιχείο για την προοπτική του Βαλκανικού Λύγκα είναι η γερή βάση που έχει θέσει το Εθνικό Πάρκο Μαύροβου για την ανάκαμψη του είδους. Υπάρχουν σημάδια ότι πλέον έχει εγκατασταθεί και σε άλλες περιοχές. Το φθινόπωρο του 2017 καταγράφηκαν με φωτοπαγίδα βαλκανικοί λύγκες και στην Αλβανία και στη Βόρεια Μακεδονία. Για τη μεν Αλβανία, οι εικόνες αυτές κατέδειξαν ότι μία ολόκληρη νέα περιοχή μπορεί πλέον να εποικισθεί από λύγκες. Για τη δε Βόρεια Μακεδονία, μία σειρά φωτογραφιών της ΜΕΣ που προέκυψαν από τη συνεργασία κυνηγών με βιολόγους, έδειξε ένα θηλυκό άτομο λύγκα μαζί με το μικρό του σε μία λιμνούλα μέσα στο δάσος, επιβεβαιώνοντας ότι υπάρχει αναπαραγωγή λύγκα και εκτός του Μαύροβου, σε ορεινή περιοχή κοντά στα σύνορα με Αλβανία. Αυτά τα φαινομενικά μικρά βήματα μπορούν να οδηγήσουν σε σημαντικές αλλαγές. Επιπλέον, η εκλογή νέας κυβέρνησης στη Βόρεια Μακεδονία το 2017 είχε ως συνέπεια να βελτιωθεί η στάση της δημόσιας διοίκησης ως προς τις προστατευόμενες περιοχές και τους σκοπούς του προγράμματος ανάκαμψης, και οι προοπτικές μα-

κροπρόθεσμης παρουσίας του Βαλκανικού Λύγκα να γίνουν πιο αισιόδοξες ακριβώς χάρη στις προσπάθειες τόσο των αφοσιωμένων επιστημόνων όσο και των ανήσυχων τοπικών κοινωνιών. ■

Ο Julian Hoffman τελειώνει το κείμενό του με έναν αισιόδοξο επίλογο. Οι εταίροι του Προγράμματος Ανάκαμψης του Βαλκανικού Λύγκα σε Βόρεια Μακεδονία, Αλβανία και Κόσοβο έκαναν θετικά και αποτελεσματικά βήματα για την προστασία του λύγκα στις χώρες τους. Έχει ενδιαφέρον ότι και άλλες χώρες, όπως η Σλοβενία και η Κροατία, υλοποιούν ευρωπαϊκά έργα LIFE για την προστασία των πληθυσμών λύγκα (όχι το βαλκανικό υποείδος), ενώ Ισπανία και Πορτογαλία έχουν επιτύχει την αύξηση του πληθυσμού του Ιβηρικού Λύγκα, ο οποίος αποτελεί ξεχωριστό είδος, με κατάλληλα μέτρα διατήρησης, όπως η παγίδευση και μεταφορά ατόμων λύγκα από άλλες περιοχές. Στην Ιβηρική χερσόνησο, οι πληθυσμοί του Ιβηρικού Λύγκα έχουν εννιαπλασιαστεί, από 94 άτομα το 2002 σε 855 το 2020. Αν και η παρουσία του λύγκα στις περιοχές αυτές δεν είναι ακόμα πλήρως εξασφαλισμένη, οι προοπτικές του είναι πλέον πολύ πιο αισιόδοξες.

Ντον Μάθιους

Ο Καθηγητής Λίουπσο Μελόφσκι στο Μαύροβο

Εικόνα 1. Πυρκαγιά στην περιοχή της Αγίας Πελαγίας Κυθήρων στις 6 Αυγούστου 2020, κοντά σε κατοικίες [Φωτογραφία: Ανάργυρος Ρούσσος]

Πρόληψη των δασικών πυρκαγιών στα Κύθηρα με την καθοδήγηση της επιστήμης και τη συμβολή των κατοίκων

Δρ Γαβριήλ Ξανθόπουλος¹, Αλέξια Νικηφοράκη², Δρ Μιλτιάδης Αθανασίου, Γεώργιος Μάντακας¹, Κωνσταντίνος Καούκης¹, Δρ Κωνσταντινιά Τσαγκάρη¹, Δρ Αλεξάνδρα Σολωμού¹, Δρ Γεώργιος Καρέτσος¹, Μίλτος Γκλέτσος²

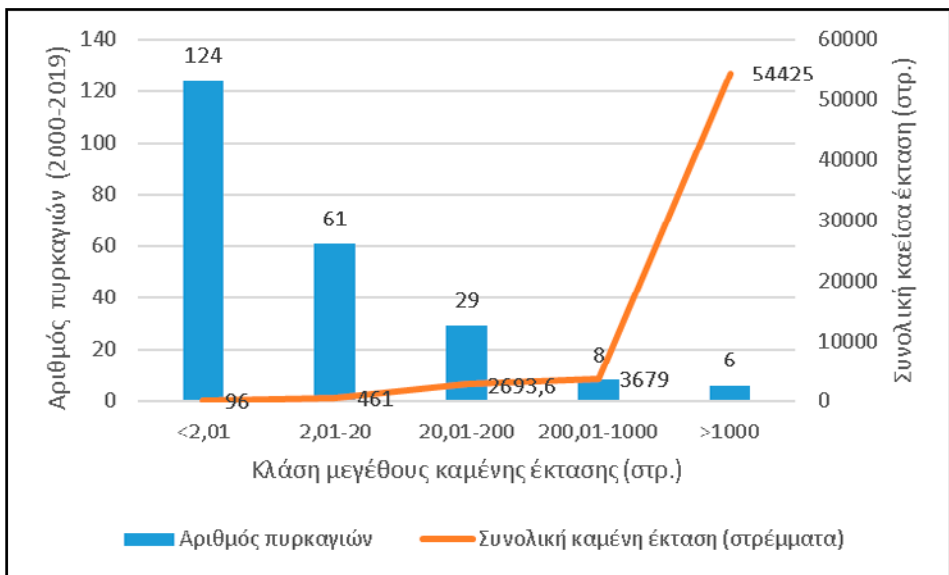
Φέτος συμπληρώθηκαν τρία χρόνια από την ιστορική καταστροφική πυρκαγιά που τον Αύγουστο του 2017 έπληξε τα Κύθηρα και έκαψε –μαζί με τις πυρκαγιές του Ιουλίου και του Νοεμβρίου της ίδιας αντιπυρικής περιόδου– περίπου το 1/12 του νησιού και το 1/3 των δασικών του εκτάσεων. Σιγά σιγά η φύση επουλώνει τις πληγές της και η δασική βλάστηση επανέρχεται, αν και ακόμη είναι ορατά σε πολλά σημεία του νησιού τα ιστάμενα υπολείμματα των κορμών των δένδρων και θάμνων που κάρηκαν, για να θυμίζουν σε κατοίκους και επισκέπτες πόσο εύκολα μπορεί να γίνει το κακό. Ο κίνδυνος να επαναληφθεί μια τέτοια καταστροφή είναι υπαρκτός και οι αρκετές μικρότερες πυρκαγιές που έχουν συμβεί στο μεταξύ, περιλαμβανο-

μένης της αντιπυρικής περιόδου του 2020, αποτελούν σαφή προειδοποίηση (Εικόνα 1). Η ανάγκη να μειωθεί η πιθανότητα για κάτι τέτοιο και, το κυριότερο, να εξασφαλιστεί ότι δεν θα κινδυνεύσει η ζωή ανθρώπων είναι επιτακτική.

Ανταποκρινόμενη σε αυτή την ανάγκη, η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ), με τη συμβολή και άλλων φορέων όπως η Επιτροπή Εγχωρίου Περιουσίας Κυθήρων και Αντικυθήρων (με την οποία υπέγραψε τριετές μνημόνιο συνεργασίας τον Δεκέμβριο του 2017), ο δήμος Κυθήρων, το Δασαρχείο Πειραιά κ.ά., ξεκίνησε μία σειρά δράσεων για την επούλωση των καταστροφών που προκάλεσαν οι πυρκαγιές του 2017 και τη θωράκιση νησιού και κατοίκων απέναντι σε μελλοντικούς κινδύνους. Το συντονιστικό όργανο και η επιστημονική επιτροπή που συγκροτήθηκαν, όπως προέβλεπε το μνημόνιο συνεργασίας, ανέλαβαν και διαμόρφωσαν συνολικά το πλαίσιο του προ-

1. Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων. Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «ΔΗΜΗΤΡΑ»

2. Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης

Εικόνα 2. Κατανομή του αριθμού των πυρκαγιών της περιόδου 2000-2019 στα Κύθηρα σε τάξεις μεγέθους και της συνολικής καμένης έκτασης ανά τάξη μεγέθους. Γίνεται εμφανές ότι το συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος της συνολικής καμένης έκτασης οφείλεται σε έναν πολύ μικρό αριθμό πυρκαγιών.

γράφματος «Ταξίδι για την αναγέννηση των Κυθήρων». Το πρόγραμμα αυτό περιελάμβανε τους παρακάτω τομείς προτεραιότητας:

- μέτρα για την πυροπροστασία του νησιού
- υποστήριξη της ανάπτυξης της φυσικής βλάστησης – σημαντικές αναδασώσεις
- περιβαλλοντική εκπαίδευση
- οργάνωση εθελοντικών ομάδων
- υιοθεσία περιοχών
- ανασυγκρότηση γεωργικών δραστηριοτήτων
- δημιουργία βοτανικού κήπου και τράπεζας σπερμάτων

Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΕΠΦ ζήτησε ήδη από τις αρχές του 2018 τη συνδρομή ειδικών επιστημόνων, και συγκεκριμένα των ερευνητών του Ινστιτούτου Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων (ΙΜΔΟ) του Ελληνικού Γεωργικού Οργανισμού «ΔΗΜΗΤΡΑ», με τον οποίο υπέγραψε ένα ακόμα μνημόνιο συνεργασίας. Στο πλαίσιο αυτού του μνημονίου και όπως εξελισσόταν το μεγάλο πρόγραμμα, οι ερευνητές αυτοί, με μεγάλη εμπειρία σε αντικείμενα όπως διαχείριση δασικών πυρκαγιών, δασική οικολογία, βιοποικιλότητα, αποκατάσταση διαταραγμένων δασικών οικοσυστημάτων, δασική μετεωρολογία κ.λπ., ήρθαν στο νησί και μοιράστηκαν τη γνώση τους, βοηθώντας έτσι ώστε να ξεκινήσουν στην ορθή κατεύθυνση οι δράσεις αποκατάστασης. Στο πλαίσιο των τομέων προτεραιότητας γεννήθηκε και μία νέα πρωτοβουλία, ένα καινούργιο έργο, που ξεχωρίζει για τον καινοτόμο χαρακτήρα του.

Το έργο

Στις αρχές του 2019 σχεδιάστηκε, υποβλήθηκε στο Πράσινο Ταμείο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και εγκρίθηκε προς χρηματοδότηση ένα έργο έρευνας και εφαρμογής με τίτλο «Καινοτόμα δράση για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών στα Κύθηρα με την κινητοποίηση και συνεργασία του πληθυσμού, πιλοτικά σε 3 οικισμούς». Στο έργο αυτό συντονιστής είναι η ΕΕΠΦ, ενώ το ΙΜΔΟ έχει την επιστημονική εθύνη. Το έργο ξεκίνησε τον Απρίλιο 2019. Η αρχικά προβλεπόμενη διάρκειά του ήταν 18 μήνες αλλά εξαιτίας της πανδημίας του κορονοϊού, που δεν επέτρεψε να γίνουν δράσεις στους χρόνους που είχαν σχεδιαστεί, έλαβε παράταση μέχρι τις 30 Ιουνίου 2021. Το έργο έχει συνολικό προϋπολογισμό 50.000 ευρώ με χρηματοδότηση από το Πράσινο Ταμείο (μέτρο «Καινοτόμες δράσεις με τους πολίτες», που εντάσσεται στο χρηματοδοτικό πρόγραμμα «Φυσικό περιβάλλον και καινοτόμες περιβαλλοντικές δράσεις 2018»).

Στόχος του έργου

Επιδίωξη του έργου είναι η ενημέρωση και κινητοποίηση του πληθυσμού των Κυθήρων για τις δασικές πυρκαγιές με στόχο την καλύτερη πρόληψη, τη μείωση πιθανών καταστροφών και τη βελτίωση της ασφάλειας, μέσω αξιολόγησης του προβλήματος, ως συμβολή στον ευρύτερο αντιπυρικό σχεδιασμό του νησιού, και πιλοτικής εφαρμογής τοπικών δράσεων σε τρεις επιλεγμένες περι-

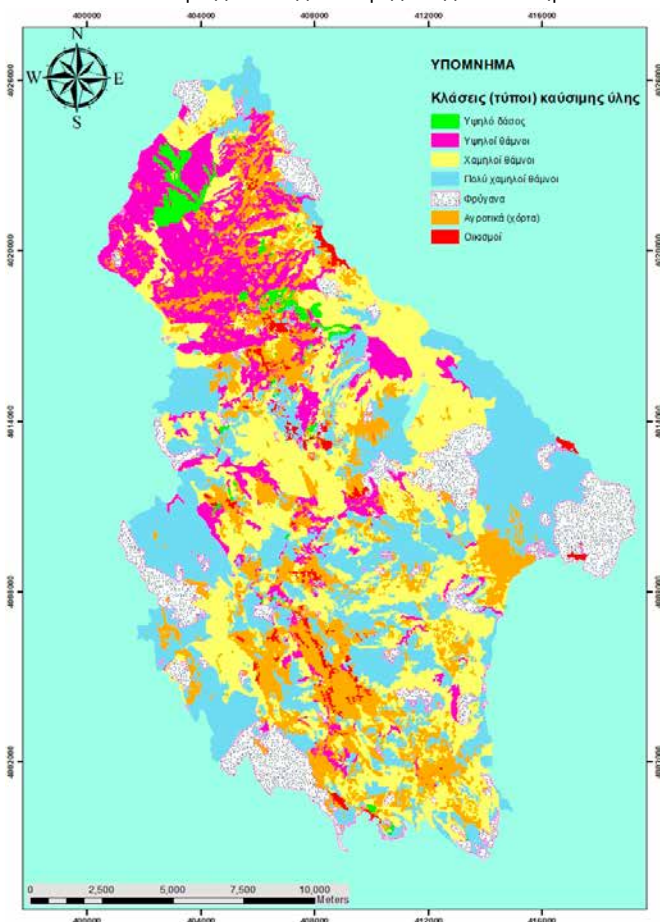
Εικόνα 3. Πυκνό πευκοδάσος με βαθύ βελονοτάπητα κοντά στο Γερακάρι Κυθήρων (Φωτογραφία: Δρ Γαβριήλ Ξανθόπουλος)

οχές-οικισμούς του νησιού. Η συνεχής διάδραση με τους κατοίκους είναι ένα από τα καινοτόμα στοιχεία του έργου. Έτσι, είναι δυνατό οι κάτοικοι να συμβάλλουν με ιδέες για τη λύση προβλημάτων που οι ίδιοι αναγνωρίζουν ως δικά τους, και με πρακτικές δράσεις για τη μείωση των κινδύνων στους οποίους μπορεί να εκτεθούν σε περίπτωση πυρκαγιάς. Εν ολίγοις, με αυτό τον τρόπο, επιδιώκεται η πρόληψη να γίνει ευθύνη μέρους των κατοίκων, που θα συνεχίσουν τις δράσεις και μετά την ολοκλήρωση του έργου.

Επιλογή 3 οικισμών

Στο ξεκίνημα του έργου έγινε αναγνώριση και αξιολόγηση του προβλήματος των δασικών πυρκαγιών στα Κύθηρα γενικότερα και επιλογή τριών οικισμών πιλοτικής εφαρμογής εξειδικευμένων τοπικών δράσεων πρόληψης. Στο πλαίσιο αυτής της δράσης συγκεντρώθηκαν στατιστικά στοιχεία για τις δασικές πυρκαγιές στο νησί από τη Δασική Υπηρεσία και το Πυροσβεστικό Σώμα, τα οποία και αναλύθηκαν σε βάθος. Παράλληλα, συγκεντρώθηκαν περιγραφικά στοιχεία για παρελθούσες σημαντικές πυρκαγιές, κυρίως από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), περιλαμβανομένων και άρθρων σε εφημερίδες ακόμη και της δεκαετίας του 1970.

Εικόνα 4. Χάρτης δασικής καύσιμης ύλης των Κυθήρων

Εικόνα 5. Ομάδα εθελοντών εκπαιδευόμενη στην καταγραφή των χαρακτηριστικών κατοικιών ως προς τον κίνδυνο που διατρέχουν σε περίπτωση δασικής πυρκαγιάς (Φωτογραφία: Σταύρος Σοφρωνιάς).

Με τον τρόπο αυτό υπολογίστηκε το φορτίο των πυρκαγιών που έχουν να αντιμετωπίσουν οι πυροσβεστικές δυνάμεις, τόσο ως προς τον αριθμό όσο και ως προς τον χρόνο και τον χώρο εκδήλωσης, αλλά και τις επικρατούσες συνθήκες, καθώς και το επίπεδο καταστροφών (Εικόνα 2). Η ανάλυση οδήγησε σε σημαντικά συμπεράσματα, τα οποία ενσωματώθηκαν σε ένα ολοκληρωμένο παραδοτέο, που μπορεί να βοηθήσει σημαντικά για τη μελλοντική διαχείριση των δασικών πυρκαγιών στο νησί.

Χαρτογράφηση καύσιμης ύλης, πρόβλεψη συμπεριφοράς πυρκαγιάς

Δεύτερο σημαντικό μέλημα του έργου, ώστε να επιτευχθεί η καλύτερη προστασία από τις δασικές πυρκαγιές μέσω αναγνώρισης των περιοχών όπου ο κίνδυνος από την καύσιμη ύλη είναι αυξημένος, ήταν η αξιολόγηση, περιγραφή και χαρτογράφηση αυτής. Μέσω συστηματικών εργασιών πεδίου αναγνωρίστηκαν οι τύποι βλάστησης και, λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση στην οποία βρίσκονται, αντιστοιχήθηκαν με μοντέλα καύσιμης ύλης που έχουν δημιουργηθεί από τους ειδικούς επιστήμονες για την Ελλάδα, ή που δημιουργήθηκαν ειδικά για τα Κύθηρα, όταν τα γενικά μοντέλα δεν ταίριαζαν ικανοποιητικά (Εικόνα 3). Για την πρόβλεψη της αναμενόμενης συμπεριφοράς μιας πυρκαγιάς σε μια περιοχή χρησιμοποιείται ένα ειδικό λογισμικό σε ηλεκτρονικό υπολογιστή (π.χ. BehavePlus) το οποίο, με βάση το μοντέλο καύσιμης ύλης, την τοπογραφία και τις επικρατούσες

καιρικές συνθήκες, δίνει προβλέψεις για την ταχύτητα εξάπλωσης της πυρκαγιάς, την έντασή της και το μήκος φλόγας.

Με βάση τους τύπους καύσιμης ύλης και στη συνέχεια με βάση τα μοντέλα καύσιμης ύλης που αναγνωρίστηκαν για τα Κύθηρα έγινε χαρτογράφηση της καύσιμης ύλης σε όλο το νησί (Εικόνα 4). Η χαρτογράφηση έγινε με τη χρήση δορυφορικών εικόνων και ορθοφωτοχαρτών και ακολουθήθηκε από εργασίες πεδίου για την αξιολόγηση του αποτελέσματος.

Συνεργασία με τους τοπικούς φορείς και τον πληθυσμό

Παράλληλα με τα παραπάνω, από την αρχή του έργου, ξεκίνησε και η προσπάθεια συνεργασίας με τους τοπικούς φορείς και τον πληθυσμό, με στόχο τη βελτίωση της πρόληψης των πυρκαγιών. Η προσπάθεια επικεντρώθηκε στους οικισμούς που επιλέχθηκαν, οι οποίοι ήταν α) ο Καραβάς με το Γερακάρι, β) ο Μυλοπόταμος και γ) το Καψάλι με επιλεγμένες κατοικίες από τη Χώρα. Σε αυτούς έγινε σειρά συναντήσεων με κατοίκους για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωσή τους. Κεντρικά θέματα στις ομιλίες αυτών των συναντήσεων και στις συζητήσεις που ακολούθησαν ήταν οι αιτίες των δασικών πυρκαγιών, καθώς και οι λόγοι και τρόποι για να τις αποφύγουμε, οι κίνδυνοι που συνεπάγονται για τη ζωή των κατοίκων και τις περιουσίες τους και ο ενδεδειγμένος τρόπος αντίδρασης σε περίπτωση πυρκαγιάς.

Εικόνα 6. Ενημέρωση των κατοίκων για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών και συζήτηση στην πλατεία του χωριού Μυθιοπόταμος στις 9 Ιουλίου 2020 (Φωτογραφία: Μαρία Μανασί)

Βελτίωση της ασφάλειας των κατοικιών

Η βελτίωση της ασφάλειας των κατοικιών που βρίσκονται κοντά σε βλάστηση αποτελεί σημαντική προτεραιότητα της πρόληψης και στοιχείο που προωθείται με έμφαση στο πλαίσιο του έργου. Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια των συναντήσεων που προαναφέρθηκαν, δημιουργήθηκαν ομάδες κατοίκων οι οποίες εθελοντικά κατέγραψαν περισσότερες από 600 κατοικίες στους ανωτέρω οικισμούς, ακολουθώντας συγκεκριμένη μεθοδολογία (Εικόνα 5). Με βάση αυτή την καταγραφή και με τη βοήθεια ενός ειδικού λογισμικού, εκτιμήθηκε από το ερευνητικό προσωπικό ο κίνδυνος καταστροφής που διατρέχει μια κατοικία σε περίπτωση προσέγγισης μιας πυρκαγιάς. Τα αποτελέσματα αξιολογήθηκαν στη συνέχεια με επισκέψεις στο πεδίο. Κατόπιν, για κάθε κατοικία δημιουργήθηκε μια αναφορά για τον κατάλληλο τρόπο αντίδρασης των ιδιοκτητών σε μια τέτοια περίπτωση, μαζί με προτάσεις για βελτίωση της ανθεκτικότητάς της. Οι αναφορές αυτές τυπώθηκαν σε φόρμες, οι οποίες δόθηκαν στις ομάδες εθελοντών για να μοιραστούν προσωπικά στους κατοίκους.

Στην παρούσα φάση όλα τα ανωτέρω αξιοποιούνται για την εκπόνηση ενός προληπτικού σχεδιασμού για τους ανωτέρω τρεις οικισμούς, ο οποίος θα περιλαμβάνει ανάλυση απειλής από πυρκαγιές και προτάσεις μείωσης αυτής. Η εργασία αυτή βρίσκεται σε εξέλιξη.

Διάδοση των αποτελεσμάτων

Τέλος, ο σχεδιασμός του έργου, ιδίως κατά την τελευταία φάση του, περιλαμβάνει δράσεις για τη διάδοση των αποτελεσμάτων στο σύνολο του νησιού (φορείς και πολίτες) και περαιτέρω ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του συνόλου του πληθυσμού σχετικά με την πρόληψη, με στόχο να κατανοηθεί από όσο το δυνατόν περισσότερους η σημασία και το περιεχόμενο της πρόληψης των πυρκαγιών, αλλά και οι τρόποι για την αποτελεσματική υλοποίηση μέτρων πρόληψης σε ατομικό επίπεδο και σε επίπεδο κοινωνίας. Προφανώς, όλα τα ανωτέρω είναι προσαρμοσμένα στα μέτρα προστασίας από την πανδημία της νόσου του κορονοϊού (Εικόνα 6). Για τον σκοπό αυτό ετοιμάζεται ειδικό τετρασέλιδο έντυπο για την πρόληψη στα Κύθηρα, ενημερωτικό βίντεο, αλλά και επιπλέον υλικό που θα τροφοδοτήσει τα ΜΜΕ και την εκπαίδευση. Εκτός από την αξιοποίηση των τοπικών ΜΜΕ, προβλέπονται ομιλίες σε μαθητές γυμνασίου/λυκείου και ημερίδες για το ευρύ κοινό. Ένας από τους κεντρικούς στόχους αυτών των δράσεων είναι να προωθηθεί η μελλοντική, μετά τη λήξη του έργου, συνεργασία μεταξύ πολιτών και τοπικών φορέων για ασφαλέστερα Κύθηρα, με βάση τα δημιουργηθέντα εργαλεία (χάρτες, αναφορές, κλείδες, μεθοδολογία) και την κτηθείσα εμπειρία. ■

Η εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας στην Ελλάδα

Το ευρωπαϊκό έργο LIFE-IP CEI-GREECE, «Εφαρμογή της Κυκλικής Οικονομίας στην Ελλάδα – Circular Economy Implementation in Greece», LIFE18/ΙΡΕ/GR/000013

Συντονιστής του έργου είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Γενική Γραμματεία Συντονισμού Διαχείρισης Αποβλήτων με γενικό γραμματέα τον Μανώλη Γραφάκο, Διεύθυνση Διαχείρισης Αποβλήτων, και ομάδα συντονισμού έργου LIFE-IPCEI-GREECE τους:

- Σοφία Μάνη, συντονίστρια έργου, Διεύθυνση Διαχείρισης Αποβλήτων, ΥΠΕΝ
- Μαίρη Πλατή, υπεύθυνη διαχείρισης έργου
- Κατερίνα Κορυζή, εμπειρογνώμονα περιβάλλοντος
- Δημήτρης Ντινόπουλο, ειδικό επιστήμονα
- Νόρα Σάους, υπεύθυνη οικονομικής διαχείρισης
- Διαμαντή Σειτανίδη, υπεύθυνη επικοινωνίας και δημοσίων σχέσεων
- Ερωφίλη Πολιτοπούλου, υπεύθυνη διοικητικής και γραμματειακής υποστήριξης

Το έργο LIFE-IPCEI-Greece φιλοδοξεί να συμβάλει στην υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων, του Εθνικού Σχεδίου Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων και της Εθνικής Στρατηγικής για την Κυκλική Οικονομία. Με το έργο

αναδεικνύεται μια νέα αντίληψη στον τομέα των αποβλήτων στη βάση των αρχών της κυκλικής οικονομίας, υιοθετώντας πρακτικές και αλλαγή συμπεριφοράς για την αύξηση του κύκλου ζωής των προϊόντων, τη μετατροπή των αποβλήτων σε πόρους και την αποτελεσματική εφαρμογή της νέας νομοθετικής δέσμης μέτρων για τα απόβλητα.

Το έργο έχει διάρκεια 8 έτη (1 Νοεμ. 2019 – 31 Οκτ. 2027) και συνολικό προϋπολογισμό €15,93 εκατ., με 60% συγχρηματοδότηση από το πρόγραμμα LIFE της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, συγχρηματοδοτείται από το Πράσινο Ταμείο και από ίδιους πόρους των εταιρών.

Το έργο συντονίζεται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας (ΥΠΕΝ) και υλοποιείται σε συνεργασία με τους εξής 18 εταιρούς :

- Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης
- Πράσινο Ταμείο
- Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής
- Δήμος Αθηναίων
- Δήμος Θεσσαλονίκης
- Δήμος Αλοννήσου

- Δήμος Πάρου
- Δήμος Αντιπάρου
- Δήμος Τήνου
- Δήμος Θήρας
- Δήμος Βάρης-Βούλας-Βουλιαγμένης
- Δήμος Ναυπακτίας
- Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης
- Δίκτυο Αειφόρων Νήσων ΔΑΦΝΗ
- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
- ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ
- TerraNova Περιβαλλοντική Τεχνική Συμβουλευτική ΕΠΕ
- Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης

Οι κεντρικοί άξονες της εθνικής πολιτικής που συνδέονται με το έργο είναι η προώθηση της ιεράρχησης αποβλήτων, η αντιμετώπιση των αποβλήτων ως πόρου και η μετάβαση από το γραμμικό μοντέλο της οικονομίας στην κυκλική οικονομία.

Ειδικότερα, εμβληματική προτεραιότητα του ΥΠΕΝ είναι η υιοθέτηση πολιτικών, μέτρων και έργων που στόχο έχουν την αποτελεσματική και ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων για την αειφόρο χρήση των πόρων και για υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας. Η εφαρμογή της εθνικής πολιτικής για τα απόβλητα υλοποιείται μέσω του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) και του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Πρόληψης Δημιουργίας Απο-

Επικοινωνιακά μέσα

Ιστότοπος έργου: www.circulargreece.gr

Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης:
Facebook, Twitter, Instagram,
YouTube: **CircularGreece**

βλήτων (ΕΣΣΠΔΑ), σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 4042/2012 (Α' 24), όπως εκάστοτε ισχύει. Το νέο ΕΣΔΑ 2020-2030 κυρώθηκε με Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου στις 31 Αυγούστου 2020 (Α' 185), ενώ το αντίστοιχο νέο ΕΣΣΠΔΑ αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2020.

Σε σχέση με την κυκλική οικονομία, το ΥΠΕΝ έχει εκπονήσει το 2018 την Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία και το επιχειρησιακό σχέδιο δράσης, το οποίο επίκειται να εξειδικευτεί με οδικό χάρτη έως το τέλος του 2020. Επιπλέον, το υπουργείο προεδρεύει της Διϋπουργικής Επιτροπής και του Εθνικού Συμβουλίου Γνωμοδοτικής Επιτροπής Παραγωγικών και Κοινωνικών Φορέων για την Κυκλική Οικονομία, τα οποία θα αποτελέσουν όργανα μόνιμου χαρακτήρα και θα συμ-

βάλλουν στη διαμόρφωση των πολιτικών για την κυκλική οικονομία.

Με τα πιλοτικά έργα, τις δράσεις επίδειξης, τις δράσεις κατάρτισης και ευαισθητοποίησης, καθώς και τις δράσεις διάχυσης αποτελεσμάτων, το έργο LIFE-IP CEI-GREECE υποστηρίζει έμπρακτα την εφαρμογή των ως άνω αναφερθέντων εθνικών σχεδίων για τα απόβλητα και την κυκλική οικονομία. Οι κατευθύνσεις και οι στόχοι των εθνικών σχεδίων που συνδέονται στενά με το έργο αφορούν κυρίως την προαγωγή του σχεδιασμού δικτύου υποδομών με βάση την ιεράρχηση των αποβλήτων, τη βελτιστοποίηση της παρακολούθησης, την εφαρμογή κινητήρων και άλλων μέσων, καθώς και την αλλαγή της καταναλωτικής συμπεριφοράς με απώτερο σκοπό την προώθηση ανώτερων ιεραρχικά επιλογών διαχείρισης και την υποστήριξη της εφαρμογής της κυκλικής οικονομίας.

Ειδικότερα, το έργο LIFE-IP CEI-GREECE στοχεύει στην ανάπτυξη πιλοτικών δράσεων σε εννέα δήμους και μία περιφέρεια για την προώθηση της πρακτικής εφαρμογής της ιεράρχησης των αποβλήτων με ολοκληρωμένη διαχείριση στη βάση των αρχών κυκλικής οικονομίας σε 5 νησιωτικούς και 1 ορεινό δήμο, με προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση και χωριστή συλλογή σε 2 αστικούς δήμους, με διαχείριση επικίνδυνων οικιακών αποβλήτων σε 1 αστικό δήμο και στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και με εφαρμογή οικονομικού εργαλείου ΠΟΠ «Πληρώνω όσο Πετώ» σε 1 αστικό δήμο. Επίσης, προβλέπεται δράσεις για την προώθηση της πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων και την κυκλική διαχείριση των αποβλήτων του τομέα αγροδιατροφής, την ενίσχυση της χρήσης οικονομικών εργαλείων και την ανάπτυξη προτύπων δευτερογενών υλικών για την υποστήριξη της εφαρμογής της κυκλικής οικονομίας. Επιπλέον, στους στόχους του έργου περιλαμβάνεται η κινητοποίηση συμπληρωματικών χρηματοδοτικών πόρων για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του εθνικού σχεδιασμού διαχείρισης αποβλήτων, η δημιουργία γνωσιακής βάσης για την παρακολούθηση της κυκλικής οικονομίας, ιδίως στον τομέα αποβλήτων, η ευαισθητοποίηση των εμπλεκόμενων φορέων και του ευρύτερου κοινωνικού, καθώς και η διάχυση των αποτελεσμάτων του έργου και η υποστήριξη της αναπαραγωγής τους σε άλλες περιοχές.

Ακολουθούν αναφέρονται οι κύριες δράσεις και τα αναμενόμενα αποτελέσματα του έργου LIFE-IPCEI-Greece:

- Κατασκευή και λειτουργία τριών Ολοκληρωμένων Πράσινων Σημείων, δύο στον Δήμο Αθηναίων και ένα στο Δήμο Θεσσαλονίκης, τα οποία δεν θα

εξυπηρετούν μόνο τη χωριστή συλλογή αλλά και την εκ νέου προώθηση των αντικειμένων (όπως έπιπλα, ηλεκτρικός και ηλεκτρονικός εξοπλισμός, ρούχα και κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, βιβλία, παιχνίδια κ.λπ.) για την επαναχρησιμοποίηση ή την προετοιμασία για επαναχρησιμοποίησή τους. Στον Δήμο Θεσσαλονίκης θα φιλοξενηθεί και Βιωματικό Πάρκο Ανακύκλωσης, Επιδιόρθωσης και Επαναχρησιμοποίησης.

- Ανάπτυξη και λειτουργία 5 συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης αποβλήτων με την εφαρμογή της ιεράρχησης αποβλήτων και της νέας νομοθετικής δέσμης μέτρων για τα απόβλητα στη βάση των αρχών της κυκλικής οικονομίας (4 σε νησιά: Τήνο, Αλόνησο, Θήρα, Πάρο και Αντίπαρο και 1 σε ορεινό δήμο: Ναυπακτία).

- Εφαρμογή σε πλήρη κλίμακα δικτύου συλλογής και διαχείρισης επικίνδυνων οικιακών αποβλήτων στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στον Δήμο Αθηναίων.

- Εφαρμογή του οικονομικού εργαλείου ΠΟΠ στον Δήμο Βάρης-Βούλας-Βουλιαγμένης.

- Εκπόνηση ειδικού προγράμματος για την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων και δράσεις για την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων σε όλο το μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων από την αγροτική παραγωγή έως την τελική κατανάλωση, όπως σύστημα παρακολούθησης παραγωγής αποβλήτων τροφίμων, δράσεις επίδειξης βέλτιστων πρακτικών πρόληψης και ανάπτυξη πλατφόρμας για την παρακολούθηση και τη διαχείριση της πρόληψης παραγωγής αποβλήτων τροφίμων.

- Ανάπτυξη τοπικών/περιφερειακών συμμαχιών για τη διαχείριση αποβλήτων του τομέα αγροδιατροφής.

- Ανάπτυξη εθνικών δεικτών και δημιουργία παρατηρητηρίου για την κυκλική οικονομία με το οποίο θα παρακολουθείται η πρόοδος της εφαρμογής των πολιτικών στην Ελλάδα σχετικών με τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία.

- Ανάπτυξη προτύπων για δευτερογενή υλικά για την υποστήριξη της εφαρμογής της κυκλικής οικονομίας.

- Ανάπτυξη ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων (αποθετήριο) για την κυκλική οικονομία.

- Οικοδόμηση δυναμικού με δράσεις όπως σεμινάρια ειδικής θεματολογίας, προσαρμοσμένα στις ανάγκες όλων των ενδιαφερομένων μερών, φόρουμ πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων και εξ αποστάσεως κατάρτιση

- Δράσεις ευαισθητοποίησης, ενημέρωσης και διάχυσης των αποτελεσμάτων έργου, όπως διοργάνωση περιφερειακών ενημερωτικών ημερίδων και συνεδρίων. ■

Οι πυκνοί καλαμιώνες αποτελούν χαρακτηριστικό τύπο οικοτόπου της παραλίμνια ζώνης. Τα τελευταία χρόνια οι οργανώσεις υλοποιούν κοινή χαρτογράφηση των παραλίμνιων οικοτόπων και στις τρεις χώρες. (φωτ. Αρχείο ΕΠΠ/Fco Marquez)

Πρέσπα και η Διασυνοριακή Συνεργασία: τρεις χώρες γύρω από δύο λίμνες με ένα κοινό όραμα

Julia Henderson, Μάχνη Σολάκη*

Η Εταιρία Προστασίας Πρεσπών (ΕΠΠ) δραστηριοποιείται στην περιοχή των Πρεσπών σχεδόν 30 χρόνια. Πολύ σύντομα μετά την ίδρυση της ΕΠΠ (της οποίας ιδρυτικό μέλος είναι και η ΕΕΠΦ) επικράτησε η προσέγγιση ότι η διασυνοριακή συνεργασία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική προστασία της βιοποικιλότητας της περιοχής. Ο φυσικός χώρος των λιμνών μοιράζεται μεταξύ τριών χωρών (Ελλάδα, Αλβανία και Βόρεια Μακεδονία) και για να επιτευχθεί η ορθή και αποτελεσματική διαχείρισή τους είναι απαραίτητο οι τρεις χώρες να προσεγγίζουν την περιοχή ως μία ενότητα. Σε αυτή τη βάση η ΕΠΠ εργάζεται διαχρονικά σε τοπικό επίπεδο, προωθώντας τη συνεργασία ανάμεσα στις τοπικές αρχές, τους φορείς διαχείρισης των εθνικών πάρκων, αλλά και τις ενεργές περιβαλλοντικές οργανώσεις της περιοχής, καταγράφοντας έτσι μια σειρά επιτυχημένων κοινών διασυνοριακών δράσεων.

Αποκορύφωμα αυτών των προσπαθειών ήταν η ίδρυση του Διασυνοριακού Πάρκου Πρεσπών το 2000, που αποτέλεσε την πρώτη διασυνοριακή προστατευόμενη περιοχή στα Βαλκάνια. Την ίδρυση του πάρκου ακολούθησε το 2010 η υπογραφή διεθνούς συμφωνίας μεταξύ των τριών κρατών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σκοπό την ενδυνάμωση της θεσμικής λειτουργίας του πάρκου, ανοίγοντας έτσι μια νέα εποχή για το Διασυνοριακό Πάρκο Πρεσπών. Το 2019 η συμφωνία τέθηκε σε ισχύ και πλέον αναμένεται η εφαρμογή των όρων της και η οργάνωση των πρώτων διασυνοριακών επιτροπών που προβλέπει.

Η ΕΠΠ, θεωρώντας τη διασυνοριακή συνεργασία μονόδρομο για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων και την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, το 2013 ένωσε τις δυνάμεις της με περιβαλλοντικές οργανώσεις από τις δύο γειτονικές χώρες - τη MES (Macedonian Ecological Society), που έχει την έδρα της στα Σκόπια, και την PPNEA (Protection and Preservation of Natural Environment in Albania), που εδρεύ-

* Η Julia Henderson είναι συντονίστρια δράσεων PrespaNet και η Μάχνη Σολάκη είναι Υπεύθυνη Επικοινωνίας της ΕΠΠ.

Συνεργάτες των τριών οργανώσεων του δικτύου PrespaNet, σε ομαδική φωτογραφία από ετήσια συνάντησή τους στο Oteshevo της Βόρειας Μακεδονίας (φωτ. Αρχείο PrespaNet)

ει στα Τίρανα. Οι τρεις οργανώσεις δημιούργησαν το δίκτυο PrespaNet, έχοντας ένα κοινό όραμα: τη διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ολόκληρης της λεκάνης των Πρεσπών, υποστηρίζοντας την άρρηκτη σχέση της φύσης με τον άνθρωπο. Η δημιουργία του δικτύου βασίζεται στην κοινή πεποίθηση πως για να διατηρήσουμε και να προστατεύσουμε το περιβάλλον στην κάθε πλευρά της λεκάνης των Πρεσπών χρειάζεται να συνεργαστούμε. Το PrespaNet έχει στο ενεργητικό του σημαντικές διασυνοριακές δραστηριότητες σε τομείς όπως η προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος, η περιβαλλοντική εκπαίδευση, η έρευνα, αλλά και ο εθελοντισμός με σπουδαία συμμετοχή των κατοίκων της περιοχής στις δράσεις του δικτύου.

Αυτή τη στιγμή οι τρεις εταίροι συνεργάζονται σε τριετές πρόγραμμα με τίτλο «Strengthening NGO-led Conservation in the Transboundary Prespa Basin» (Ενδυναμώνοντας τις δράσεις των ΜΚΟ, για τη διατήρηση της διασυνοριακής λεκάνης των Πρεσπών), το οποίο χρηματοδοτείται από το δανέζικο ίδρυμα AVJCF (Aage V. Jensen Charity Foundation), την EuroNatur και το PONT (Prespa Ohrid Nature Trust), το ταμείο που ιδρύ-

θηκε τα τελευταία χρόνια και η δράση του επικεντρώνεται στην περιοχή. Μέσω του συγκεκριμένου προγράμματος δόθηκε η δυνατότητα στις οργανώσεις MES και PPNEA να ανοίξουν τα δικά τους τοπικά γραφεία στην Πρέσπα. Με τη σταθερή και διαρκή παρουσία και των άλλων δύο οργανώσεων στην περιοχή, γίνεται ένα μεγάλο βήμα για την αντιμετώπιση της ελλειπούς χρηματοδότησης για τη διασυνοριακή συνεργασία, ενώ τα νέα γραφεία αποτελούν βάσεις για να γίνει αυτή η συνεργασία ακόμη στενότερη ανάμεσα στις οργανώσεις και τις αρχές των εθνικών πάρκων της Πρέσπας. Με τον τρόπο αυτό οι δυσκολίες της διασυνοριακής συνεργασίας κάμπτονται και διευκολύνεται η κοινή και συντονισμένη προσπάθεια. Η αποτελεσματικότητά της παρατηρείται ήδη στις δράσεις του προγράμματος και στην ανταλλαγή εμπειριών και γνώσεων σε θέματα διατήρησης και προστασίας της βιοποικιλότητας.

Μια από τις πιο επιτυχημένες δράσεις του προγράμματος ήταν η χαρτογράφηση των τύπων οικοτόπων της παραλίμνιας ζώνης στις άλλες δύο πλευρές της λεκάνης (Αλβανία και Βόρεια Μακεδονία), που υλοποιήθηκε βάσει της κατηγοριοποίησης που χρησιμοποιείται στην Ευρωπαϊ-

κή Οδηγία για τα Είδη και τους Οικοτόπους (ΕΥ 92/43). Η ΕΠΠ είχε υλοποιήσει μια ευρύτερη χαρτογράφηση για το σύνολο του Εθνικού Πάρκου Πρεσπών το 2011, στην οποία καταγράφηκαν 49 διαφορετικοί τύποι οικοτόπων, μια ποικιλότητα μοναδική στην Ελλάδα! Οι επτά από αυτούς τους τύπους οικοτόπων χαρακτηρίζονται ως «οικότοποι προτεραιότητας» ως προς την ανάγκη διατήρησής τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στη Βόρεια Μακεδονία η χαρτογράφηση των τύπων οικοτόπων αποτέλεσε μια κοινή προσπάθεια μεταξύ της ΜΕΣ και της ΕΠΠ, σε συνεργασία με τον καθηγητή βοτανικής Ljupcho MelonSKI και τον φυτο-κοινωνιολόγο επίκ. καθηγητή Γιώργο Φωτιάδη. Σύμφωνα με τη μελέτη στην ακτογραμμή της Μεγάλης Πρέσπας στη Βόρεια Μακεδονία διακρίνονται 6 τύποι οικοτόπων που υπάρχουν στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας των Οικοτόπων. Από αυτούς, δύο ανήκουν στους τύπους οικοτόπων προτεραιότητας: τα αλλουβιακά δάση (κωδικός 91Ε0*) και οι Παννονικές αμμώδεις στέπες (κωδικός 6260*). Ο δεύτερος αυτός τύπος οικοτόπου καταγράφεται για πρώτη φορά στη Βόρεια Μακεδονία. Η μελέτη κατέληξε επίσης στο συμπέρασμα ότι ο βαθμός διατήρησης και προστα-

σίας της περιοχής ήταν ως επί το πλείστον καλός, με ορισμένες περιοχές να χαρακτηρίζονται από μέτριο βαθμό προστασίας, κυρίως λόγω πιέσεων όπως επέκταση των γεωργικών καλλιεργειών, ρίψη απορριμμάτων, τουριστική ανάπτυξη και διαδοχή της φυσικής βλάστησης. Επιπλέον, για το 2020 έχουν προγραμματιστεί από τη ΜΕΣ δράσεις αποκατάστασης οικοτόπων, όπως η φύτευση σκλήθρων σε υποβαθμισμένα τμήματα παραποτάμιων δασών (του τύπου οικοτόπου 91Ε0*), χρησιμοποιώντας ειδικά για τον σκοπό αυτό φυτώρια σκλήθρων που προέρχονται από γηγενείς σπόρους.

Η δράση υλοποιήθηκε και στο αλβανικό τμήμα της Πρέσπας, προκειμένου να υπάρξει μια ολοκληρωμένη χαρτογράφηση των παράκτιων υγροτόπων και στις τρεις πλευρές της λεκάνης. Εκεί η χαρτογράφηση πραγματοποιήθηκε από την ΡΡΝΕΑ, με την υποστήριξη της ΜΕΣ και της ΕΠΠ. Τα αρχικά αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι υπάρχουν 5 τύποι σπάνιων οικοτόπων, ένας εκ των οποίων (ποτάμια με λασπώδεις όχθεις και με *Chenopodium rubri* και *Bidention*, κωδικός 3270*) καταγράφεται για πρώτη φορά στη διασυνοριακή Πρέσπα, ενώ καταγράφηκε και στην αλβανική πλευρά ο οικότο-

Με την τοποθέτηση καμερών ανίχνευσης κίνησης (trap cameras) και άλλες δράσεις για την παρακολούθηση των μεγάλων θηλαστικών της περιοχής, οι οργανώσεις του δικτύου επιδιώκουν την καταγραφή και τεκμηρίωση της πανίδας της περιοχής. (φωτ. Αρχείο ΕΠΠ/Β. Ντισσοπούλου)

Με την υλοποίηση κοινών προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, μοιραζόμαστε τις αξίες μας με τις νεότερες γενιές και στις τρεις χώρες, επενδύοντας στη διατήρηση της προσέγγισης της διασυννοριακής συνεργασίας στο μέλλον. (φωτ. Αρχείο ΕΠΠ/Β. Νιτσοπούλου)

πος προτεραιότητας αλλουβιακά δάση. Οι βασικές απειλές που επισημάνθηκαν για την περίπτωση των οικοτόπων της Αλβανίας είναι η βόσκηση, τα στερεά απορρίμματα και σε κάποιο βαθμό η τουριστική ανάπτυξη και η διαδοχή της βλάστησης. Ενώ η συνολική κατάσταση διατήρησης είναι καλή για την περιοχή, δεν είναι καλή για ορισμένους συγκεκριμένους τύπους δασικών οικοτόπων όπως είναι τα Δάση-στοές με *Salix alba* και *Populus alba* (92A0*) και ο 91E0*.

Φέτος, οι εταίροι θα ολοκληρώσουν τον κύκλο εργασιών τους γύρω από τη λεκάνη των λιμνών, ενημερώνοντας τον χάρτη με τους τύπους οικοτόπων της ελληνικής πλευράς και συντάσσοντας μια ολοκληρωμένη μελέτη. Ταυτόχρονα εξετάζουν τις προτάσεις προστασίας της φυσικής κληρονομιάς και στις τρεις χώρες. Ο πρώτος διασυννοριακός χάρτης με τους τύπους οικοτόπων και των τριών χωρών της λεκάνης των Πρεσπών και η μελέτη που θα τον συνοδεύει θα αποτελέσουν τη βάση της μελλοντικής συνεργασίας σε αυτό τον τομέα.

Εκτός από τις κοινές δράσεις που περιγράφηκαν παραπάνω, συνολικά έχουν υλοποιηθεί πολλές δεκάδες διαφορετικές δραστηριότητες για την προστασία και διαχείριση του υγροτόπου, που, αν ιδωθούν συνολικά σηματοδοτούν τη δέσμευση των εταίρων του PrespaNet να συνεργαστούν διασυννοριακά προς όφελος των λιμνών. Οι προσπάθειες αυτές καταδεικνύουν την ικανότητα των περιβαλλοντικών οργανώσεων να βελτιώνουν διαρκώς το επίπεδο και τις ικανότητές τους αλλά και να μοιράζονται την τεχνογνωσία τους τόσο εντός του δικτύου, όσο και με άλλους φορείς της περιοχής. Μόνο μέσα από γέφυρες συνεργασίας και αλληλοϋποστήριξης μπορεί να διασφαλιστεί η διατήρηση της βιοποικιλότητας σε μια διασυννοριακή περιοχή όπως αυτή των Πρεσπών. Εκεί όπου το αρχικό μήνυμα της ίδρυσης του διασυννοριακού πάρκου συμπυκνώνει την ουσία της διασυννοριακής συνεργασίας για την περιοχή, καθιστώντας το διαχρονικά επίκαιρο: «Πρέσπα: τρία κράτη, δύο λίμνες, ένα μέλλον». ■

Το φαιοφύκος *Cystoseira barbatula* (φωτ. Δρ. Κώστας Τσιάμης)

Τα φύκη και όσα (δεν) γνωρίζουμε γι' αυτά

Αμέρσα Τσιριγώτη*

Η θάλασσα είναι μία από τις πρώτες λέξεις που έρχεται στο μυαλό μας όταν αναφερόμαστε στη χώρα μας. Και τα φύκη (και όχι φύκια, ενικός = το φύκος – alga, πληθυντικός = τα φύκη – algae) είναι μία από τις πρώτες ομάδες οργανισμών που σκεφτόμαστε συνειρμικά όταν μιλάμε για τη θάλασσα. Τι γνωρίζουμε όμως για τα φύκη; Και τι από αυτά είναι αλήθεια;

Βασικές κατηγορίες φυκών

Τα φύκη είναι μία ομάδα φωτοσυνθετικών, κατώτερων εξελικτικά οργανισμών εξαιρετικής ετερογένειας και ποικιλομορφίας. Σε αυτά συγκαταλέγονται απλές μονοκύτταρες ή αποικιακές μορφές, αλλά και πιο πολύπλοκες, νηματοειδείς μορφές, διακλαδισμένες ή μη.

Υπάρχουν μικροσκοπικά φύκη, τα οποία είναι αόρατα με γυμνό μάτι και αποκαλούνται μικροφύκη. Τα μικροφύκη χαρακτηρίζονται από μεγάλη ποικιλία σχημάτων και μεγεθών και τα συναντάμε τόσο στην υδάτινη στήλη (φυτοπλαγκτόν) όσο και στον βυθό (φυτοβένθος). Ορισμένες βασι-

κές κατηγορίες μικροφυκών είναι τα διάτομα, τα δινομαστιγωτά, τα χρυσοφύκη, τα αποφύκη και τα ευγληνοφύκη.

Άλλα φύκη είναι ορατά με γυμνό μάτι και τα αποκαλούμε μακροφύκη. Τα μακροφύκη μπορεί να μοιάζουν με μικρούς θάμνους, δίχτυα, σωλήνες, φύλλα ή ακόμη και δέντρα, όπως για παράδειγμα τα γιγαντιαία κελποφύκη (kelps), που φτάνουν τα 30-80 μέτρα ύψος και σχηματίζουν χαρακτηριστικά δάση στους ωκεανούς.

Οι 3 κατηγορίες μακροφυκών είναι:

- α) τα **χλωροφύκη**, τα οποία φέρουν συνήθως πράσινο χρώμα,
- β) τα **ροδοφύκη**, που φέρουν κόκκινο χρώμα και ζουν σε μεγαλύτερα βάθη και
- γ) τα **φαιοφύκη** ή καστανά φύκη.

Σε αντίθεση με τα ανώτερα φυτά, τα φύκη έχουν πρωτόγονη οργάνωση και δεν σχηματίζουν βλαστούς, φύλλα, ρίζες, άνθη και καρπούς. Οι περισσότεροι αποκαλούν «φύκια» τα ταινιόμορφα φυτά που στη ζωντανή μορφή τους σχηματίζουν πυκνές πράσινες συστάδες στον βυθό, ενώ στη συνέχεια ξεβράζονται στην ακτή και δημιουργούν χαρακτηριστικές γκριζόμαυρες στρώσεις. Στην πραγματικότητα, όμως, αυτά δεν είναι φύκη αλ-

* Η Α. Τσιριγώτη, βιολόγος, μεταδιδακτορική ερευνήτρια Φυκολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

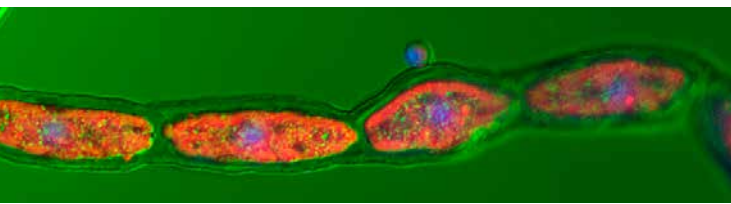
Λιβάδι του ανώτερου θαλάσσιου φυτού *Posidonia oceanica* (φωτ. Δρ. Κώστας Τσιώλης)

λά ανώτερα φυτά, προέρχονται εξελικτικά από την ξηρά και ανήκουν στο γένος *Posidonia* (Ποσειδωνία). Ωστόσο, τόσο τα φύκη όσο και οι Ποσειδωνίες είναι θεμελιώδους σημασίας για τα θαλάσσια οικοσυστήματα. Μάλιστα, τα τελευταία χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση χρησιμοποιεί συγκεκριμένα είδη φυκών, καθώς και την Ποσειδωνία ως δείκτες καθαρότητας των υδάτων της Μεσογείου.

Ο οικολογικός ρόλος των φυκών

Πολλοί θα αναρωτιούνται τι ακριβώς προσφέρουν αυτοί οι φυτικοί οργανισμοί ή γιατί οφείλουμε να γνωρίζουμε πληροφορίες για τα φύκη. Στην πραγματικότητα, η ζωή μας εξαρτάται από τα φύκη. Κι αυτό διότι η επί δισεκατομμύρια χρόνια φωτοσυνθετική τους δράση αποδίδει τον κύριο όγκο οξυγόνου στην ατμόσφαιρα (περισσότερο από 50%), γεγονός που, εκτός των άλλων, συμβάλλει στη δημιουργία του στρώματος του όζοντος. Αρκεί να σκεφτεί κανείς ότι μόνο στο φυτοπλαγκτόν (δηλαδή μία από τις κατηγορίες των φυκών) αποδίδεται το 95% της πρωτογενούς παραγωγής στους ωκεανούς και το 50% της δέσμευσης άνθρακα παγκοσμίως. Ακόμη, η συμμετοχή των φυκών στους βιογεωχημικούς κύκλους του άνθρακα και του θείου επιδρά στο παγκόσμιο κλίμα, εμποδίζοντας την υπερθέρμανση του πλανήτη. Πιο συγκεκριμένα, το φυτοπλαγκτόν χρησιμοποιεί θειϊκά άλατα του ωκεανού για την παραγωγή διμεθυλοσουλφονιο-

Εικόνα συνεστιακής μικροσκοπίας του φαιοφύκου *Ectocarpus siliculosus* (Φωτ. Δρ. Αμέρσα Τσιριγώτη)

προπιονικού ιόντος (DMSP), ενός αναγκαίου για τους φυτοπλαγκτικούς οργανισμούς συστατικού με αντιοξειδωτική δράση. Η διάσπαση του DMSP των νεκρών φυτοπλαγκτικών οργανισμών σε διμεθυλοσουλφίδιο (DMS) οδηγεί σε έκλυση του αερίου στην ατμόσφαιρα. Το DMS λειτουργεί με έμμεσο τρόπο ως ψυκτικό και συμβάλλει στη διατήρηση της θερμοκρασίας της ατμόσφαιρας σε χαμηλά επίπεδα. Ακόμη, σύγχρονες έρευνες τονίζουν την πρωταρχικής σημασίας συμβολή των φυκών στην ελάττωση του φαινομένου του θερμοκηπίου μέσω της δέσμευσης και ιζηματοποίησης μεγάλων ποσοτήτων διοξειδίου του άνθρακα.

Η οικονομική αξία των φυκών

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, πολλές επιστημονικές μελέτες έχουν ως αντικείμενο τη βελτίωση της καλλιέργειας φυκών με σκοπό την εμπορική αξιοποίησή τους. Καλλιεργούμενα είδη χρησιμοποιούνται ευρέως για την παραγωγή φαρμακευτικών σκευασμάτων, συμπληρωμάτων διατροφής και προϊόντων κοσμητολογίας. Η σπιρουλίνα, για παράδειγμα, γνωστή και ως τροφή των αστροναυτών, είναι ένα καλλιεργούμενο κυανοβακτήριο πλούσιο σε θρεπτικά συστατικά που παρουσιάζει εξαιρετική ζήτηση στην αγορά. Η καλλιέργεια της στην Ελλάδα είναι πολύ διαδεδομένη, με την ετήσια παραγωγή να αγγίζει τους 20 τόνους. Ωστόσο, η σύγχρονη ταξινόμηση των ειδών κατατάσσει την σπιρουλίνα στα βακτήρια και όχι στα φύκη, παρ' ότι μοιράζεται πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τα τελευταία. Επιπλέον, η καλλιέργεια φυκών φαίνεται να αποτελεί μια πολλά υποσχόμενη λύση στο συνεχώς αυξανόμενο πρόβλημα ανεπάρκειας των χερσαίων πηγών ενέργειας και τροφής. Από τις αρχές της δεκαετίας του '80, η καλλιέργεια φυκών στην Ασία αυξάνεται εκθετικά, γεγονός που οδηγεί στον διπλασιασμό της παγκόσμιας παραγωγής φυκών ανά δεκαετία. Το 2016 η παγκόσμια παραγωγή φυκών άγγιξε τους 32,67 μεγατόνους ενώ ο ετήσιος τζίρος από προϊόντα φυκών για το 2020 ανέρχεται στα 6,7 δισεκατομμύρια δολάρια. Τα καλλιεργούμενα αυτά φύκη χρησιμοποιούνται είτε απ'ευθείας ως τροφή για τον άνθρωπο είτε ως τροφή για λοιπά εκτρεφόμενα είδη, όπως δίθυρα, εχινόδερμα, ψάρια κ.λπ. Ακόμη, σύγχρονες εργασίες προτείνουν τη χρήση φυκών για την παραγωγή βιοκαυσίμων, δηλαδή ως πιθανή μορφή ανανεώσιμης ενέργειας. Συνεπώς, ο συνδυασμός του οικολογικού αλλά και του εμπορικού ενδιαφέροντος που συγκεντρώνουν τα φύκη είναι ο λόγος που όλο και περισσότερες ερευνητικές ομάδες παγκοσμίως ασχολούνται με αυτό το ως τώρα αποσπασματικά μελετημένο επιστημονικό πεδίο.

Το κλωροφύκος *Caulerpa prolifera* (φωτ. Δρ. Κώστας Τσιάμης)

Τα φύκη στην Ελλάδα

Η χώρα μας διαθέτει τεράστια ακτογραμμή (περίπου 16.000 χιλιόμετρα), πλήθος νησιών και, συνεπώς, βρίσκεται σε άμεση αλληλεπίδραση με τη θάλασσα. Παρ' όλα αυτά, οι περισσότεροι αγνοούμε αυτούς τους τόσο σημαντικούς φωτοσυνθετικούς οργανισμούς, τα φύκη. Η επιστήμη της φυκολογίας, όπως αποκαλείται ο κλάδος της βιολογίας που ασχολείται με τη μελέτη των φυκών, παραμένει περιορισμένη, αφού οι Έλληνες επιστήμονες που επιλέγουν να ασχοληθούν με το αντικείμενο είναι πραγματικά ελάχιστα. Αντίθετα, η μελέτη των φυκών βρίσκεται στο επίκεντρο των μεγαλύτερων πανεπιστημίων και ινστιτούτων έρευνας παγκοσμίως.

Για όλους αυτούς τους λόγους, η Ελληνική Φυκολογική Εταιρεία (ΕΛΦΕ) έχει αρχίσει μια εκστρατεία που σκοπό έχει τη γνωριμία των μαθητών με τον θαυμαστό κόσμο των φυκών και την ενημέρωσή τους για τη σημασία τους για τον άνθρωπο, την αξία και τον ρόλο τους στο περιβάλλον. Έτσι, οργανώνει τα Εκπαιδευτικά Συμπόσια Φυκολογίας, στα οποία συμμετέχουν μαθητές όλων των βαθμίδων και εκπαιδευτικοί (για πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα <http://environmental.phycology.gr/>). Γιατί τα φύκη είναι τόσο σημαντικά για τη θάλασσα όσο οι πόες, οι θάμνοι και τα δέντρα για τη χέρσο. ■

Το ροδοφύκος *Asparagopsis taxiformis* (φωτ. Δρ. Κώστας Τσιάμης)

Η κλιματική κρίση στη μετα-κορωνοϊό εποχή

Κων/νος Καρτάλης*

Στις αρχές Δεκεμβρίου 2020 ολοκληρώθηκαν οι «Κλιματικοί Διάλογοι» που διοργανώθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη, σε μία προφανή προσπάθεια υπενθύμισης των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων μερών για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (ΑΘ) και την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης που εξελίσσεται.

Κατά τη διάρκεια των εργασιών, η ανησυχία ήταν έκδηλη: πώς θα καταφέρουν οι χώρες να ανακάμψουν οικονομικά από τις επιπτώσεις της πανδημίας και παράλληλα να υλοποιήσουν τους σχεδιασμούς τους για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης. Το στοίχημα είναι πράγματι δύσκολο, ιδίως για τις αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά και για αναπτυγμένες χώρες των οποίων οι οικονομίες εμφανίζουν δομικές αδυναμίες.

Από τα στοιχεία που έγιναν γνωστά, το σύνολο σχεδόν των αναπτυσσόμενων χωρών βασίζει τον προγραμματισμό του στο τρίπτυχο «εξοικονόμηση ενέργειας –ανανεώσιμες πηγές ενέργειας– στροφή σε καθαρά καύσιμα¹». Από τα ίδια στοιχεία προκύπτει, όμως, ότι αρκετές χώρες (λ.χ., Ινδία, Κίνα, Βραζιλία κ.ά.) εξετάζουν την αυξημένη χρήση των ορυκτών καυσίμων (η χρήση των οποίων ευθύνεται για την κλιματική αλλαγή) για την υποστήριξη των σχεδίων ανάκαμψης που έχουν εκπονήσει με στόχο την επαναφορά σε θετικό πρόσημο εντός του 2021 του ρυθμού ανάπτυξής τους. Παράλληλα, σε σχετική της ανακοίνωση (Νοέμβριος 2020), η Διεθνής Επιτροπή Ενέργειας αναφέρεται σε απόκλιση από τον στόχο για εξοικονόμηση ενέργειας κατά το 2020, γεγονός που αποδυναμώνει την προσπάθεια για μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου.

Ως απάντηση στα παραπάνω, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) παρουσίασε τις στρατηγικές κατευθύνσεις της Πράσινης Συμφωνίας, τις πρόνοιες του νόμου για το κλίμα και τους άξονες του Ταμείου Ανάκαμψης σε ό,τι αφορά στην πράσινη ανάπτυξη και την κλιματική ανθεκτικότητα.

Το Σχέδιο Ανάκαμψης της ΕΕ συμβάλλει, μέσα από τη μετάβαση σε κλιματικά ουδέτερες οικονομίες,² στη μείωση της ενεργειακής εξάρτησης της ΕΕ από τρίτες χώρες από 60% σήμερα σε πε-

ρίπου 35% το 2050, γεγονός που απελευθερώνει περίπου 200 δις ευρώ κατ' έτος και ανατροφοδοτεί πιστώσεις υπέρ του στόχου για κλιματικά ουδέτερες οικονομίες.

Στο ίδιο σχέδιο δίνεται προτεραιότητα στις πόλεις, που άλλωστε συμβάλλουν κατά 60% στις εκπομπές ΑΘ, μέσα από την εμβληματική πρωτοβουλία για 100 Κλιματικά Ουδέτερες Πόλεις μέχρι το 2030. Ουσιαστικά, η ΕΕ επιχειρεί να παρέμβει στο μοντέλο παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας στις πόλεις, καθώς και στη μορφή και στις λειτουργίες τους (λ.χ., με ενεργειακές αναβαθμίσεις κτιρίων, κλιματικά φιλικό πολεοδομικό σχεδιασμό, περιορισμό της χρήσης ιδιωτικών αυτοκινήτων, αύξηση του πρασίνου).

Στο σχέδιο γίνεται αναφορά στην πρόθεση της ΕΕ για την υιοθέτηση δασμού άνθρακα για εισαγόμενα προϊόντα που παρήχθησαν με τρόπο που βλαπτικούς για το κλίμα. Πρόκειται για μήνυμα με πολλούς παραλήπτες εκτός της ΕΕ, κυρίως στην Κίνα και γενικότερα στις χώρες της ΝΑ Ασίας και της Αφρικής, όπου συχνά «μεταναστεύουν» μεγάλες πολυεθνικές (μεταξύ των οποίων και ευρωπαϊκές) για να διασφαλίσουν χαμηλότερο κόστος παραγωγής και άρα να αποκτήσουν εμπορικό προβάδισμα στην παγκόσμια αγορά.

Έχει επίσης ενδιαφέρον να γίνει αναφορά στην ενίσχυση του μηχανισμού ανταλλαγής δικαιωμάτων εκπομπών άνθρακα, δηλαδή της ευρωπαϊκής αγοράς και πώλησης δικαιωμάτων εκπομπών άνθρακα από φορείς και επιχειρήσεις. Πρόκειται για έναν μηχανισμό με θετικό πρόσημο: οι επενδύσεις μίας επιχείρησης δεν είναι σε καθαρότερα καύσιμα ή/και σε τεχνολογίες μείωσης των εκπομπών άνθρακα, η ανταγωνιστικότητά της μειώνεται, καθώς ο κύκλος εργασιών επιβαρύνεται από το κόστος για την απόκτηση δικαιωμάτων εκπομπών άνθρακα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η κατάργηση των δωρεάν δικαιωμάτων εκπομπών άνθρακα για τις επιχειρήσεις παραγωγής ενέργειας είχε ως αποτέλεσμα η ΔΕΗ να καταβάλει το 2018 περίπου 360 εκ. ευρώ για την αγορά των δικαιωμάτων εκπομπών

* Ο Κων/νος Καρτάλης είναι Καθηγητής στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

1. Λ.χ. υδρογόνο

2. Δηλαδή οικονομίες που έχουν επιτύχει σοβαρή μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και έχουν δρομολογήσει μέτρα για όσες εκπομπές παραμένουν. λ.χ. εκτενείς ανασώσεις, πράσινο στις πόλεις, κ.ά. για τη δέσμευσή τους.

3. Σημειώνεται ότι εκπομπές που ανέρχονται σε έναν περίπου τόνο διοξειδίου του άνθρακα αντιστοιχούν σε κάθε επιβάτη μίας πτήσης από την Αθήνα στη Νέα Υόρκη με επιστροφή.

4. 17-19 Απριλίου 2020.

5. Όποτε να διορθωθούν και οι εντυπώσεις από τους «πανηγυρισμούς» για την αυτονόητη –λόγω των περιοριστικών μέτρων– μείωση των εκπομπών ΑΘ κατά την περίοδο της πανδημίας.

άνθρακα (προφανώς για να καλύψει τις εκπομπές άνθρακα λόγω της χρήσης λιγνίτη), ή συνολικά 1,36 δις ευρώ για το διάστημα 2013-2018, εν μέσω μάλιστα της οικονομικής κρίσης.

Η προγραμματιζόμενη από την ΕΕ καθιέρωση ελάχιστης αποδεκτής τιμής για την αγορά δικαιώματος για την εκπομπή ενός τόνου άνθρακα³ θεωράζει την αγορά δικαιωμάτων από τις υπερβολικά χαμηλές τιμές (λ.χ., 5 ευρώ/τόνο το 2013) που την ακυρώνουν και αποτελεί την αντίδραση στην πρακτική που επενδύει στη φθηνή αγορά δικαιωμάτων εκπομπών άνθρακα αντί στην ακριβότερη, αλλά αποτελεσματικότερη σε βάθος χρόνου, υιοθέτηση καθαρών τεχνολογιών ή/και τη χρήση καθαρής ενέργειας.

Σχετικά πρόσφατα⁴, η εταιρεία Ipsos MORI διεξήγαγε μία έρευνα μεταξύ 28.000 πολιτών από 14 χώρες, με βασικό ερώτημα της έρευνας αν η κλιματική αλλαγή είναι το ίδιο σοβαρή απειλή όσο αυτή του κορωνοϊού. Παρά το γεγονός ότι οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής δεν χαρακτηρίζονται από την αμεσότητα που χαρακτηρίζει τις επιπτώσεις του κορωνοϊού, το 71% των πολιτών κατά μέσο όρο απάντησε θετικά, με το ποσοστό αυτό να διαμορφώνεται μεταξύ του 87% για τους Κινέζους πολίτες και του 59% για τους «δύσπιστους» Αμερικανούς.

Παράλληλα, το 66% των πολιτών (ενδεικτικά από το 80% της Ινδίας, στο 65% της Γαλλίας και στο 57% των ΗΠΑ) απάντησε ότι θα πρέπει στα

σχέδια οικονομικής ανάκαμψης από τις επιπτώσεις του κορωνοϊού να δοθεί προτεραιότητα στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης.

Αν και τα παραπάνω στοιχεία είναι σίγουρα ενθαρρυντικά, εντούτοις υπάρχουν και αρνητικά μηνύματα. Σε αρκετές χώρες, από το 2014 έως το 2020, μειώθηκε το ποσοστό των πολιτών που θεωρούν ότι για την κλιματική αλλαγή ευθύνεται ο άνθρωπος: σε παγκόσμιο μέσο όρο κατά 8% και στην ΕΕ κατά 14%!!

Οι παραπάνω –λίγες μόνο αναφορές– συνθέτουν μία εξαιρετικά περίπλοκη κατάσταση. Αν η πανδημία λόγω του κορωνοϊού είναι (όπως όλοι ελπίζουμε) πρόσκαιρη, αυτή της κλιματικής κρίσης έχει μπροστά της έναν ορίζοντα τριάντα τουλάχιστον ακόμη ετών για να αντιμετωπιστεί, και αυτό αν οι προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας αρχίσουν να αποδίδουν, κάτι για το οποίο διατηρούνται ακόμη σοβαρές αμφιβολίες.

Είναι κατά συνέπεια αναγκαία, ίσως περισσότερο από ποτέ, η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των πολιτών για την κλιματική κρίση και την έντασή της.⁵ Όπως απολύτως αναγκαία είναι τα προγράμματα ανάκαμψης των επιπτώσεων της πανδημίας να χρηματοδοτούν επενδύσεις που στηρίζουν τη στροφή σε καθαρές πηγές ενέργειας και μόνο, συμβάλλοντας έτσι στον κεντρικό στόχο για τη σταδιακή εξάλειψη των εκπομπών ΑΘ μέχρι το 2050. ■

FOODSHIFT

2030

Κέντρα διατροφικών συστημάτων που καινοτομούν προς τη γρήγορη μετάβαση του επισιτιστικού συστήματος έως το 2030: Το έργο FoodSHIFT2030

Χριστίνα Τσούτη, Κατερίνα Βαλά, Ευγενία Βογιατζιδάκη,
Αικατερίνη Ρίβιου, Ελένη Κωνσταντίνου*

Η βιωσιμότητα των επισιτιστικών συστημάτων τροφίμων απαιτεί παγκοσμίως την αυξημένη προσοχή καθώς τα επισιτιστικά συστήματα καλούνται να προσαρμοστούν άμεσα προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις διαφορετικές προκλήσεις της σύγχρονης εποχής. Μέχρι σήμερα, το ευρωπαϊκό επισιτιστικό σύστημα σημείωσε μεγάλη επιτυχία στην επίτευξη των προηγούμενων στόχων του, την επισιτιστική ασφάλεια και την ασφάλεια των τροφίμων, προσφέροντας παράλληλα ευρεία επιλογή στους καταναλωτές. Ωστόσο, σήμερα το σύστημα αυτό δεν είναι βιώσιμο σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό αλλά και οικονομικό επίπεδο (Group of Chief Scientific Advisors, 2020). Η παραγωγή τροφίμων είναι μια δραστηριότητα υψηλής έντασης με σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Καταναλώνει μεγάλες ποσότητες φυσικών πόρων όπως νερό και ενέργεια, έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια

βιοποικιλότητας και συμβάλλει στην αλλαγή του κλίματος. Η παραγωγή τροφίμων είναι υπεύθυνη για το 21-37% των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (Mbow et al., 2019). Επιπλέον, ο υποσιτισμός παραμένει πρόβλημα σε ομάδες χαμηλού εισοδήματος και σε αρκετές χώρες της Ανατολικής και Νότιας Ευρώπης, όπου περισσότερο από το 10% και έως και το 32% του πληθυσμού δεν είναι σε θέση να αποκτήσουν γεύματα κανονικής ποιότητας κάθε δεύτερη μέρα. Επιπλέον, η παχυσαρκία και ο διαβήτης -που συχνά σχετίζονται με την ανθυγιεινή προσφορά τροφίμων και τις κακές διατροφικές επιλογές- έχουν γίνει ένα μείζον ζήτημα δημόσιας υγείας στην ΕΕ, με πρόσθετες αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις στην παραγωγικότητα (Group of Chief Scientific Advisors, 2020).

Το έργο FoodSHIFT2030 με τίτλο «Κόμβοι καινοτομίας στο επισιτιστικό σύστημα για γρήγορη μεταβολή μετά το 2030», επιδιώκει μία φιλόδοξη μετάβαση, με επίκεντρο τους πολίτες, από το υφιστάμενο ευρωπαϊκό επισιτιστικό σύστημα προς ένα κυκλικό βιώσιμο μοντέλο με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Αξιοποιώντας και υποστηρίζοντας τη μεταμορφωτική δύναμη των πολιτών που ήδη ασχολούνται με την ανάπτυξη βιώσιμων καινοτόμων λύσεων στον τομέα των τροφίμων στην Ευρώπη, το FoodSHIFT2030 θα αυξήσει

Αυτό το έργο έλαβε χρηματοδότηση από το πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας «Ορίζοντας 2020» της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει της συμφωνίας επιχορήγησης αριθ. 862716.

* Χριστίνα Τσούτη, MSc Χημικός Μηχανικός, Κατερίνα Βαλά, PhD Χημικός Μηχανικός, Ευγενία Βογιατζιδάκη, MSc Χημικός Μηχανικός στην DRAXIS ENVIRONMENTAL SA

Αικατερίνη Ρίβιου, Τμήμα Έρευνας & Ανάπτυξης, Ελληνογερμανική Αγωγή Ελένη Κωνσταντίνου, MSc Ψυχολόγος, Προϊσταμένη Τμήματος Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης, Πολιτισμού & Αθλητισμού του Δήμου Παλλίνης

τις θέσεις εργασίας στον τομέα των τροφίμων καθώς και τη δημιουργία ΜΜΕ, θα οδηγήσει σε περαιτέρω ενδυνάμωση των πολιτών και στη συνοχή των πόλεων και των αγροτικών περιοχών, ενώ θα έχει θετικές επιπτώσεις στη βιωσιμότητα του επιτιςτικού συστήματος που θα συνεχιστεί και μετά

το πέρας της διάρκειας ζωής του έργου.

Στο πρόγραμμα FoodSHIFT2030 συμμετέχουν 30 εταίροι, 7 δήμοι, 8 ΜΜΕ, 8 ΜΚΟ και 7 Ερευνητικά Ινστιτούτα από 12 Ευρωπαϊκές χώρες και συγκεκριμένα την Ιταλία, το Βέλγιο, τη Δανία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Πολωνία, τη

Εικόνα 1. Οι 10 κύριες θεματικές ενότητες που εξετάζονται από τα 9 εργαστήρια επιταχυντές στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου FoodSHIFT2030

Πίνακας 1. Λεπτομερής αναφορά στις 10 κύριες θεματικές ενότητες όπως καλύπτονται από τα εννέα εργαστήρια επιταχυντές στο πλαίσιο του προγράμματος FoodSHIFT2030

Εργαστήρια επιταχυντές	10 κύριες θεματικές ενότητες									
	Εκπαίδευση για παιδιά & νέους	Ανάπτυξη ικανοτήτων	Δημόσιες συμβάσεις	Χώρος & υποδομή για την τροφή	Βραχεία αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων	Φρέσκο φαγητό από την θάλασσα	Αστικές καλλιέργειες	Επαγγελματικές κουζίνες	Φυτοφαγική διατροφή	Λύσεις διαχείρισης διατροφικών αποβλήτων
ATH	•	•			•				•	•
AVG	•		•		•			•		•
BCN		•		•	•	•	•			
BRI	•	•		•	•		•		•	
BER	•	•	•	•			•			
BRV		•		•			•	•	•	
CPH		•	•		•	•		•	•	•
OST		•		•	•	•	•	•		•
WRO	•			•	•		•		•	•
# εργαστηρίων επιταχυντών με κοινή θεματική ενότητα	5	7	3	6	9	3	6	4	5	5

Ρουμανία, την Ισπανία και την Αγγλία. Το έργο έχει λάβει 7,5 εκατομμύρια ευρώ από το χρηματοδοτικό εργαλείο Horizon 2020 της ΕΕ.

Για την επίτευξη των στόχων του, το έργο πρόκειται να αναπτύξει έναν αποτελεσματικό μηχανισμό για την ωρίμανση, συνεργασία, αναβάθμιση και επανάληψη επιτυχημένων καινοτόμων λύσεων στο επισιτιστικό σύστημα δημιουργώντας και λειτουργώντας 9 Εργαστήρια-Επιταχυντές (FoodSHIFT Accelerator Labs) και 27 Εργαστήρια – Μοχλούς (FoodSHIFT Enabler Labs) που θα δημιουργηθούν σε υφιστάμενα και αναδυόμενα διατροφικά κέντρα σε περιοχές σε όλη την Ευρώπη με σκοπό να παρέχουν βιώσιμα υγιεινά τρόφιμα στις ευρωπαϊκές πόλεις, επανασυνδέοντάς τις με την ενδοχώρα τους, κινητοποιώντας τους πολίτες και δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας στον τομέα των τροφίμων.

Στρατηγικές και συμβουλευτικά σχέδια για τη διακυβέρνηση του επισιτιστικού συστήματος των πολιτών θα δημιουργηθούν από κοινού στα Εργαστήρια-Επιταχυντές για τη στήριξη της μετάβασης του επισιτιστικού συστήματος σε βιώσιμα πρότυπα και την προώθηση υιοθέτησης νέων καινοτομιών στις συμμετέχουσες περιοχές.

Με το πρόγραμμα FoodSHIFT2030 και ξεκινώντας από τη στοχευμένη μεταφορά γνώσης μέσω ενός αρχικού δικτύου πόλεων και περιοχών, επιδιώκεται να δοθεί το έναυσμα για την ίδρυση Εργαστηρίων-Μοχλών και σε άλλες ευρωπαϊκές περιοχές και να προωθηθεί έτσι παραπέρα ο μετασχηματισμός του επισιτιστικού συστήματος.

Οι 10 κύριες θεματικές ενότητες που εξετάζονται από τα 9 Εργαστήρια-Επιταχυντές στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου FoodSHIFT2030 φαίνονται στο σχήμα της προηγούμενης σελίδας. Επιπλέον, στον πίνακα που το ακολουθεί παρουσιάζεται μια λεπτομερής επισκόπηση των θεματικών ενότητων που καλύπτονται από κάθε ένα από τα εννέα Εργαστήρια Επιταχυντές, βοηθώντας στον εντοπισμό του κοινού εδάφους και των δεσμών μεταξύ των περιοχών εστίασης των εννέα εργαστηρίων.

«Ανοικτό σχολείο» στην Αθήνα (ΑΤΗ)

Το σχολείο ως χώρος γευστικών εμπειριών και διαμόρφωσης υγιεινών διατροφικών συνηθειών. Δράσεις καινοτομίας:

- Μέσω του σχολείου δίνεται έμφαση στην επανασύνδεση των νέων με τη γη και τη φύση μέσω δραστηριοτήτων όπως οι σχολικοί κήποι και καλοκαιρινά εργαστήρια κατάρτισης εκπαιδευτικών για την προώθηση της υγιεινής διατροφής και μίας διατροφής βασισμένης περισσότερο σε φυτικές πηγές.
- Αλληλεπίδραση με την τοπική κοινότητα και ενδυνάμωσή της με παροχή πρακτικών ευκαι-

ριών μάθησης γύρω από ζητήματα διατροφής για τους έξυπνους πολίτες του αύριο.

- Σύνδεση μεταξύ αστικών και γεωργικών κοινοτήτων αναπτύσσοντας τον διάλογο μεταξύ σχολείων και δικτύων παραγωγών τροφίμων.
- Ορθή διαχείριση των αποβλήτων τροφίμων από την κουζίνα του σχολείου.

Πιο αναλυτικά, το Εργαστήριο-Επιταχυντής της Αθήνας “Open School Lab” συγκροτείται με τη σύμπραξη της Ελληνογερμανικής Αγωγής (συντονιστής), του Δήμου Παλλήνης (οικοδεσπότης) και της DRAXIS ENVIRONMENTAL SA (βοηθός).

Ο επιθυμητός αντίκτυπος των δράσεων του εργαστηρίου:

- Τροποποιημένες διατροφικές επιλογές των μαθητών (λιγότερη κατανάλωση κρέατος και υιοθέτηση υγιεινού τρόπου ζωής).
- Καλοκαιρινά σχολεία κατάρτισης εκπαιδευτικών με τη συμμετοχή κι από άλλες ευρωπαϊκές χώρες.
- Βελτιωμένες δεξιότητες και ικανότητες του 21ου αιώνα δίνοντας τη δυνατότητα στους μαθητές για απασχόληση στον «πράσινο» τομέα.
- Μείωση της σπατάλης τροφίμων στη σχολική μονάδα (καντίνα και εστιατόριο) χρησιμοποιώντας καινοτόμες λύσεις.

Με την παρέμβαση του σχολείου δίνεται έμφαση στην επανασύνδεση των νέων με τη γη και τη φύση μέσω δραστηριοτήτων, όπως η καλλιέργεια σχολικών κήπων, η προσέγγιση διαθεματικών εννοιών στην τάξη σχετικά με τη διατροφή και την παραγωγή, οι πρωτοβουλίες επιχειρηματικότητας για τα μεγαλύτερα παιδιά του Λυκείου, αλλά και μέσω δράσεων, όπως η ορθή διαχείριση των υπολειμμάτων από το εστιατόριο και την καντίνα του σχολείου. Επίσης, στόχος είναι να οργανωθούν καλοκαιρινά εργαστήρια κατάρτισης εκπαιδευτικών για την προώθηση της υγιεινής διατροφής και ενός διαιτολογίου βασισμένου περισσότερο σε φυτικές πηγές.

Το σχολείο αξιοποιεί τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση των μελών της κοινότητας παρέχοντας ευκαιρίες μάθησης και ενημέρωσης σχετικά με ζητήματα διατροφής για τους υπεύθυνους πολίτες του αύριο. Παράλληλα, ενισχύει τη σύνδεση μεταξύ αστικών και γεωργικών κοινοτήτων, αναπτύσσοντας τον διάλογο μεταξύ σχολείων και δικτύων παραγωγών τροφίμων.

Στο πλαίσιο αυτό, επιδιώκει να κινητοποιήσει ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων με στόχο τη δημιουργία μιας βιώσιμης πλατφόρμας για όλους τους φορείς (σπουδαστές, ερευνητές, επαγγελματίες και πολίτες) που εμπλέκονται στο επισιτιστικό σύστημα. Τα εργαστήριό αυτό έχει ως στόχο να τροφοδοτήσει τον απαιτούμενο μετασχηματισμό και να αναπτύξει σύνολο εκπαιδευτικών δραστη-

ριοτήτων που θα καλύπτουν τις ανάγκες της κοινότητας και θα καλλιεργούν τις δεξιότητες των μαθητών, αλλά και των πολιτών γενικότερα. Το σχολείο θα διοργανώσει εργαστήρια με τη συμμετοχή εκπροσώπων από όλους τους φορείς, τα οποία αποβλέπουν στη διάδοση του γόνιμου προβληματισμού, την ενημέρωση και τη συνεργασία γύρω από τις συγκεκριμένες θεματικές. Ο μετασχηματισμός της σχολικής λειτουργίας, για παράδειγμα μέσω λύσεων για την ορθή διαχείριση των αποβλήτων τροφίμων από τη σχολική καντίνα και εστιατόριο, είναι ένα φιλόδοξο επόμενο βήμα στις ήδη υπάρχουσες δράσεις.

Το εργαστήριο της Αθήνας έκανε ήδη την πρώτη παρουσίασή του διαδικτυακά, στο πλαίσιο της παράλληλης συνεδρίας FoodSHIFT2030: «Τα σχολεία ως κόμβοι καινοτομίας για τον απαιτούμενο μετασχηματισμό στο επισιτιστικό σύστημα» (<http://openclassroom2020.ea.gr/parallel-event/>) στο πλαίσιο του Open Classroom Conference 2020 «Open and Distance Education: Νέες προκλήσεις και προοπτικές», που συνδιοργανώθηκε από την Ελληνογερμανική Αγωγή, το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Απόστασης και Ηλεκτρονικής Μάθησης.

Μετά την ομιλία του Καθ. Christian Bugge Henriksen, Πανεπιστήμιο της Κοπεγχάγης, την Παρασκευή 6 Νοεμβρίου 2020, πραγματοποιήθηκε η παράλληλη συνεδρία «Τα σχολεία ως κόμβοι καινοτομίας για τον απαιτούμενο μετασχηματισμό στο επισιτιστικό σύστημα». Επιλεγμένα καινοτόμα σχολικά έργα και δράσεις σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο παρουσιάστηκαν από τους εταίρους της Ελληνογερμανικής Αγωγής (όπως το FIT4FOOD2030, <http://fit4food2030.eu/>, Big data against παιδική παχυσαρκία, <https://bigoprogram.eu/> και OCARIoT: Έξυπνη παιδική παχυσαρκία Δύση φροντίδας χρησιμοποιώντας δυναμικό IoT, <https://ocariot.eu/>) και τους εξωτερικούς τοπικές συνεργάτες του εργαστηρίου μας οι οποίοι δρουν ως «Συμβουλευτική Επιτροπή». Οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν σε ζωντανή ροή στο YouTube ή στο Zoom και να συμμετάσχουν σε έναν ενεργό διάλογο.

Ο Δήμος Παλλήνης, ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένος σε περιβαλλοντικά θέματα, φιλοξενεί το Εργαστήριο-Επιταχυντή της Αθήνας. Κάθε χρόνο από το 2016 μέχρι σήμερα οργανώνονται σχολικοί Μαραθώνιοι ανακύκλωσης, καθώς και εικαστικές περιβαλλοντικές δράσεις. Οι δράσεις ευαισθητοποίησης του Δήμου Παλλήνης για το περιβάλλον και την πρόληψη-μείωση της σπατάλης τροφίμων συνεχίστηκαν το σχολικό έτος 2019-20 στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος FoodSHIFT 2030. Παρά τις δυσκολίες λόγω της πανδημίας, στο σχολικό μαραθώνιο «ΠΑΜΕ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ» συμμε-

τείχαν 42 σχολικές μονάδες οι οποίες ανακύκλωσαν πάνω από 10 τόνους χαρτιού, «σώζοντας» με τον τρόπο αυτό πάνω από 170 δέντρα. Στον τρίτο εικαστικό διαγωνισμό Followgreen Action 3 οι μαθητές Γυμνασίων και Λυκείων του Δήμου Παλλήνης δημιούργησαν 12 video-animation με θέμα την «Πρόληψη-μείωση σπατάλης τροφίμων». Επιπλέον, η μελέτη για το πρόγραμμα σίτισης του Πειραματικού Μουσικού Γυμνασίου-Γενικού Λυκείου και του Καλλιτεχνικού Γυμνασίου Γέρακα με Λυκειακές Τάξεις για τα έτη 2021-2024, συντάχθηκε λαμβάνοντας υπόψη τη μεσογειακή διατροφή και τυχόν αλλαγές που προκύπτουν στις ποσότητες και στις ημέρες της σίτισης για την πρόληψη-μείωση των απορριμμάτων τροφίμων.

Η DRAXIS ENVIRONMENTAL SA, ως βοηθός του εργαστηρίου, είναι υπεύθυνη για την υποστήριξη του συντονιστή του Εργαστηρίου προκειμένου να διευκολύνει την ανάπτυξη της καινοτομίας κατά τη διάρκεια του έργου. Επιπροσθέτως, η εταιρεία συντονίζει τις δράσεις σχετικά με την ανάπτυξη και εφαρμογή μεθοδολογίας βάσει δεικτών για την αποτίμηση των επιπτώσεων των καινοτόμων δράσεων σε περιβαλλοντικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο.

«Επιστροφή στη γη» στο Μπάρι (BRI)

Στρατηγικές για βιώσιμη χρήση της γης και της τροφικής αλυσίδας για νέους επιχειρηματίες με βάση την κοινωνική καινοτομία στα συστήματα τροφίμων

Δράσεις καινοτομίας:

- Ενθάρρυνση νέων επιχειρηματιών και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας μέσω στοχευμένων υπηρεσιών ανάπτυξης ικανοτήτων και εκπαίδευσης με υπάρχοντες πόρους.
- Δοκιμή της σκοπιμότητας των καινοτόμων και βιώσιμων λύσεων των νέων επιχειρηματιών, συνδέοντάς τις με ένα ανανεωμένο μοντέλο βραχείας αλυσίδας τροφίμων (συνδέοντας την παραγωγή, επεξεργασία, διανομή και κατανάλωση).

- Υποστήριξη της ηθικής και υπεύθυνης επαναχρησιμοποίησης εγκαταλελειμμένων γαιών (αυτών που κατασχέθηκαν από τη μαφία) για ένα υψηλότερο επίπεδο κοινωνικής και τεχνολογικής καινοτομίας στο σύστημα τροφίμων.
- Κοινωνική καινοτομία μέσω της εκπαίδευσης σχετικά με τη σημασία της μετάβασης σε δίαιτες με λιγότερο κρέας για το αποτύπωμα άνθρακα.

«Γεύμα για όλους σε επίπεδο περιφέρειας» στην Αβινιόν (AVG)

Δημόσιες συμβάσεις για ένα περισσότερο βιώσιμο και υγιεινό σύστημα διατροφής σε επίπεδο περιφέρειας

Δράσεις καινοτομίας:

- Διερεύνηση της ικανότητας των δημοσίων συμβάσεων να συμβάλλουν στην ανάπτυξη ενός τοπικού συστήματος πωλήσεων και μείωσης των απορριμμάτων από τις τροφές, καθώς και στην προώθηση της ετικέτας ποιότητας, ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση των καταναλωτών στα τοπικά προϊόντα.

- Αύξηση της ποσότητας τοπικού (και οργανικού) φαγητού στις σχολικές καντίνες, προσαρμόζοντας τη σύνθεση των γευμάτων με φρέσκα προϊόντα και φυτοφαγικές δίαιτες που να ταιριάζουν στις γεύσεις των παιδιών, ώστε να αποφεύγονται τα απορρίμματα τροφίμων.
- Επέκταση της πρόσβασης σε τοπικό, φρέσκο και υγιεινό φαγητό για περισσότερους πολίτες που χρησιμοποιούν ετικέτες ποιότητας.

«Τεχνολογία τροφίμων (3.0)» στη Βαρκελώνη (BCN)

Λύσεις για τοπική παραγωγή στις πόλεις του μέλλοντος

Δράσεις καινοτομίας:

- Ανάπτυξη και πιλοτική εφαρμογή της τεχνολογίας τροφίμων ανοιχτού κώδικα που μπορεί να διευκολύνει τη διαχείριση, παρακολούθηση, κοινωνική συμμετοχή και αποτελεσματικότητα της παραγωγής τροφίμων στις πόλεις.
- Προώθηση των υφιστάμενων τεχνολογιών αστικής γεωργίας, καθώς και νέων καινοτομιών στη Βαρκελώνη, με τη συνεισφορά του δήμου σε επίπεδο υποστήριξης και εκπαίδευσης.
- Ανάπτυξη κορυφαίων καινοτομιών τεχνολογίας τροφίμων για ευρύτερη εφαρμογή στις περιοχές των πόλεων και στις παράκτιες κοινότητες.
- Συνεχής συνεργασία και ισχυρή αναβάθμιση σύμφωνα με τις πρωτοβουλίες του FAB LAB «τοπικά παραγωγικές, παγκόσμια συνδεδεμένες πόλεις».

«FoodLifeCentre» στο Βερολίνο (BER)

Ένας κόμβος καινοτομίας για την αειφόρο περιφερειακή προμήθεια τροφίμων που βασίζεται στην έννοια της αποκέντρωσης για τη διανομή των τροφίμων και την εκπαίδευση.

Δράσεις καινοτομίας:

- Δημιουργία ενός πρωτοτύπου Αστικού Κέντρου Τροφίμων (Urban Food Hub) ως έργου «φάρου»

για τη μετάβαση του συστήματος τροφίμων.

- Παροχή χώρου για παραγωγή, εμπόριο/ανταλλαγή, προετοιμασία και κατανάλωση τροφίμων, εκπαίδευση και μελλοντική έρευνα που δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας.
- Ανάδειξη των αναγκών των διαφόρων φορέων της τροφικής αλυσίδας εντός του αστικού ιστού και βελτίωση της πολιτικής στήριξης, των δομών εξουσίας, των μέτρων στήριξης που οδηγούν στην καινοτομία της διακυβέρνησης.
- Ενδυνάμωση των τοπικών κοινοτήτων και των πολιτών με ανοιχτή πρόσβαση σε νέες υποδομές και γνώσεις.

«Διαδραστικό εργαστήριο τροφίμων (Food Lab)» στο Μπρασόφ (BRV)

Ενσωμάτωση παραδοσιακών και τοπικών παραγωγών σε ένα καινοτόμο και φιλόδοξο περιφερειακό σύστημα τροφίμων.

Δράσεις καινοτομίας:

- Προώθηση μιας πιο τοπικής οικονομίας των τροφίμων και αναβίωση της γαστρονομικής κληρονομιάς της περιοχής.

- Καινοτομία στα προϊόντα διατροφής σε τοπικό επίπεδο (συμπεριλαμβανομένης της αξιοποίησης του εμπορικού γαστρονομικού δυναμικού της περιοχής και της ενσωμάτωσης φυτοφαγικής διατροφής).
- Καινοτομία στις δημόσιες πολιτικές (ιδίως στις δημόσιες συμβάσεις για τη δημόσια τροφοδοσία).
- Καινοτομία στην προώθηση αγαθών (marketing) και στη διαχείριση της εφοδιαστικής αλυσίδας με έμφαση στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας.

«Κουζίνα του αύριο» στην ευρύτερη περιοχή της Κοπεγχάγης (CPH)

Δημόσιες συμβάσεις και επαγγελματικές κουζίνες για ένα βιώσιμο σύστημα τροφίμων σε επίπεδο περιφέρειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και παράκτιων περιοχών

Δράσεις καινοτομίας:

- Επανάσυνδεση των αστικών και των αγροτικών περιοχών (συμπεριλαμβανομένων των παράκτιων περιοχών) αναπτύσσοντας δίκτυα και διάλογο για τους παράγοντες της διατροφής.
- Ανάπτυξη μοντέλων για τις δημόσιες αρχές σχετικά με τις φιλικές προς το κλίμα πολιτικές τροφίμων και στρατηγικές που εστιάζουν στην εποχή, μειώνοντας τα απόβλητα και προάγοντας την φυτοφαγική διατροφή.
- Ανάπτυξη ικανοτήτων μεταξύ παραγωγών τροφίμων σε αγροτικές και παράκτιες περιοχές και εστιατόρια με σκοπό τη χρήση της γαστρονομίας ως τρόπου προώθησης ενός βιώσιμου φυτοφαγικού συστήματος τροφίμων σε επίπεδο περιφέρειας.
- Ανάπτυξη ικανοτήτων για τις δημόσιες κουζίνες και τα εστιατόρια με στόχο τη μετατροπή των μενού με στόχο την προώθηση βιώσιμων φυτοφαγικών συστημάτων τροφίμων, με ιδιαίτερη έμφαση στην εποχή και τη μείωση των αποβλήτων.
- Συνεργασία με τις δημόσιες αρχές για την κυ-

κλική οικονομία, σχετικά με λύσεις για τη χρήση υπολειμμάτων από κουζίνες για την παραγωγή καινοτόμων τροφίμων και ζωοτροφών.

«Το αστικό αγροτικό πάρκο» στην Οστένδη (OST)

Δράσεις καινοτομίας:

- Προώθηση της διάθεσης τοπικών προϊόντων μέσω λειτουργίας ένα γεωργικού πάρκου εντός της πόλης που το διαχειρίζεται ένας «κοινωνικός αγρότης».
- Ενίσχυση της σχέσης μεταξύ των τοπικών παραγωγών και του τομέα τροφοδοσίας.
- Ενίσχυση της εκπαίδευσης των σεφ σε θέματα αναφορικά με τα τοπικά προϊόντα, τις μικρές αλυσίδες εφοδιασμού τροφίμων και τα απορρίμματα τροφίμων.
- Καταπολέμηση της φτώχειας προσφέροντας νέ-

ες θέσεις εργασίας και υποστήριξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

«Προσβάσιμοι κήποι τροφίμων» στο Βρότλαβ (WRO)

Ενίσχυση του δυναμικού καινοτομίας του βιώσιμου τοπικού συστήματος τροφίμων.

Δράσεις καινοτομίας:

- Αύξηση της προσβασιμότητας των κήπων τροφίμων σε διαφορετικές κοινωνικές και ηλικιακές ομάδες δημιουργώντας δεσμούς μεταξύ βιώσιμων τοπικών παραγωγών τροφίμων και καταναλωτών και προάγοντας την εκπαίδευση και τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων.
- Δημιουργία ενός μοντέλου για τη θέσπιση νέων κοινωνικών κήπων με εκπαιδευτικές δράσεις και υλική υποστήριξη για έναν αστικό κηπουρό

Follow the project

 foodshift2030.eu

[FoodSHIFT2030](https://www.linkedin.com/company/foodshift2030)

[@FoodSHIFT2030](https://twitter.com/FoodSHIFT2030)

foodshift2030@ku.dk

[@FoodSHIFT2030](https://www.instagram.com/FoodSHIFT2030)

(εργαλειοθήκη με βασικούς σπόρους, φυτά).

- Ενασχόληση της νεότερης γενιάς με την αστική καλλιέργεια, παρέχοντας εκπαίδευση και ανάπτυξη ικανοτήτων σχετικά με την περμακουλτούρα, τη φυτοφαγική διατροφή, τα μηδενικά απόβλητα, τη σημασία των επικονιαστών και τις λύσεις της κυκλικής οικονομίας.
- Δημιουργία και θέσπιση καινοτόμων κοινοτικών κήπων για αναπαραγωγή και εφαρμογή σε άλλες πόλεις.

Τα οφέλη των καινοτομιών του επισιτιστικού συστήματος που θα εφαρμοστούν στα Εργαστήρια-Επιταχυντές, στο περιβάλλον, την οικονομία και την κοινωνία θα εκτιμηθούν αξιολογώντας την επίδοσή τους μέσω των Δεικτών FoodSHIFT (FoodSHIFT Indicators), οι οποίοι πρόκειται να αναπτυχθούν από την DRAXIS ENVIRONMENTAL. Επιπλέον, η DRAXIS ως επικεφαλής σε έναν από τους τέσσερις οριζόντιους άξονες των επιπτώσεων, τον άξονα της βιωσιμότητας (Impact Pathway Leader on Sustainability), πρόκειται να αναπτύξει το Σύστημα Βαθμολόγησης της Βιωσιμότητας (FoodSHIFT Sustainability Scoring System), το οποίο θα μπορεί να αξιοποιηθεί μετά την ολοκλήρωση του έργου από όλους τους εμπλεκόμενους παγκοσμίως στο επισιτιστικό σύστημα για να αξι-

ολογήσουν τις επιπτώσεις διαφόρων καινοτομιών στον τομέα αυτό ως προς την επίτευξη των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης. ■

Αναφορές

Grant Agreement number: 862716 — FoodSHIFT2030 — H2020-SFS-2018-2020/H2020-SFS-2019-1

European Commission, Group of Chief Scientific Advisors 2020, "Towards a Sustainable Food System", Scientific Opinion No.8, Brussels, March 2020. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <https://op.europa.eu/en/web/eu-law-and-publications/publication-detail/-/publication/ca8ffeda-99bb-11ea-aac4-01aa75ed71a1>

Mbow, C., Rosenzweig, C., Tubiello, F., Benton, T., Herrero, M., Pradhan, P., ... Xu, Y. (2019). Food security. In: Climate Change and Land: an IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems. [P.R. Shukla, J. Skea, E. Calvo Buendia, V. Masson-Delmotte, H.-o. Pörtner, D.C. Roberts, P. Zhai, R. Slade, S. Connors, R. van Diemen, M. Ferrat, E. Haughey, S. Luz, S. Neogi, M. Pathak, J. Petzold, J. Portugal Pereira, P. Vyas, E. Huntley, K. Kissick, M. Belkacemi, J. Malley, (eds.)]. IPCC. Retrieved from: <https://www.ipcc.ch/srcl/clchapter/chapter-5/>

Ministry of Higher Education, Training and Employment Creation, Namibia (MHETEC) and the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), "A Handbook for Namibian Volunteer Leaders", Windhoek, Namibia 2004. Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.fao.org/3/a0104e/a0104e00.htm#Contents>

«Έκθεση Πισσαρίδη»: οι προτεραιότητες για το περιβάλλον και την κυκλική οικονομία

Αργύρης Δεμερτζής*

Το Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία, που κατάρτισε πολυμελής επιτροπή ειδικών, με επικεφαλής και Πρόεδρο της Επιτροπής τον κ. Χριστόφορο Πισσαρίδη, καθηγητή στο London School of Economics και στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, ο οποίος έχει τιμηθεί με το Βραβείο Nobel Οικονομικών το 2010, παραδόθηκε στην κυβέρνηση στις 14 Νοεμβρίου 2020 και μπήκε πλέον στην ατζέντα του δημόσιου βίου, με τον χαρακτηριστικό τίτλο «Έκθεση Πισσαρίδη».

Το περιεχόμενο της Έκθεσης Πισσαρίδη φιλοδοξεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς του πολιτικού, κοινωνικού και οικονομικού διαλόγου για την

επόμενη ημέρα της χώρας, ενώ είναι πιθανό και εν πολλοίς αναμενόμενο στα καθ' ημάς δρώμενα να συγκεντρώσει πολιτικά πυρά συγκρίσεων και αντιπαραθέσεων, ακόμη και να γίνει αντικείμενο κομματικής εργαλειοποίησης ένθεν κακείθεν.

Είναι αντικειμενικό γεγονός, ωστόσο, ότι η Έκθεση Πισσαρίδη δεν αποτελεί πολιτικό πρόγραμμα. Είναι μια ανεξάρτητη οικονομική έκθεση υψηλού κύρους, η οποία μπορεί και πρέπει να αξιοποιηθεί στον μέγιστο βαθμό από τα κόμματα και τις κυβερνήσεις, κυρίως όμως από τους φορείς και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, καθώς με απόλυτη τεκμηρίωση παρουσιάζει ένα συνεκτικό σχέδιο ανάπτυξης για την ελληνική οικονομία. Προτείνει μέτρα και δράσεις, ανεξαρτήτως πολιτικού κόστους και πελατειακών βαρών, τα οποία

*Αργύρης Δεμερτζής, δημοσιογράφος, υπεύθυνος ενημερωτικής πύλης για το περιβάλλον www.ecopress.gr

Χριστόφορος Πισσαρίδης

βασίζονται σε οικονομική ανάλυση και εμπειρία εφαρμογής πολιτικών στην πράξη.

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις είναι οργανωμένες, κατά σειρά, σε δράσεις που αφορούν τον δημόσιο τομέα, σε οριζόντιες δράσεις που αφορούν τις αγορές και σε κάθετες δράσεις, ειδικά σε κεντρικούς τομείς και κλάδους της οικονομίας.

Περιβάλλον και κυκλική οικονομία.

Ιδιαίτερο και ειδικό ενδιαφέρον έχουν τα ευρήματα, τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της Έκθεσης για το περιβάλλον και την κυκλική οικονομία.

Διαπιστώνεται ότι «η κλιματική αλλαγή και η περιβαλλοντική υποβάθμιση των οικοσυστημάτων δημιουργούν σοβαρούς κινδύνους και αναδεικνύουν την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος. Ταυτόχρονα, οι διεθνείς πολιτικές για την αντιμετώπιση των κινδύνων αυτών αποτελούν σημαντική ευκαιρία για την προσέλκυση παραγωγικών επενδύσεων σε σχετικούς τομείς της οικονομίας. Είναι πλέον κοινώς αποδεκτό πως η αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και της περιβαλλοντικής υποβάθμισης των οικοσυστημάτων μπορεί να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και να αυξήσει την προστιθέμενη αξία στην οικονομία, ενώ παράλληλα πρέπει να αποτελέσει και κύριο χαρακτηριστικό του σχεδίου εξόδου από την κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού».

Ο άξονας της πράσινης ανάπτυξης για την ελληνική οικονομία προτείνεται να στηριχθεί στους εξής τρεις επιμέρους πυλώνες:

- κυκλική οικονομία.
- κλιματική αλλαγή: δράσεις μετριασμού, όπως ενεργειακός μετασχηματισμός, και δράσεις προσαρμογής.
- βιοποικιλότητα και βιο-οικονομία.

Στρατηγική προτεραιότητα

Ειδικά για τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία σημειώνεται ότι έχει αναχθεί σε στρατηγική προτεραιότητα σε επίπεδο ΕΕ. Η Ελλάδα υστερεί σημαντικά ως προς την κυκλική χρήση υλικών: το 2017, μόλις το 2,4% των υλικών που καταναλώνονται προέρχονται από διαδικασίες ανάκτησης, έναντι 11,2% κατά μέσο όρο στην ΕΕ και 29,9% στην Ολλανδία. Η απουσία της κυκλικότητας αυξάνει την πίεση στα φυσικά οικοσυστήματα, εξαιτίας της απόρριψης αποβλήτων που, υπό άλλες συνθήκες, θα είχαν σημαντική οικονομική αξία. Οδηγεί επίσης σε συνεχιζόμενη εξάρτηση της οικονομίας από πρωτογενείς πρώτες ύλες, σημαντικό τμήμα των οποίων εισάγονται από άλλες χώρες.

Στην πλευρά της ζήτησης, η χρήση δευτερογενών πρώτων υλών από τη μεταποίηση, δηλαδή υλικών που έχουν απορριφθεί σε προηγούμενο στάδιο της αλυσίδας αξίας και έχουν υποβληθεί σε κάποια μορφή επεξεργασία, είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Την ίδια ώρα, σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, ο κλάδος της μεταποίησης συμμετέχει ενεργά στην έρευνα και ανάπτυξη συστημάτων μετατροπής των αποβλήτων σε δευτερογενείς πρώτες ύλες υψηλής αξίας. Η μεταποίηση έχει προχωρήσει από την ανακύκλωση βασικών υλικών (γυαλί, μέταλλο, πλαστικό) στην ανάπτυξη συστημάτων που εξάγουν ουσίες και υλικά υψηλής εμπορικής αξίας από διάφορα είδη αποβλήτων με ταυτόχρονο όφελος για το περιβάλλον.

Η Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία θέτει βασικούς άξονες, μακροπρόθεσμους στόχους και συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την επίτευξή τους με σκοπό τόσο την περιβαλλοντική προστασία όσο και την ενίσχυση της πράσινης επιχειρηματικότητας. Το πρόγραμμα LIFE, το μοναδικό ευρωπαϊκό εργαλείο για το περιβάλλον, συγχρηματοδοτεί από το 2019 ένα ολοκληρωμένο έργο που στοχεύει στη δημιουργία των απαραίτητων δομών για την εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής (LIFE IP Circular Economy Implementation in Greece – «Εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας στην Ελλάδα»). Παρόλα αυτά, σήμερα, καταγράφονται σημαντικές καθυστερήσεις στην υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής κάποιες από τις οποίες ξεκίνησαν πριν το ξέσπασμα της πανδημίας του κορωνοϊού.

Το νέο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό και στη μόχλευση ιδιωτικών επενδύσεων σε διάφορα στάδια της διαχείρισης, με στόχο την επίτευξη των στόχων για το 2030 (ταφή στο 10%, αύξηση της ανακύκλωσης στο 60%, ενεργειακή αξιοποίηση αποβλήτων). Επιπλέον, ο νέος νόμος για τα πλαστικά μιας χρήσης προβλέπει την κατάργηση συγκεκριμένης κατηγορίας πλαστικών, τον περιορισμό της χρήσης πλαστικών εν γένει και της χρήσης ανακυ-

κλωμένων πολυμερών σε περιπτώσεις που δεν είναι εφικτή η κατάργηση των πλαστικών.

Είναι πλέον ξεκάθαρο πως οι στόχοι της κυκλικής οικονομίας στην Ελλάδα δεν θα επιτευχθούν αποκλειστικά μέσω της ανάπτυξης υποδομών συλλογής και διαχείρισης αποβλήτων. Είναι απαραίτητη η υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου με έμφαση στη βελτίωση της γνώσης και της ευαισθητοποίησης των πολιτών σε θέματα αποβλήτων, αλλά και στην ενίσχυση της ιδιωτικής επιχειρηματικότητας, τόσο στη διαχείριση αποβλήτων όσο και στην ανάπτυξη εμπορεύσιμων δευτερογενών πρώτων υλών. Ο δημόσιος τομέας πρέπει να πρωτοστατήσει στη μετάβαση σε ένα νέο υπόδειγμα χαμηλότερου περιβαλλοντικού αντικτύπου μέσα από τον ορθό σχεδιασμό των οικολογικών δημόσιων συμβάσεων και των προδιαγραφών δημόσιων έργων.

Η μετατροπή της ελληνικής οικονομίας σε κυκλική αναμένεται να προσδώσει στην ελληνική επιχειρηματικότητα χαρακτηριστικά υψηλής ανταγωνιστικότητας και προστιθέμενης αξίας, ενώ από την άλλη θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας. Άλλωστε, η επιτυχημένη εφαρμογή συστημάτων κυκλικής οικονομίας στο σύνολο της ΕΕ αναμένεται να περιορίσει τα λειτουργικά έξοδα των επιχειρήσεων κατά €600 δισ. (περίπου το 8% του συνολικού κύκλου εργασιών) και να δημιουργήσει περίπου 580 χιλ. θέσεις εργασίας.

Προτεραιότητες πολιτικής

- Επιτάχυνση της εφαρμογής της Εθνικής Στρατηγικής για την Κυκλική Οικονομία. Δημιουργία σχεδίου για αποτελεσματική εκμετάλλευση των ευρωπαϊκών πόρων που διατίθενται εξαιτίας της πανδημίας και για κάλυψη των καθυστερήσεων.
- Άμεση έναρξη των συστημάτων συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) για κάποια από τα εμβληματικά έργα που προβλέπει ο νέος ΕΣΔΑ. Τα κοινωνικά προβλήματα που ενδέχεται να δημιουργηθούν από χωροθετήσεις απαιτούν την εφαρμογή ανταποδοτικών συστημάτων που θα παρέχουν σημαντικά οφέλη στις αντίστοιχες περιοχές. Χαρακτηριστικά όπως η απόσταση από μονάδες επεξεργασίας, ή η απόσταση από διαδρομές απορριμματοφόρων, είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη στον σχεδιασμό του συστήματος.
- Εναρμόνιση του θεσμικού πλαισίου με βασικές αρχές της κυκλικής οικονομίας. Ενδεικτικά, οι προδιαγραφές οδοποιίας δημοσίων έργων δεν προβλέπουν τη χρήση ανακυκλωμένων ή άλλων υλικών (π.χ. ελαστικά οχημάτων τέλος κύκλου ζωής) στο μίγμα ασφάλτου, πρακτική που εφαρμόζεται κατά κόρον σε άλλες χώρες της ΕΕ.
- Διεύρυνση των προδιαγραφών των δημόσιων συμβάσεων κατά τέτοιο τρόπο ώστε το περιβαλλοντικό κόστος από την προμήθεια προϊόντων και

υπηρεσιών υψηλότερης περιβαλλοντικής επιβάρυνσης να ενσωματώνεται στην τιμή αγοράς. Με αυτό τον τρόπο, λύσεις που σήμερα φαντάζουν ακριβότερες θα γίνουν περισσότερο ελκυστικές.

■ Επανασχεδιασμός των συστημάτων συλλογής αστικών αποβλήτων. Απαραίτητη η δημιουργία ενός απλού και αποτελεσματικού τρόπου διαλογής στην πηγή (στα νοικοκυριά) που θα περιλαμβάνει στα βασικά ρεύματα αποβλήτων και το οργανικό κλάσμα. Βασική προϋπόθεση η συνεχής εκπαίδευση των πολιτών για τη μείωσή τους και η αποτελεσματική συλλογή.

■ Αναγνώριση των βασικών πηγών υπολειμμάτων τροφίμων (π.χ. μεταποιητικές επιχειρήσεις, λαϊκές αγορές, υπεραγορές, καταστήματα εστίασης κ.λπ.) και η παροχή κινήτρων για αναδιανομή σε ευπαθείς ομάδες. Σήμερα οι πρωτοβουλίες είναι κατακερματισμένες με αποτέλεσμα περίπου το 30% των παραχθέντων τροφίμων να καταλήγουν σε μονάδες διαχείρισης αποβλήτων.

■ Έμφαση στην επαναχρησιμοποίηση προϊόντων, η επεξεργασία των οποίων είναι εξαιρετικά δύσκολη και δαπανηρή (π.χ. απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού). Στις Σκανδιναβικές χώρες, η επισκευή παλιών ηλεκτρικών μικροσυσκευών έχει δημιουργήσει μια νέα αλυσίδα αξίας με δημιουργία θέσεων εργασίας στις τοπικές οικονομίες.

■ Έρευνα και καινοτομία για την ανάπτυξη κυκλικών λύσεων, κυρίως μελετώντας το δυναμικό των αποβλήτων των βιομηχανιών υψηλής συνεισφοράς στην ελληνική οικονομία. Η βιομηχανία τροφίμων αποτελεί ένα από αυτά τα παραδείγματα. Επιβεβλημένη η συνεργασία με ερευνητικούς και ακαδημαϊκούς φορείς για την έρευνα και την ανάπτυξη εμπορικών λύσεων. Η χρήση ευρωπαϊκών μηχανισμών (Green Deal call, Horizon 2020, LIFE) κατά περίπτωση, πρέπει να λειτουργεί συμπληρωματικά σε αυτή την προσπάθεια. ■

Δέκα χρόνια οικονομικής δράσης - Πήραμε ρίσκα και βγήκαμε νικητές

Το Ταμείο της ΕΕΠΦ αλλάζει σκυτάλη και ο έως τώρα υπεύθυνος των οικονομικών της Εταιρίας μοιράζεται για πρώτη φορά τον επιτυχημένο απολογισμό μιας πολύ δύσκολης δεκαετίας

«Έχουμε ανά πάσα ώρα και στιγμή οικονομικό προγραμματισμό και προϋπολογισμό για τους επόμενους 12 μήνες. Μπορούμε δηλαδή να συνειδητοποιούμε τα πώς, τα πότε και τα γιατί μιας δαπάνης.»

16

άτομα

ήταν η αύξηση του προσωπικού μας από τα... μόλις τέσσερα

1

μόνο φορά προβήκαμε σε μείωση μισθών

€25

έγινε η ετήσια συνδρομή των μελών της ΕΕΠΦ έπειτα από τη σημαντική έκπτωση που κάναμε

€1,1

εκατομμύρια έφτασε ο ετήσιος τζίρος της ΕΕΠΦ στη δεκαετία, καταγράφοντας μεγάλη αύξηση (τετραπλασιασμό)

Η ΕΕΠΦ, για την οποία αισθάνομαι μεγάλη υπερηφάνεια και αδιάκοπη αφοσίωση, κλείνει εβδομήντα χρόνια δράσεων. Δράσεων, παρεμβάσεων και πολυάριθμων ενεργειών όχι μόνο για την προστασία της φυσικής κληρονομιάς της Ελλάδας, αλλά και για την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Πάνω απ' όλα όμως, η ΕΕΠΦ κλείνει εβδομήντα χρόνια αφύπνισης και ευαισθητοποίησης ολοένα και περισσότερο πολιτών.

Ο δεύτερος λόγος είναι ότι στον αποχαιρετισμό του 2020 κλείνει ένας σημαντικός κύκλος για εμένα, καθώς συμπληρώθηκαν 10 χρόνια από τότε που ανέλαβα τα οικονομικά της Εταιρίας.

Αν κάποιος με ρωτούσε να προσδιορίσω με μια μόνο λέξη τη δεκαετία αυτή, θα απαντούσα χωρίς δεύτερη σκέψη: π ρ ό κ λ η σ η.

Διότι, ανέλαβα το Ταμείο της ΕΕΠΦ το 2010, σε μία εξαιρετικά δύσκολη συγκυρία. Η ελληνική οικονομία βυθιζόταν και η κατάσταση στην ΕΕΠΦ ήταν «μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα», με την οικονομική κρίση στο μέγιστο και τα οικονομικά μας στον... πάτο.

Τότε ήταν που αποφασίσαμε στο Διοικητικό Συμβούλιο πως η μόνη λύση ήταν να πάρουμε μέτρα ριζοσπαστικά.

Από τις αντιξοές συνθήκες...

Οι μήνες που ακολούθησαν ήταν άγριοι και τα επόμενα χρόνια εξίσου σκληρά. Πιεστήκαμε και, πολλές φορές, διαφωνήσαμε ως προς το ποιες θα ήταν οι ασφαλέστερες αποφάσεις. Συγκρουστήκαμε ακόμα και εις βάρος των προσωπικών μας σχέσεων. Όμως, μας έδενε ένας κοινός στόχος: η ευημερία της ΕΕΠΦ και η προστασία του περιβάλλοντος.

Εφαρμόσαμε ΑΜΕΣΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ επαγγελματικού μάνατζμεντ με την δέουσα αυστηρότητα που απαιτείται. Με άλλα λόγια, ΘΕΣΑΜΕ ΑΥΣΤΗΡΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ οικονομικής διαχείρισης και οικονομικής διοίκησης και τολμήσαμε να επιχειρήσουμε τα αδύνατα. Στη δεκαετία, όχι μόνο ΔΙΑΦΥΛΑΞΑΜΕ τις θέσεις εργασίας, αλλά ΑΥΞΗΣΑΜΕ το προσωπικό από τα τέσσερα στα δεκαέξι άτομα. Προχωρήσαμε σε μείωση μισθών ΜΟΝΟ ΜΙΑ ΦΟΡΑ, κατά 20%, όταν στον ευρύτερο εργα-

Στη διάβαση από τη μία χρονιά στην επόμενη, αισθάνομαι διπλή χαρά και συγκίνηση.

Ο πρώτος λόγος είναι γιατί στο κατώφλι του 2021 συμπληρώνονται 70 χρόνια από την ίδρυση της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ), της παλαιότερης αλλά και κορυφαίας ανάμεσα στις περιβαλλοντικές ΜΚΟ και εθνικού χειριστή των μεγάλων διεθνών προγραμμάτων Γαλάζια Σημαία και Green Key.

σιακό τομέα έπεφταν διαρκώς «ψαλίδια» στους μισθούς. Έκτοτε, οι εργαζόμενοί μας απολαμβάνουν δεκατέσσερις μισθούς το έτος συν τα, κατά καιρούς, ΕΣΤΡΑ ΜΠΙΟΝΟΥΣ για την επιβράβευσή τους.

Τα πρώτα αποτελέσματα της οικονομικής μας διαχείρισης είχαν αρχίσει να φαίνονται. Αυτό μας έδωσε κι άλλο κουράγιο να προχωρήσουμε σε μια σημαντική ΜΕΙΩΣΗ της ετήσιας συνδρομής όλων των μελών μας στα 25 ευρώ.

...σε μια νέα κουλτούρα οικονομικής διαχείρισης

Με τη σκληραγώγηση της ΕΕΠΦ κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης όχι μόνο αποκτήσαμε δύναμη και καλύτερα αντανακλαστικά, αλλά και μια νέα κουλτούρα οικονομικής διαχείρισης.

Πλέον, έχουμε ανά πάσα ώρα και στιγμή οικονομικό προγραμματισμό και προϋπολογισμό για τους επόμενους 12 μήνες. Μπορούμε δηλαδή σήμερα, να συνειδητοποιούμε τα *πώς*, τα *πότε* και τα *γιατί* μιας δαπάνης.

ΕΦΑΡΜΟΣΑΜΕ, και συνεχίζουμε να εφαρμόζουμε, λογιστικά συστήματα ανωνύμων εταιρειών (για τους γνωρίζοντες λειτουργούμε πλέον με βιβλία Γ' κατηγορίας), ενώ η ΕΕΠΦ είναι σωματείο, και τα σωματεία, λειτουργούν βάσει του νόμου με βιβλία Β' κατηγορίας. Από τότε, συντάσσουμε ετήσιους ισολογισμούς –κάτι που δεν απαιτείται από τον νόμο– τους οποίους αναρτούμε στην ιστοσελίδα της ΕΕΠΦ μαζί με τις υπόλοιπες οικονομικές καταστάσεις.

Εδώ πρέπει να επισημάνω πως οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης δεν ήταν βαριές μόνο για την ομάδα της ΕΕΠΦ, αλλά και για τους συνδοιοπόρους χορηγούς της, που αναγκάστηκαν να προβούν σε περικοπές. Αντιληφθήκαμε εγκαίρως πως η συνεισφορά τους στην ΕΕΠΦ θα περιοριζόταν δραματικά. Όμως, χάρη στον Νίκο Πέτρου, συνειδητοποιήσαμε ότι ήταν η κατάλληλη στιγμή για την επιβίωσή μας να στραφούμε στα ευρωπαϊκά προγράμματα. Και αυτό κάναμε.

Τα ευρωπαϊκά προγράμματα απαιτούν έλεγχο Ορκωτών Ελεγκτών μόνο των δράσεων που αφορούν τα εν λόγω προγράμματα. Εμείς, αναθέσαμε σε Ορκωτούς Ελεγκτές, πέραν της Εξελεγκτικής Επιτροπής, τον οικονομικό και διαχειριστικό έλεγχο της εταιρείας για ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ των δραστηριοτήτων μας (ασχέτως αν δεν ήταν υποχρεωτικό) και οι ετήσιες εκθέσεις τους αναρτώνται, και αυτές, στην ιστοσελίδα μας.

Στη διάρκεια της δεκαετίας και εν μέσω οικονομικής κρίσης, ο ετήσιος τζίρος της ΕΕΠΦ σχεδόν τετραπλασιάστηκε φτάνοντας στο 1,1 εκατ. ευρώ (πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας). Ποσό που στην πραγματικότητα είναι ακόμα πιο υψηλό, διό-

Προστασία της Φύσης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

τι πολλές από τις δράσεις μας καλύφθηκαν απευθείας από τους χορηγούς μας.

Δεν θα πρέπει να παραλείψω και κάτι ακόμα, εξίσου σημαντικό: κάθε χρόνο, όχι μόνο φέραμε εις πέρας τις προγραμματισμένες δράσεις μας, αλλά και αρκετές έκτακτες, που φυσικά δεν ήταν προϋπολογισμένες.

Αλλαγή σκυτάλης

Ταξιδεύοντας σήμερα πίσω στη δεκαετία που πέρασε αισθάνομαι βαθύτατα συγκινημένος γιατί, παρά τις αντίξοες συνθήκες, βγήκαμε νικητές με τις λιγότερες απώλειες που θα μπορούσαμε να έχουμε. Για εμάς στο ΔΣ, ήταν σημαντικό το ότι γνωρίζαμε ότι όλα τα μέλη της ΕΕΠΦ μας στήριζαν ανελλιπώς.

Ολοκληρώνοντας λοιπόν το έργο μου στη δεκαετία που πέρασε, ήρθε η ώρα να αλλάξει η σκυτάλη. Κάτι που άλλωστε είχα προτείνει αρκετά συχνά στο παρελθόν, καθώς θεωρώ πως σε μια ομάδα είναι ωφέλιμο να αλλάζουν εγκαίρως χέρια τα τιμόνια.

Παραδίδω λοιπόν τη σκυτάλη, στον πλέον κατάλληλο αντικαταστάτη μου, Γιάννη Πεχλιβανίδη, πρόσφατα εντεταγμένο στο ΔΣ της ΕΕΠΦ και πολύ καλό γνώστη των οικονομικών, ο οποίος είμαι σίγουρος ότι θα με ξεπεράσει!

Τέλος, με αφορμή τα 70 χρόνια λειτουργίας μας, θέλω να ευχηθώ σε όλους στο ΔΣ και σε όλα τα μέλη της εταιρείας ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ, ΧΡΟΝΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΑ, ΧΡΟΝΙΑ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΑ από τη φύση!

Η κρίση της πανδημίας COVID-19 ας είναι μόνο άλλο ένα εμπόδιο για να γίνουμε πιο δυνατοί, με περισσότερους υποστηρικτές στο όραμά μας. Κι ας μην ξεχνάμε ότι η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ εγγυάται τη σωματική, την ψυχική και την πνευματική μας υγεία. ■

**Καλή δύναμη!
Σύρος Μπισακούλης**

Ανάλυση προτεινόμενης τροποποίησης του καταστατικού της ΕΕΠΦ

ΠΑΡΟΥΣΑ ΜΟΡΦΗ

Άρθρο 1. Επωνυμία - Ιστορικό

Το Σωματείο με την επωνυμία «Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης» (ΕΕΠΦ), που ιδρύθηκε στην Αθήνα το 1951 και αναγνωρίστηκε με την υπ' αριθ. 6345/1951 απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών, λειτουργεί δε συνεχώς από τότε με τις ξενόγλωσσες επωνυμίες: α) στα Γαλλικά «Société Hellénique pour la Protection de la Nature», β) στα Αγγλικά «Hellenic Society for the Protection of Nature» (HSPN) και γ) στα Γερμανικά «Griechische Gesellschaft zum Schutze der Natur», αναφέρεται στα επόμενα άρθρα του παρόντος Καταστατικού με τον τίτλο «η Εταιρία» και διέπεται από το αρχικό Καταστατικό της, όπως τροποποιήθηκε το Μάρτιο του 1986 και εγκρίθηκε με την απόφαση αρ. 2760/1986 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών (Σεπτ. 1986). Με το παρόν, το Καταστατικό της Εταιρίας τροποποιείται εκ νέου με στόχο τον αναγκαίο εκσυγχρονισμό του.

Η Εταιρία είναι ανεξάρτητη, μη Κυβερνητική Οργάνωση (ΜΚΟ), που δεν επιδιώκει σκοπούς κερδοσκοπικούς ή πολιτικούς, λειτουργεί σύμφωνα με τους Ελληνικούς Νόμους και συνεργάζεται με παρεμφερείς ως προς το αντικείμενο και τους στόχους Ελληνικές και ξένες οργανώσεις και οργανισμούς.

Άρθρο 2. Έδρα της Εταιρίας

Έδρα της Εταιρίας είναι η Αθήνα και συγκεκριμένα τα ιδιόκτητα γραφεία της στον 2ο όροφο του κτηρίου της οδού Νίκης 20 (Σύνταγμα). Η διεύθυνση της έδρας της Εταιρίας στην

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Άρθρο 1. Επωνυμία - Ιστορικό

Το Σωματείο με την επωνυμία «Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης» (ΕΕΠΦ), που ιδρύθηκε στην Αθήνα το 1951 και αναγνωρίστηκε με την υπ' αριθ. 6345/1951 απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών, λειτουργεί δε συνεχώς από τότε με τις ξενόγλωσσες επωνυμίες: α) στα Γαλλικά «Société Hellénique pour la Protection de la Nature», β) στα Αγγλικά «Hellenic Society for the Protection of Nature» (HSPN) και γ) στα Γερμανικά «Griechische Gesellschaft zum Schutze der Natur», αναφέρεται στα επόμενα άρθρα του παρόντος Καταστατικού με τον τίτλο «η Εταιρία» και διέπεται από το αρχικό Καταστατικό της, όπως τροποποιήθηκε **(α) με την από 19 Μαρτίου 1986 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης (ΓΣ)** και εγκρίθηκε με την απόφαση αρ. 2760/1986 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών **και (β) με την από 28 Ιανουαρίου 2004 απόφαση της ΓΣ και εγκρίθηκε με την απόφαση αρ. 3568/2004 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών**. Με το παρόν, το Καταστατικό της Εταιρίας τροποποιείται εκ νέου με στόχο τον αναγκαίο εκσυγχρονισμό του.

Η Εταιρία είναι ανεξάρτητη, μη Κυβερνητική Οργάνωση (ΜΚΟ), που δεν επιδιώκει σκοπούς κερδοσκοπικούς ή πολιτικούς, λειτουργεί σύμφωνα με τους Ελληνικούς Νόμους και συνεργάζεται με παρεμφερείς ως προς το αντικείμενο και τους στόχους Ελληνικές και ξένες οργανώσεις και οργανισμούς.

Άρθρο 2. Έδρα της Εταιρίας

Έδρα της Εταιρίας είναι η Αθήνα και συγκεκριμένα τα ιδιόκτητα γραφεία της στον 2ο όροφο του κτηρίου της οδού Νίκης 20 (Σύνταγμα). Η διεύθυνση της έδρας της Εταιρίας στην

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Προστίθενται οι τροποποιήσεις.

Αθήνα είναι δυνατό να αλλάξει με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου. Μπορούν ακόμα να ιδρυθούν, με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, παραρτήματα της Εταιρίας σε άλλες πόλεις της Ελλάδος ή και του εξωτερικού.

Άρθρο 3. Σκοπός

Σκοπός της Εταιρίας είναι η προστασία του περιβάλλοντος, ιδίως του φυσικού και κυρίως στην Ελλάδα.

Για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού η Εταιρία:

α. Οργανώνει, συντονίζει και κατευθύνει κάθε δραστηριότητα και πρωτοβουλία για την προστασία του περιβάλλοντος.

β. Ευνοεί και επιδιώκει τη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας μας, της πανίδας, χλωρίδας και των βιοτόπων, ιδιαίτερα εκείνων που παρουσιάζουν οικολογικό, επιστημονικό, ιστορικό ή αισθητικό ενδιαφέρον. Ταυτόχρονα προωθεί τη δημιουργία Εθνικών Πάρκων και άλλων προστατευομένων περιοχών και τη λήψη μέτρων που προλαμβάνουν την εξαφάνιση σπανίων ή/και απειλούμενων ειδών πανίδας και χλωρίδας ή την υποβάθμιση των οικοσυστημάτων.

γ. Συμβάλλει στην ίδρυση, οργάνωση, διαχείριση και διοίκηση Εθνικών Πάρκων και άλλων προστατευομένων φυσικών περιοχών.

δ. Διαδίδει τις σχετικές με την προστασία του περιβάλλοντος γνώσεις.

ε. Καλλιεργεί την αγάπη για τη φύση και κινεί το ενδιαφέρον για την προστασία της, με την ευαισθητοποίηση του κοινού, δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην περιβαλλοντική εκπαίδευση της νεολαίας, μέσω προγραμμάτων, τα οποία η ίδια οργανώνει και στα οποία συμμετέχει.

στ. Οργανώνει και συμμετέχει σε σχετικές με τους σκοπούς της εκδηλώσεις, όπως εξορμήσεις σε περιοχές φυ-

Αθήνα είναι δυνατό να αλλάξει με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ). Μπορούν ακόμα να ιδρυθούν, με απόφαση του ΔΣ, παραρτήματα ή γραφεία της Εταιρίας σε άλλες πόλεις της Ελλάδος ή και του εξωτερικού.

Με αποφάσεις του ΔΣ καθορίζονται οι όροι λειτουργίας των Παραρτημάτων ή γραφείων της Εταιρίας, καθώς και ο υπεύθυνος ή οι υπεύθυνοι για τη λειτουργία τους.

Άρθρο 3. Σκοπός

Σκοπός της Εταιρίας είναι η προστασία του περιβάλλοντος, ιδίως του φυσικού και κυρίως στην Ελλάδα.

Για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού η Εταιρία:

α. Οργανώνει, συντονίζει, **κατευθύνει, υποστηρίζει και συμμετέχει σε** κάθε δραστηριότητα και πρωτοβουλία για την προστασία του περιβάλλοντος.

β. **Υποστηρίζει** και επιδιώκει τη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας μας, της πανίδας, χλωρίδας και των βιοτόπων **και περιοχών** που παρουσιάζουν οικολογικό, επιστημονικό, ιστορικό ή αισθητικό ενδιαφέρον. **Μελετά, υποστηρίζει και προωθεί τη** δημιουργία Εθνικών Πάρκων και άλλων προστατευομένων περιοχών ή/και την επέκταση των ορίων τους και τη λήψη μέτρων που **εξασφαλίζουν τη διατήρηση** σπανίων ή/και απειλούμενων ειδών πανίδας και **χλωρίδας των** οικοσυστημάτων.

γ. **Συμμετέχει στην οργάνωση**, διαχείριση και διοίκηση Εθνικών Πάρκων και άλλων προστατευομένων φυσικών περιοχών.

δ. **Συγκεντρώνει, αναλύει, επεξηγεί, δημοσιεύει και διαδίδει, με όλα τα πρόσφορα μέσα, πληροφορίες και γνώσεις σχετικές με την προστασία του περιβάλλοντος.**

ε. Καλλιεργεί την αγάπη για τη φύση και κινεί το ενδιαφέρον για την προστασία της με την ευαισθητοποίηση **της κοινής γνώμης, οργανώνοντας εκδηλώσεις, όπως εξορμήσεις σε περιοχές φυσικού ενδιαφέροντος, διαλέξεις, ημερίδες, συνέδρια κ.ά.**

στ. Προάγει την περιβαλλοντική εκπαίδευση και την εκπαίδευση για την αειφορία σε όλες τις βαθμίδες, μέσω Προγραμμάτων και Δικτύων

Προβλέπουμε τυχόν μελλοντικές επεκτάσεις.

Προτείνεται αναδιοργάνωση του Άρθρου ούτως ώστε να υπάρχει εννοιολογική αυτοτέλεια στα επιμέρους εδάφια και προσθήκη λεκτικού που να προβλέπει τις δραστηριότητες Γαλάζια Σημαία και Green Key.

Η «διατήρηση» (conservation) είναι ο όρος που επικρατεί πλέον στα επίσημα κείμενα.

Η ίδρυση γίνεται πλέον μόνον από τη Διοίκηση.

Η αναπροσαρμογή των εδαφίων έγινε επειδή στο 3.δ αναφέρονται οι «γνώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος» που είναι τελείως άσχετες με τη διαχείριση στον τουρισμό, στο 3.ε μπερδεύεται το γενικό κοινό με την περιβαλλοντική εκπαίδευση, στο 3.στ αναφέρονται οι εκδηλώσεις που αφορούν το γενικό

οικού ενδιαφέροντος, διαλέξεις κ.α.

τα οποία η ίδια οργανώνει ή/και στα οποία συμμετέχει, και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών με κάθε πρόσφορο τρόπο.

ζ. Προάγει την περιβαλλοντική εκπαίδευση των ενηλίκων με κάθε πρόσφορο τρόπο.

η. Προάγει την περιβαλλοντική συνείδηση και προωθεί την αειφορική διαχείριση στον τουριστικό τομέα και τον τομέα των υποδομών.

θ. Προωθεί και προάγει δράσεις σχετικές με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και το μετριασμό των επιπτώσεών της, και υποστηρίζει και συμμετέχει σε σχετικές εθνικές και διεθνείς πρωτοβουλίες.

ι. Προωθεί την κυκλική οικονομία και την αλλαγή συμπεριφοράς προς πρότυπα βιώσιμης παραγωγής και κατανάλωσης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

ια. Προωθεί και στηρίζει την περιβαλλοντικά βιώσιμη οικονομία (βιοοικονομία).

ιβ. Αναλαμβάνει και υποστηρίζει τη διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών σχετικών με την προστασία του περιβάλλοντος.

ιγ. Εισηγείται και συνεργάζεται με τις αρμόδιες Αρχές και με φορείς σε θέματα σχετικά με την προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος γενικότερα, την εκπαίδευση για την αειφορία, την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κυκλική και βιώσιμη οικονομία.

ιδ. Συνεργάζεται με εθνικές και διεθνείς οργανώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, και

ιε. Χρησιμοποιεί κάθε άλλο πρόσφορο μέσο για την επίτευξη του σκοπού της.

ζ. Αναλαμβάνει και υποστηρίζει τη διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών σχετικών με την προστασία του περιβάλλοντος.

η. Συγκεντρώνει, αναλύει, επεξηγεί, δημοσιεύει και διαδίδει πληροφορίες σχετικές με την προστασία του περιβάλλοντος.

θ. Εισηγείται και συνεργάζεται με τις αρμόδιες Αρχές και φορείς σε θέματα σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος.

ι. Συνεργάζεται με εθνικές και διεθνείς οργανώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, και

ια. Χρησιμοποιεί κάθε άλλο πρόσφορο μέσο για την επίτευξη του σκοπού της.

Άρθρο 4. Μέλη

4.1. Τα μέλη της Εταιρίας διακρίνονται σε:

α) τακτικά, β) τακτικά εξωτερικού, γ) αρωγά και δ) επίτιμα.

4.2. Τακτικά Μέλη (TM) ονομάζονται πρόσωπα, τα οποία κατοικούν μόνιμως στην Ελληνική επικράτεια και είναι ηλικίας 18 ετών και άνω.

4.3. Τακτικά Μέλη Εξωτερικού (TME) ονομάζονται πρόσωπα, τα οποία έχουν μόνιμη διαμονή στο εξωτερικό

Άρθρο 4. Μέλη

4.1. Τα μέλη της Εταιρίας διακρίνονται σε:

α) τακτικά, β) αρωγά και γ) επίτιμα.

4.2. Τακτικά Μέλη (TM) ονομάζονται πρόσωπα **τα οποία είναι ηλικίας 17 ετών και άνω και ενστερνίζονται τους σκοπούς της Εταιρίας.**

κοινό, και το 3.η είναι σχεδόν ταυτόσημο με την πρώτη πρόταση του 3.δ. Το 3.στ ενσωματώνεται στο 3.ε δεδομένου ότι και τα δύο αναφέρονται σε δραστηριότητες για το γενικό κοινό. Το 3.στ αναφέρεται πλέον αποκλειστικά στην περιβαλλοντική εκπαίδευση. Προστίθεται νέο 3.ζ για την εκπαίδευση ενηλίκων. Προστίθεται νέο 3.η ώστε να καλύπτονται οι δραστηριότητες Γαλάζια Σημεία και Green Key. Η γενικόλογη αναφορά υπάρχει λόγω της πιθανής επέκτασης του GK σε συνεδριακά κέντρα, events κ.ά. Προστίθενται νέα 3.θ, 3.ι, 3.ια ώστε να τεκμηριώνεται το ενδιαφέρον μας σε νέους τομείς. Στο 3.ιγ, αφού κρατάμε τη συνεργασία με τις Αρχές σε ξεχωριστό άρθρο, καλό είναι να φαίνεται και η συνεργασία στον εκπαιδευτικό τομέα.

Το ελάχιστο όριο ηλικίας για τα Τακτικά Μέλη μειώνεται στα 17 έτη, *εναρμονιζόμενο με το όριο ηλικίας για την ψήφο σε εθνικές εκλογές.*

και, ηλικία 18 ετών και άνω. Τα μέλη της κατηγορίας αυτής, εφόσον, εγκατασταθούν στην Ελλάδα, μετατάσσονται αυτομάτως στην κατηγορία των τακτικών μελών.

4.4. Τα ΤΜ και τα ΤΜΕ έχουν τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις, εκτός από το δικαίωμα εκλογής στα όργανα διοίκησης της Εταιρίας, το οποίο έχουν μόνο τα τακτικά μέλη, λαμβανομένης υπόψη της παραγράφου 6.6 του άρθρου 6 του παρόντος.

4.5. Πρόσωπο, το οποίο υποβάλλει αίτηση εγγραφής του ως τακτικού μέλους ή τακτικού μέλους εξωτερικού, εντάσσεται στη δύναμη της ΕΕΙΦ μετά από σχετική εγκριτική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, θεωρείται δε ότι αποδέχεται ανεπιφύλακτα το Καταστατικό και τους κανονισμούς της Εταιρίας.

4.6. Τα ΤΜ και τα ΤΜΕ καταβάλλουν με την εγγραφή τους στην Εταιρία δικαίωμα εγγραφής καθώς και ετήσια συνδρομή, το ύψος των οποίων καθορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο για το εκάστοτε ημερολογιακό έτος και εγκρίνεται από την τακτική Γενική Συνέλευση των μελών του ίδιου έτους. Το δικαίωμα εγγραφής και η ετήσια συνδρομή είναι μειωμένα για νεαρά τακτικά μέλη, ηλικίας κάτω των 25 ετών.

4.7. Αρωγά Μέλη (ΑΜ) ονομάζονται νομικά πρόσωπα, τα οποία εκτιμούν τους σκοπούς της Εταιρίας, όπως αυτοί περιγράφονται στο Καταστατικό της και τα οποία προσφέρονται να υπηρετήσουν με ηθική υποστήριξη ή και με υλική βοήθεια, χωρίς άλλες υποχρεώσεις ή δικαιώματα. Τα ΑΜ εκφράζουν την επιθυμία τους να καταταγούν στην κατηγορία αυτή με έγγραφη αίτησή τους προς την Εταιρία, καταβάλλουν δε ετήσια συνδρομή αρωγής προς αυτήν, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από την εκάστοτε ετήσια συνδρομή των ΤΜ και ΤΜΕ.

4.8. Επίτιμα Μέλη (ΕΜ) ονομάζονται, ύστερα από εισήγηση του Διοικητι-

4.3. Πρόσωπο το οποίο υποβάλλει αίτηση εγγραφής του ως **ΤΜ εντάσσεται** στη δύναμη της ΕΕΙΦ μετά από σχετική εγκριτική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, θεωρείται δε ότι αποδέχεται ανεπιφύλακτα το Καταστατικό και τους κανονισμούς της Εταιρίας.

4.4. Τα **ΤΜ καταβάλλουν** με την εγγραφή τους στην Εταιρία δικαίωμα εγγραφής, καθώς και ετήσια συνδρομή **των επομένων 12 μηνών**, το ύψος των οποίων καθορίζεται από το **ΔΣ** για το εκάστοτε ημερολογιακό έτος και εγκρίνεται από την τακτική ΓΣ των μελών του ίδιου έτους. Το δικαίωμα εγγραφής και η ετήσια συνδρομή είναι μειωμένα για νεαρά τακτικά μέλη, ηλικίας κάτω των 25 ετών.

4.5. Αρωγά Μέλη (ΑΜ) ονομάζονται νομικά **ή φυσικά** πρόσωπα τα οποία εκτιμούν τους σκοπούς της Εταιρίας, όπως αυτοί περιγράφονται στο Καταστατικό της και τα οποία προσφέρονται να υπηρετήσουν με ηθική υποστήριξη ή και με υλική βοήθεια, χωρίς άλλες υποχρεώσεις ή δικαιώματα. Τα ΑΜ εκφράζουν την επιθυμία τους να καταταγούν στην κατηγορία αυτή με έγγραφη αίτησή τους προς την Εταιρία, καταβάλλουν δε ετήσια συνδρομή αρωγής προς αυτήν, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από την εκάστοτε ετήσια συνδρομή **των ΤΜ, το δε ύψος της καθορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο για το εκάστοτε ημερολογιακό έτος και εγκρίνεται από την αμέσως επόμενη τακτική ΓΣ.**

4.6. Επίτιμα Μέλη (ΕΜ) ονομάζονται, ύστερα από εισήγηση του ΔΣ και σχετική εγκριτική απόφαση της τακτικής ΓΣ των μελών, Έλληνες ή αλλοδαποί φίλοι της Εταιρίας, οι οποίοι προσέφε-

Το 4.3. καταργείται. Καταργείται η κατηγορία των Τακτικών Μελών Εξωτερικού. Οι σχετικές αναφορές απαλείφονται από όλα τα επόμενα άρθρα.

Το 4.4. καταργείται.

Δίδεται η δυνατότητα και σε φυσικά πρόσωπα να είναι Αρωγά Μέλη και ορίζεται η διαδικασία καθορισμού της συνδρομής των Αρωγών Μελών.

κού Συμβουλίου και σχετική εγκριτική απόφαση της τακτικής Γενικής Συνέλευσης των μελών, Έλληνες ή αλλοδαποί φίλοι της Εταιρίας, οι οποίοι προσέφεραν εξαιρετικές υπηρεσίες στον αγώνα για την προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος γενικότερα ή εξυπηρέτησαν, με ηθικά ή υλικά μέσα, τους σκοπούς και τις επιδιώξεις της Εταιρίας. Τα μέλη αυτής της κατηγορίας δεν καταβάλλουν συνδρομή.

4.9. Τα μέλη της ΕΕΠΦ, όλων των κατηγοριών, καλούνται να μετέχουν ενεργώς στις εργασίες και δραστηριότητες της Εταιρίας, έχουν δε το δικαίωμα να υποβάλλουν προτάσεις, γνώμες και εισηγήσεις, προφορικές ή γραπτώς, τόσο προς το Διοικητικό Συμβούλιο όσο και προς τη Γενική Συνέλευση.

4.10. Η ΕΕΠΦ μπορεί να εντάσσει σε ειδικό κατάλογο νεαρά άτομα (ΝΑ), σχολικής και εφηβικής ηλικίας έως και 17 ετών. Τα άτομα αυτά είτε προέρχονται από τις Ομάδες, οι οποίες συμμετέχουν στα διάφορα Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης & Ευαισθητοποίησης, τα οποία διαχειρίζεται η Εταιρία, είτε εγγράφονται ατομικώς μετά αίτησή τους και σχετική έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου. Τα εντασσόμενα στον υπόψη κατάλογο άτομα, ως εκ του νεαρού της ηλικίας τους, δεν έχουν δικαιώματα έναντι της ΕΕΠΦ ούτε και υποχρεώσεις άλλες από αυτές οι οποίες απορρέουν από τη συμμετοχή τους στα οικεία Προγράμματα.

4.11. Παύουν να είναι μέλη της Εταιρίας:

- α) Τα μέλη, τα οποία υποβάλλουν σχετική έγγραφη δήλωση παραίτησης.
- β) Τα μέλη που καθυστερούν την καταβολή της συνδρομής τους πέραν της διετίας, κατόπιν σχετικής απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου.
- γ) Τα μέλη που τυχόν θα διαγραφούν για σπουδαίο λόγο, με αιτιολογημένη πρόταση του Διοικητικού Συμβουλίου και έγκρισή της από τη Γενική Συνέλευση. Τα μέλη αυτά έχουν το δικαίωμα να ακουστούν στη Γενική Συνέλευση, στην οποία τίθεται το θέμα της διαγραφής τους.

ραν εξαιρετικές υπηρεσίες στον αγώνα για την προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος γενικότερα ή εξυπηρέτησαν, με ηθικά ή υλικά μέσα, τους σκοπούς και τις επιδιώξεις της Εταιρίας. Τα μέλη αυτής της κατηγορίας **δεν καταβάλλουν συνδρομή και δεν έχουν δικαίωμα ψήφου ή εκλογής στα Όργανα της Εταιρίας.**

4.7. Το Διοικητικό Συμβούλιο, με εισήγηση μέλους και μετά από απόφασή του και έγκριση της ΓΣ, μπορεί να απονείμει τον τίτλο του Επίτιμου Προέδρου, Αντιπροέδρου, Γενικού Γραμματέα, Ταμιά, Εφόρου και Επίτιμου Μέλους του ΔΣ, ανάλογα με τη θέση που είχε ο καθένας με όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του μέλους, σε αποχωρήσαντα μέλη του ΔΣ, τα οποία προσέφεραν εξαιρετικές υπηρεσίες στη λειτουργία του και συνέβαλαν σημαντικά στην επίτευξη των σκοπών και επιδιώξεων της Εταιρίας.

4.8. Τα μέλη της ΕΕΠΦ, όλων των κατηγοριών, καλούνται να μετέχουν ενεργώς στις εργασίες και δραστηριότητες της Εταιρίας, έχουν δε το δικαίωμα να υποβάλλουν προτάσεις, γνώμες και εισηγήσεις, προφορικές ή γραπτώς, τόσο προς το ΔΣ όσο και προς τη ΓΣ.

4.9. Παύουν να είναι μέλη της Εταιρίας:

- α) Τα μέλη τα οποία υποβάλλουν σχετική έγγραφη δήλωση παραίτησης.
- β) Τα μέλη τα οποία καθυστερούν την καταβολή της συνδρομής τους πέραν της διετίας, κατόπιν σχετικής απόφασης του ΔΣ.
- γ) Τα μέλη τα οποία τυχόν θα διαγραφούν για σπουδαίο λόγο, με αιτιολογημένη πρόταση του ΔΣ και έγκρισή της από τη ΓΣ. Τα μέλη αυτά έχουν το δικαίωμα να ακουστούν στη ΓΣ, στην οποία τίθεται το θέμα της διαγραφής τους.

Διευκρινίζεται ότι τα Επίτιμα Μέλη δεν έχουν δικαίωμα εκλογής και ψήφου.

Το παλιό 4.10 καταργείται και προστίθεται ως 4.8 το παλιό 4.9.

Καταργείται η κατηγορία των νεαρών ατόμων έως 17 ετών, αφού, λόγω των υποχρεώσεων προστασίας προσωπικών δεδομένων, δεν έχει εφαρμογή.

Το 4.9. (παλιό 4.11.) παραμένει ως έχει.

Άρθρο 5. Όργανα της Εταιρίας

Όργανα της Εταιρίας είναι: α) Η Γενική Συνέλευση των μελών, η οποία συγκροτείται όπως η παράγραφος (6.1) του επόμενου άρθρου ορίζει, β) Το Διοικητικό Συμβούλιο και γ) η Εξελεγκτική Επιτροπή (ΕΕ).

Άρθρο 6. Γενική Συνέλευση

6.1. Η Γενική Συνέλευση είναι το κυρίαρχο σώμα της Εταιρίας. Συγκροτείται από τα ταμειακώς ενήμερα Τακτικά Μέλη και Τακτικά Μέλη Εξωτερικού, εκείνα δηλαδή τα οποία έχουν καταβάλει τη συνδρομή τους μέχρι και του έτους πραγματοποίησης της ΓΣ. Εφόσον τα ΤΜΕ παρευρίσκονται στη ΓΣ έχουν δικαίωμα ψήφου στις αποφάσεις της και τις αρχαιρεσίες, χωρίς όμως δικαίωμα εκλογής τους στα όργανα της Εταιρίας.

6.2. Τακτική Γενική Συνέλευση συγκαλείται, με ευθύνη του ΔΣ, το πρώτο τρίμηνο κάθε χρόνου, έκτακτη δε, όταν το θεωρήσει αναγκαίο το ΔΣ ή το ζητήσει εγγράφως, με αίτηση προς το ΔΣ, στην οποία θα καθορίζονται και τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, τουλάχιστον το ένα πέμπτο (1/5) του συνόλου των τακτικών μελών, τα οποία είναι ταμειακώς ενήμερα την ημερομηνία υποβολής της αίτησης. Η πρόσκληση για κάθε ΓΣ, η οποία πρέπει να περιλαμβάνει και τα θέματα της Ημερήσιας Διάταξής της, γίνεται με έγγραφες προσκλήσεις οι οποίες αποστέλλονται στα μέλη τουλάχιστον δεκαπέντε (15) ημέρες πριν από την ημερομηνία σύγκλησής της.

6.3. Η ΓΣ της οποίας προεδρεύει εκλεγόμενο από αυτήν μέλος της και στην οποία μπορούν να παρίστανται, χωρίς δικαίωμα ψήφου και τα επίτιμα μέλη, βρίσκεται σε απαρτία όταν παρίσταται τουλάχιστον το ένα τέταρτο (1/4) των ταμειακώς ενήμερων ΤΜ και ΤΜΕ. Αν την ημέρα σύγκλησης της ΓΣ δεν διαπιστωθεί απαρτία ή αν αυτή διακοπεί για λόγους ανωτέρας βίας, η ΓΣ συνέρχεται και πάλι, χωρίς νέα ειδοποίηση των μελών, μέσα σε δέκα (10)

Άρθρο 5. Όργανα της Εταιρίας

Όργανα της Εταιρίας είναι: α) Η Γενική Συνέλευση των μελών, η οποία συγκροτείται όπως η παράγραφος (6.1) του επόμενου άρθρου ορίζει, β) Το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) και γ) η Εξελεγκτική Επιτροπή (ΕΕ).

Άρθρο 6. Γενική Συνέλευση

6.1. Η Γενική Συνέλευση είναι το **ανώτατο** και κυρίαρχο όργανο της Εταιρίας. Συγκροτείται από τα ταμειακώς ενήμερα **ΤΜ, εκείνα δηλαδή** τα οποία έχουν καταβάλει τη συνδρομή τους μέχρι και του έτους πραγματοποίησης της ΓΣ.

6.2. Τακτική Γενική Συνέλευση συγκαλείται, με ευθύνη του ΔΣ, το πρώτο τρίμηνο κάθε χρόνου, έκτακτη δε, όταν το θεωρήσει αναγκαίο το ΔΣ ή το ζητήσει εγγράφως, με αίτηση προς το ΔΣ, στην οποία θα καθορίζονται και τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, τουλάχιστον το ένα πέμπτο (1/5) του συνόλου των ΤΜ τα οποία είναι ταμειακώς ενήμερα την ημερομηνία υποβολής της αίτησης. Η πρόσκληση για κάθε ΓΣ, η οποία πρέπει να περιλαμβάνει και τα θέματα της Ημερήσιας Διάταξής της, γίνεται με έγγραφες **ή ηλεκτρονικές** προσκλήσεις, οι οποίες αποστέλλονται στα μέλη τουλάχιστον δεκαπέντε (15) ημέρες πριν από την ημερομηνία σύγκλησής της. **Στην πρόσκληση ορίζεται και η ημερομηνία της επαναληπτικής σύγκλησης, με τα ίδια θέματα, για την περίπτωση μη επίτευξης της απαιτούμενης απαρτίας κατά την πρώτη σύγκληση.**

6.3. **Τις εργασίες της ΓΣ διευθύνει Προεδρείο που αποτελείται από τον Πρόεδρο και τον Γραμματέα της Συνέλευσης, οι οποίοι εκλέγονται ξεχωριστά ο καθένας κατά την έναρξη των εργασιών της εκ των παρισταμένων μελών με ανάταση του χεριού. Μετά από πρόταση του Προεδρείου της ΓΣ, η τελευταία εκλέγει μέχρι δύο ψηφοδέκτες για την υποβοήθηση του έργου του Προεδρείου. Η ΓΣ, στην οποία μπορούν να παρίστανται, χωρίς**

Το άρθρο 5 παραμένει ως έχει.

Στην τελευταία πρόταση προστίθεται «...γίνεται με έγγραφες ή ηλεκτρονικές προσκλήσεις». για διευκόλυνση της επικοινωνίας και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τη νομοθεσία.

Προβλέπεται η εκλογική διαδικασία.

ημέρες το αργότερο. Στην περίπτωση αυτή θεωρείται έγκυρη με οποιονδήποτε αριθμό παρισταμένων ταμειακώς ενήμερων τακτικών μελών, αποφασίζει δε εγκύρως για τα θέματα της ημερήσιας διάταξης.

6.4. Στην τακτική ΓΣ παρουσιάζονται τα πεπραγμένα του ΔΣ, υποβάλλεται και συζητείται ο διαχειριστικός απολογισμός του προηγούμενου ημερολογιακού έτους, ο οποίος συνοδεύεται από αντίστοιχη έκθεση της ΕΕ, ψηφίζεται ο Προϋπολογισμός και ο Προγραμματισμός δράσεων του έτους, κατά το οποίο γίνεται η Συνέλευση και ενεργούνται αρχαιρεσίες για την εκλογή στα όργανα διοίκησης της Εταιρίας. Οι αποφάσεις της ΓΣ λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των δικαιουμένων ψήφου παρόντων μελών της, εκτός από τις αρχαιρεσίες, στις οποίες η εκλογή μεταξύ των υποψηφίων γίνεται με τη σειρά επιτυχίας.

6.5. Τα υποψήφια για εκλογή τους στο ΔΣ και την ΕΕ μέλη θα πρέπει να έχουν δηλώσει εγγράφως προς το ΔΣ την υποψηφιότητά τους τουλάχιστον επτά (7) μέρες πριν από την ημερομηνία σύγκλισης της ΓΣ, εκτός αν πρόκειται για μέλη του απερχομένου ΔΣ, τα οποία έχουν δηλώσει σε αυτό την υποψηφιότητά τους, η οποία και καταχωρείται στα πρακτικά του ΔΣ.

6.6. Τα ΤΜ, για να είναι εκλόγιμα, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 4.4, οφείλουν να έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον δώδεκα (12) μήνες από την ημερομηνία εγγραφής τους στα αντίστοιχα μητρώα της Εταιρίας.

δικαίωμα ψήφου και τα Επίτιμα Μέλη, βρίσκεται σε απαρτία όταν παρίσταται τουλάχιστον το ένα τέταρτο (1/4) των ταμειακώς **ενήμερων ΤΜ**. Αν την ημέρα σύγκλισης της ΓΣ δεν διαπιστωθεί απαρτία ή αν αυτή διακοπεί για λόγους ανωτέρας βίας, η ΓΣ συνέρχεται και πάλι, χωρίς νέα ειδοποίηση των μελών, μέσα σε δέκα (10) ημέρες το αργότερο. Στην περίπτωση αυτή θεωρείται έγκυρη με οποιονδήποτε αριθμό παρισταμένων ταμειακώς ενήμερων **ΤΜ**, αποφασίζει δε εγκύρως για τα θέματα της ημερήσιας διάταξης.

6.4. Στην τακτική ΓΣ παρουσιάζονται τα πεπραγμένα του **απερχόμενου** ΔΣ, υποβάλλεται και συζητείται ο διαχειριστικός απολογισμός του προηγούμενου ημερολογιακού έτους, ο οποίος συνοδεύεται από **αντίστοιχες εκθέσεις** της ΕΕ **και των Ορκωτών Ελεγκτών**, ψηφίζεται ο Προϋπολογισμός και ο Προγραμματισμός δράσεων του έτους κατά το οποίο γίνεται η Συνέλευση και ενεργούνται αρχαιρεσίες για την εκλογή **των οργάνων** διοίκησης της Εταιρίας.

Οι αποφάσεις της ΓΣ λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των δικαιουμένων ψήφου παρόντων μελών της. **Στις αρχαιρεσίες, η εκλογή μεταξύ των υποψηφίων γίνεται με τη σειρά επιτυχίας. Η ψηφοφορία στη ΓΣ που αφορά αρχαιρεσίες ή εκλογή συλλογικών οργάνων, θέματα εμπιστοσύνης και ζητήματα που εν γένει άπτονται των προσωπικών δεδομένων είναι μυστική.**

6.5. Τα υποψήφια για εκλογή τους στο ΔΣ και την ΕΕ μέλη θα πρέπει να έχουν δηλώσει εγγράφως προς το ΔΣ την υποψηφιότητά τους τουλάχιστον επτά (7) μέρες πριν από την ημερομηνία σύγκλισης της ΓΣ, εκτός αν πρόκειται για μέλη του απερχομένου ΔΣ, τα οποία έχουν δηλώσει σε αυτό την υποψηφιότητά τους, η οποία και καταχωρείται στα πρακτικά του ΔΣ.

6.6. Τα ΤΜ, για να είναι εκλόγιμα, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 4.4, οφείλουν να έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον δώδεκα (12) μήνες από την ημερομηνία εγγραφής τους στα αντίστοιχα μητρώα της Εταιρίας.

Προστίθεται η έκθεση των Ορκωτών Ελεγκτών ως συνοδευτικό του απολογισμού του προηγούμενου έτους.

Το 6.5. παραμένει ως έχει.

Το 6.6. παραμένει ως έχει.

Άρθρο 7. Διοικητικό Συμβούλιο

7.1. Το Διοικητικό Συμβούλιο συγκροτούν δέκα (10) μέλη, προερχόμενα από τα τακτικά μέλη (ΤΜ) της Εταιρίας. Κατά την ετήσια, τακτική ΓΣ εκλέγονται, με μυστική ψηφοφορία και μεταξύ εκείνων οι οποίοι υπέβαλαν υποψηφιότητα, πέντε (5) μέλη κατά τη σειρά επιτυχίας τους.

Οι επιλαχόντες μετά τον πέμπτο εκλεγόμενο καλούνται να καλύψουν, κατά τη σειρά επιτυχίας τους, ως αναπληρωματικά μέλη, τις τυχόν θέσεις που θα κενωθούν στο ΔΣ στη διάρκεια του χρόνου που μεσολαβεί μέχρι τις αμέσως επόμενες αρχαιρεσίες. Σε περίπτωση ισοψηφίας η σχετική σειρά ορίζεται με κλήρωση.

Τα μέλη του ΔΣ, τα οποία έχουν συμπληρώσει τη διετή θητεία τους, έχουν δικαίωμα υποβολής υποψηφιότητας για επανεκλογή τους στην τακτική ΓΣ, η οποία συμπίπτει με τη λήξη της θητείας τους.

7.2. Κατά την πρώτη του συνεδρίαση και το αργότερο σε δεκαπέντε (15) μέρες από την εκλογή του, το ΔΣ, το οποίο προεδρεύεται στη συνεδρία του αυτή από τον πλειοψηφήσαντα στις τελευταίες αρχαιρεσίες σύμβουλο, συγκροτείται σε σώμα εκλέγοντας Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο, Γενικό Γραμματέα, Αναπληρωτή Γενικό Γραμματέα, Ταμία και Έφορο. Η σύνθεση του ΔΣ μπορεί να μεταβληθεί στη διάρκεια της θητείας του με σχετική απόφασή του.

7.3. Το ΔΣ συνεδριάζει τακτικά, τουλάχιστον μία (1) φορά το μήνα και εκτάκτως όταν συγκαλείται από τον Πρόεδρό του ή το ζητήσουν, με έγγραφη αίτησή του προς αυτόν, έξι (6) τουλάχιστον από τα μέλη του, οπότε συγκαλείται μέσα σε πέντε (5) μέρες από την παραλαβή της αίτησης. Βρίσκεται σε απαρτία, όταν είναι πα-

Άρθρο 7. Διοικητικό Συμβούλιο

7.1. Το Διοικητικό Συμβούλιο **αποτελείται από** δέκα (10) μέλη, προερχόμενα από τα **ΤΜ** της Εταιρίας. **Η θητεία των μελών του ΔΣ είναι διετής.** Κατά την ετήσια τακτική ΓΣ εκλέγονται, με μυστική ψηφοφορία και μεταξύ εκείνων οι οποίοι υπέβαλαν υποψηφιότητα, **το ήμισυ των μελών του ΔΣ (πέντε) κατά τη σειρά επιτυχίας τους.** Οι επιλαχόντες μετά τον πέμπτο εκλεγόμενο καλούνται να καλύψουν, κατά τη σειρά επιτυχίας τους, ως αναπληρωματικά μέλη, τις τυχόν θέσεις που θα κενωθούν στο ΔΣ στη διάρκεια του χρόνου που μεσολαβεί μέχρι τις αμέσως επόμενες αρχαιρεσίες, **με διάρκεια θητείας του υπόλοιπου της θητείας του αναπληρούμενου μέλους.** Σε περίπτωση ισοψηφίας η σχετική σειρά ορίζεται με κλήρωση.

Σε περίπτωση ανάγκης εκλογής, για οποιοδήποτε λόγο, περισσότερων των πέντε μελών του ΔΣ, η διάρκεια θητείας των πέραν του πέμπτου μελών του ΔΣ είναι ένα έτος, μέχρι τις αμέσως επόμενες αρχαιρεσίες.

Τα μέλη του ΔΣ, τα οποία έχουν συμπληρώσει τη διετή θητεία τους, έχουν δικαίωμα υποβολής υποψηφιότητας για επανεκλογή τους στην τακτική ΓΣ, η οποία συμπίπτει με τη λήξη της θητείας τους.

7.2. Κατά την πρώτη του συνεδρίαση και το αργότερο σε δεκαπέντε (15) μέρες από την εκλογή του, το ΔΣ, το οποίο προεδρεύεται στη συνεδρία του αυτή από τον πλειοψηφήσαντα στις τελευταίες αρχαιρεσίες σύμβουλο, συγκροτείται σε σώμα εκλέγοντας Πρόεδρο, Αντιπρόεδρο, Γενικό Γραμματέα **(ΓΓ)**, Αναπληρωτή Γενικό Γραμματέα **(ΑΓΓ)**, Ταμία και Έφορο. Η σύνθεση του ΔΣ μπορεί να μεταβληθεί στη διάρκεια της θητείας του με σχετική απόφασή του.

7.3. Το ΔΣ συνεδριάζει τακτικά, τουλάχιστον μία (1) φορά το μήνα και εκτάκτως όταν συγκαλείται από τον Πρόεδρό του ή το ζητήσουν, με έγγραφη αίτησή τους προς αυτόν, έξι (6) τουλάχιστον από τα μέλη του, οπότε συγκαλείται μέσα σε πέντε (5) μέρες από την παραλαβή της αίτησης. Βρίσκεται σε απαρτία, όταν είναι παρόντα

Το άρθρο 7 επαναδιατυπώνεται ώστε να είναι ευκρινές ότι η θητεία των μελών είναι διετής και ότι κάθε χρόνο το ΔΣ ανανεώνεται με την εκλογή των μισών από τα μέλη του. Γίνεται η πρόβλεψη ότι η θητεία του αναπληρωματικού μέλους λήγει στο τέλος της θητείας του μέλους που καλείται να αναπληρώσει.

Σε περίπτωση μη ύπαρξης αρκετών αναπληρωματικών μελών για την κάλυψη κενών θέσεων και ανάγκης εκλογής περισσότερων των πέντε μελών του ΔΣ, η διάρκεια θητείας των πέραν του πέμπτου μελών του ΔΣ κατά τη σειρά εκλογής τους είναι ένα έτος, μέχρι τις αμέσως επόμενες αρχαιρεσίες.

Το 7.2. παραμένει ως έχει.

Το 7.3. παραμένει ως έχει.

ρόντα τουλάχιστον έξι (6) μέλη του. Οι αποφάσεις του ΔΣ λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών του, σε περίπτωση όμως ισοψηφίας, η άποψη που έλαβε την ψήφο του Προέδρου επικρατεί.

τουλάχιστον έξι (6) μέλη του. Οι αποφάσεις του ΔΣ λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών του, σε περίπτωση όμως ισοψηφίας, η άποψη που έλαβε την ψήφο του Προέδρου επικρατεί.

7.4. Η συνεδρίαση του ΔΣ μπορεί να διεξαχθεί με τηλεδιάσκεψη.

7.5. Για τις συνεδριάσεις του ΔΣ τηρούνται Πρακτικά, στα οποία καταχωρίζονται περιληπτικά οι συζητήσεις και οι αποφάσεις που πάρθηκαν. Τα Πρακτικά υπογράφονται από τον Πρόεδρο του ΔΣ ή από αυτόν που προήδρευε στη συνεδρίαση, και τον ΓΓ ή από αυτόν που έκανε χρέη Γραμματέα στη συνεδρίαση, και από τα μέλη που ήταν παρόντα στη συνεδρίαση. Άρνηση ή παράλειψη κάποιου μέλους να υπογράψει τα Πρακτικά δεν επηρεάζει το κύρος τους.

Η κατάρτιση και υπογραφή Πρακτικού από όλα τα μέλη του ΔΣ ισοδυναμεί με απόφαση του ΔΣ, ακόμη και αν δεν έχει προηγηθεί συνεδρίαση. Η ρύθμιση αυτή ισχύει και αν όλοι οι σύμβουλοι συμφωνούν να αποτυπωθεί πλειοψηφική απόφασή τους σε πρακτικό, χωρίς συνεδρίαση. Το σχετικό Πρακτικό υπογράφεται από όλους τους συμβούλους.

7.4. Μέλη του ΔΣ που απουσιάζουν από τέσσερις (4) συνεχείς συνεδριάσεις του και δεν δικαιολόγησαν τους λόγους της απουσίας τους, θεωρούνται πως παραιτήθηκαν. Τα μέλη αυτά αντικαθίστανται από τους αναπληρωματικούς συμβούλους, με τη σειρά επιτυχίας των τελευταίων αρχαιρεσιών, με απόφαση του ΔΣ και αφού προηγουμένως ειδοποιηθούν εγγράφως.

7.6. Μέλη του ΔΣ που απουσιάζουν από τέσσερις (4) συνεχείς συνεδριάσεις του και δεν δικαιολόγησαν τους λόγους της απουσίας τους θεωρούνται πως παραιτήθηκαν. Τα μέλη αυτά αντικαθίστανται από τους αναπληρωματικούς συμβούλους, με τη σειρά επιτυχίας των τελευταίων αρχαιρεσιών, με απόφαση του ΔΣ και αφού προηγουμένως ειδοποιηθούν εγγράφως.

Άρθρο 8. Αρμοδιότητες των μελών του ΔΣ

8.1. Ο Πρόεδρος του ΔΣ συγκαλεί και διευθύνει τις συνεδριάσεις του και υπογράφει, με τον Γενικό Γραμματέα, τα πρακτικά των συνεδριάσεων αυτών. Σε περίπτωση κωλύματος τον αναπληρώνει ο Αντιπρόεδρος. Αν και αυτός κωλύεται, αναπληρώνεται από σύμβουλο που ορίζει το ΔΣ.

Άρθρο 8. Αρμοδιότητες των μελών του ΔΣ

8.1. Ο Πρόεδρος του ΔΣ συγκαλεί και διευθύνει τις συνεδριάσεις του. Σε περίπτωση κωλύματος τον αναπληρώνει ο Αντιπρόεδρος. Αν και αυτός κωλύεται, αναπληρώνεται από σύμβουλο που ορίζει το ΔΣ **συγκαλούμενο προς τούτο από το αρχαιότερο ή το πρώτο κατά σειρά επιτυχίας κατά την εκλο-**

Νέο άρθρο για την τηλεδιάσκεψη.

Νέο άρθρο για την υπογραφή των Πρακτικών ΔΣ και τη δυνατότητα διεξαγωγής της συνεδρίασης του ΔΣ διά περιφοράς.

Το παλιό 7.4. παραμένει ως έχει ως 7.6.

Προτείνονται τροποποιήσεις που σκοπό έχουν να εξασφαλίσουν την εύρυθμη λειτουργία του ΔΣ με βάση τη μέχρι σήμερα εμπειρία και την προσαρμογή σε επί σειρά ετών ακολουθούμενες πρακτικές. Συγκεκριμένα:

Ο Πρόεδρος, μαζί με τον Γενικό Γραμματέα και, σε περίπτωση αδυναμίας εκατέρου, οι αναπληρωτές τους, εκπροσωπούν νομίμως την Εταιρία ενώπιον κάθε Δημόσιας Υπηρεσίας ή Αρχής, διοικητικής, δικαστικής ή άλλης, καθώς και ενώπιον κάθε άλλου νομικού ή φυσικού προσώπου. Το ΔΣ μπορεί να εξουσιοδοτεί ειδικώς οποιοδήποτε μέλος του να εκπροσωπή την Εταιρία, σε συγκεκριμένη υπόθεση.

8.2 Ο Γενικός Γραμματέας (Γ.Γ) συντονίζει τις εργασίες της Εταιρίας, του προσωπικού της, καθώς και των επιτροπών και ομάδων εργασίας. Διεκπεραιώνει την αλληλογραφία και τηρεί τα αρχεία της Εταιρίας καθώς και τα πρακτικά του ΔΣ της. Προσυπογράφει με τον Πρόεδρο και, σε περίπτωση κωλύματος, με τον αναπληρωτή του, τα πρακτικά των συνεδριάσεων του ΔΣ. Τον Γ.Γ βοηθά και αντικαθιστά, σε περίπτωση κωλύματος ο Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας (Α.Γ.Γ). Ο τελευταίος μπορεί να αναλαμβάνει, με πρόταση του Γ.Γ, η οποία εγκρίνεται από το ΔΣ, τη διεκπεραίωση συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων της Γενικής Γραμματείας.

8.3. Ο Ταμίας εποπτεύει την τήρηση των βιβλίων και λοιπών φορολογικών στοιχείων που προβλέπει ο νόμος, ενεργεί εισπράξεις, πληρωμές, καταθέσεις και αναλήψεις από την Τράπεζα που έχει επιλεγεί, με εισήγηση του, από το ΔΣ.

Σε περίπτωση απουσίας ή αδυναμίας του Ταμιά να εκτελέσει τα καθήκοντά του, αναπληρώνεται από ειδικώς οριζόμενο, με σχετική απόφαση του ΔΣ, μέλος του τελευταίου.

γή μέλος.

Ο Πρόεδρος μαζί με τον ΓΓ εκδίδουν και υπογράφουν αντίγραφα των Πρακτικών του ΔΣ και της ΓΣ.

Ο Πρόεδρος και ο ΓΓ, από κοινού ή ο καθένας μόνος, εκπροσωπούν νομίμως την Εταιρία ενώπιον κάθε Δημόσιας Υπηρεσίας ή Αρχής, διοικητικής, δικαστικής ή άλλης, καθώς και ενώπιον κάθε άλλου νομικού ή φυσικού προσώπου. Το ΔΣ μπορεί να **εκχωρεί κατά περίπτωση συγκεκριμένες εξουσίες του σε μέλη του ή τρίτους.**

8.2 Ο **ΓΓ** συντονίζει τις εργασίες της Εταιρίας, του προσωπικού της, καθώς και των επιτροπών και ομάδων εργασίας. Διεκπεραιώνει την αλληλογραφία και τηρεί τα αρχεία της Εταιρίας, καθώς και τα πρακτικά του ΔΣ. Τον **ΓΓ** βοηθά και αντικαθιστά, σε περίπτωση κωλύματος, ο Αναπληρωτής **ΓΓ**. Ο τελευταίος μπορεί να αναλαμβάνει, με πρόταση **του ΓΓ, τη διεκπεραίωση** συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων της Γενικής Γραμματείας.

8.3. Ο Ταμίας εποπτεύει την τήρηση των βιβλίων και λοιπών φορολογικών στοιχείων που προβλέπει ο νόμος, ενεργεί εισπράξεις, πληρωμές, καταθέσεις και αναλήψεις από **τραπεζικούς λογαριασμούς.**

Σε περίπτωση απουσίας ή αδυναμίας του Ταμιά να εκτελέσει τα καθήκοντά του, αναπληρώνεται από **μέλος του ΔΣ ή τρίτον, οριζόμενο με σχετική απόφαση** του ΔΣ.

(i) Προβλέπεται ότι σε περίπτωση κωλύματος και του Αντιπροέδρου, το ΔΣ συγκαλείται από το αρχαιότερο ή το πρώτο κατά σειρά επιτυχίας κατά την εκλογή μέλος, ώστε να εξασφαλιζέται η δυνατότητα σύγκλησης σε κάθε περίπτωση.

(ii) Για την καλύτερη λειτουργία του ΔΣ δίνεται η δυνατότητα ο Πρόεδρος και ο ΓΓ να εκπροσωπούν νομίμως την Εταιρία από κοινού ή ο καθένας μόνος και καταργείται η δυνατότητα εκπροσώπησης από τους αναπληρωτές τους. (iii) Παρέχεται η ευχέρεια το ΔΣ να εξουσιοδοτεί και στέλεχος της Εταιρίας. Η ευχέρεια αυτή, καθιερωμένη στη λειτουργία των εταιρειών, είναι αναγκαία ειδικά στην περίπτωση ύπαρξης Γενικού Διευθυντή.

Για την καλύτερη λειτουργία του ΔΣ, προβλέπεται η δυνατότητα ο ΓΓ να αναθέτει κατά την κρίση του συγκεκριμένες από τις αρμοδιότητές του στον Αναπληρωτή του, χωρίς να απαιτείται η έγκριση του ΔΣ.

Σύμφωνα με τις ανάγκες λειτουργίας της Εταιρίας και την ακολουθούμενη πρακτική δίνεται η δυνατότητα στον Ταμιά να διενεργεί πράξεις με περισσότερες από μία τράπεζες και σε περισσότερους από ένα λογαριασμούς. Επιπλέον προβλέπεται ο Ταμίας να μπορεί να αναπληρώνεται

8.4. Ο Έφορος συντονίζει τις εργασίες της επιτροπής κατάρτισης του προγράμματος των εκδηλώσεων της Εταιρίας. Εισηγείται το πρόγραμμα στο ΔΣ και, μετά την έγκρισή του, εποπτεύει την καλή εκτέλεση των εκδηλώσεων.

8.5. Αν ο Έφορος απουσιάζει ή αδυνατεί να εκτελέσει τα καθήκοντά του, αναπληρώνεται από ειδικώς οριζόμενο, με σχετική απόφαση του ΔΣ, μέλος του τελευταίου.

8.6. Το ΔΣ συντάσσει κανονισμούς που ρυθμίζουν τη λειτουργία της Εταιρίας και τις δραστηριότητές της.

8.7. Το ΔΣ καταρτίζει με αποφάσεις του επιστημονικές και άλλες επιτροπές ή ομάδες εργασίας, οι οποίες συγκροτούνται από μέλη της Εταιρίας ή και τρίτους, για την προώθηση των σκοπών της Εταιρίας. Με τις ίδιες αποφάσεις, το ΔΣ ορίζει συντονιστή κάθε επιτροπής ή ομάδας.

Σε καμία περίπτωση, οι επιτροπές ή ομάδες δεν μπορούν με τις αποφάσεις τους, να υποκαταστήσουν το ΔΣ στην εκπροσώπηση της Εταιρίας. Ο τρόπος λειτουργίας επιτροπών και ομάδων εργασίας ρυθμίζεται από εσωτερικούς κανονισμούς και αποφάσεις του ΔΣ.

Άρθρο 9. Εξελεγκτική Επιτροπή

Κατά την ετήσια τακτική ΓΣ εκλέγεται τριμελής Εξελεγκτική Επιτροπή (ΕΕ) αποτελούμενη από τακτικά μέλη, η οποία έχει αποστολή να ελέγχει την οικονομική διαχείριση της Εταιρίας και να υποβάλλει, στην επόμενη της εκλογής της τακτική ΓΣ, έκθεση για την οικονομική κατάσταση της Εταιρίας και την ταμειακή διαχείριση του ΔΣ στη διάρκεια του ελεγχόμενου ημερολογιακού έτους. Οι πρώτοι επιλαχόντες κατά τις αρχαιρείες υποψήφιοι για την ΕΕ καλούνται να καλύψουν, με τη σειρά της επιτυχίας τους, τις θέσεις που τυχόν θα κενωθούν στην ΕΕ κατά το διάστημα της μονοετούς θητείας της.

Άρθρο 10.

Τα πρόσωπα, τα οποία συγκροτούν τα όργανα της Εταιρίας δεν έχουν δικαίωμα σε αντιμισθία για την απασχόλησή

8.4. Ο Έφορος συντονίζει τις εργασίες της επιτροπής κατάρτισης του προγράμματος των εκδηλώσεων της Εταιρίας. Εισηγείται το πρόγραμμα στο ΔΣ και, μετά την έγκρισή του, εποπτεύει την καλή εκτέλεση των εκδηλώσεων. Αν ο Έφορος απουσιάζει ή αδυνατεί να εκτελέσει τα καθήκοντά του, αναπληρώνεται από ειδικώς οριζόμενο, με σχετική απόφαση του ΔΣ, μέλος του **ή άλλο ΤΜ της Εταιρίας.**

8.5. Το ΔΣ συντάσσει κανονισμούς που ρυθμίζουν τη λειτουργία της Εταιρίας και τις δραστηριότητές της.

8.6. Το ΔΣ καταρτίζει με αποφάσεις του επιστημονικές και άλλες επιτροπές ή ομάδες εργασίας, οι οποίες συγκροτούνται από μέλη της Εταιρίας ή και τρίτους, για την προώθηση των σκοπών της Εταιρίας. Με τις ίδιες αποφάσεις, το ΔΣ ορίζει συντονιστή κάθε επιτροπής ή ομάδας **ο οποίος πρέπει να είναι ΤΜ της Εταιρίας.**

Σε καμία περίπτωση οι επιτροπές ή ομάδες δεν μπορούν με τις αποφάσεις τους να υποκαταστήσουν το ΔΣ στην εκπροσώπηση της Εταιρίας. Ο τρόπος λειτουργίας επιτροπών και ομάδων εργασίας ρυθμίζεται από εσωτερικούς κανονισμούς και αποφάσεις του ΔΣ.

Άρθρο 9. Εξελεγκτική Επιτροπή

Κατά την ετήσια τακτική ΓΣ εκλέγεται τριμελής ΕΕ αποτελούμενη από ΤΜ, η οποία έχει αποστολή να ελέγχει την οικονομική διαχείριση της Εταιρίας και να υποβάλλει, στην επόμενη της εκλογής της τακτική ΓΣ, έκθεση για την οικονομική κατάσταση της Εταιρίας και την ταμειακή διαχείριση του ΔΣ στη διάρκεια του ελεγχόμενου ημερολογιακού έτους. Οι πρώτοι επιλαχόντες κατά τις αρχαιρείες υποψήφιοι για την ΕΕ καλούνται να καλύψουν, με τη σειρά της επιτυχίας τους, τις θέσεις που τυχόν θα κενωθούν στην ΕΕ κατά το διάστημα της μονοετούς θητείας της.

Άρθρο 10.

Τα πρόσωπα, τα οποία συγκροτούν τα όργανα της Εταιρίας δεν έχουν δικαίωμα σε αντιμισθία για την απασχόλησή

και από τρίτο πρόσωπο, πρόβλεψη αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία της Εταιρίας, ιδιαίτερα στην περίπτωση ύπαρξης Γενικού Διευθυντή.

8.4. και 8.5. γίνονται ένα.

Το 8.5. (παλιό 8.6.) παραμένει ως έχει.

Προβλέπεται ότι ο συντονιστής επιτροπής ή ομάδας πρέπει να έχει την ιδιότητα του μέλους της Εταιρίας.

Το άρθρο 9 παραμένει ως έχει.

Το άρθρο 10 παραμένει ως έχει.

τους ως μελών του ΔΣ και της ΕΕ. Προσφέρουν τις υπηρεσίες τους δωρεάν, το δε αξίωμά τους είναι τιμητικό. Δικαιούνται όμως αποζημίωσης για επισημονικό έργο καθώς και καταβολής των εξόδων κίνησης και παράστασης, όταν ασχολούνται με υποθέσεις της Εταιρίας και μετακινούνται για αυτές βάσει σχετικών αποφάσεων του ΔΣ.

Άρθρο 11. Πόροι και περιουσία

11.1. Πόροι της Εταιρίας είναι:

- α) Το δικαίωμα εγγραφής και η ετήσια συνδρομή των τακτικών και αρωγών μελών της, όπως ορίζεται στο άρθρο 4 του παρόντος Καταστατικού.
- β) Πρόσοδοι από τυχόν περιουσία της Εταιρίας.
- γ) Έσοδα από τη διάθεση εκδόσεων της Εταιρίας, αναμνηστικών αντικειμένων και άλλου υλικού που έχει παραχθεί, με απόφαση του ΔΣ, για το σκοπό αυτό.
- δ) Έσοδα από εκδηλώσεις της Εταιρίας.
- ε) Επιχορηγήσεις, κρατικές και νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, από την Ελλάδα ή την αλλοδαπή.
- στ) Κληρονομίες, κληροδοσίες και δωρεές, φυσικών ή νομικών προσώπων, που γίνονται δεκτές πάντα, όπως ορίζει ο νόμος. Ειδικότερα οι κληρονομίες θα γίνονται δεκτές με τήρηση πάντοτε του ευεργετήματος της απογραφής.

11.2. Περιουσιακά στοιχεία της Εταιρίας μπορούν να είναι ακίνητα που περιέρχονται σε αυτήν, κάθε άλλη εγκατάσταση, καθώς και κάθε είδους κινητά στοιχεία ή αντικείμενα (έπιπλα, μηχανήματα, σκεύη, κάθε άλλο υλικό κλπ.) που περιέρχονται στην κυριότητά της.

τους ως μέλη του ΔΣ και της ΕΕ. Προσφέρουν τις υπηρεσίες τους δωρεάν, το δε αξίωμά τους είναι τιμητικό. Δικαιούνται όμως αποζημίωσης για επισημονικό έργο, καθώς και καταβολής των εξόδων κίνησης και παράστασης, όταν ασχολούνται με υποθέσεις της Εταιρίας και μετακινούνται για αυτές βάσει σχετικών αποφάσεων του ΔΣ.

Άρθρο 11. Πόροι και περιουσία

11.1. Πόροι της Εταιρίας είναι:

- α) Έσοδα από το δικαίωμα εγγραφής και την ετήσια συνδρομή των ΤΜ και ΑΜ της, όπως ορίζεται στο άρθρο 4 του παρόντος Καταστατικού.
- β) Πρόσοδοι από τυχόν περιουσία της Εταιρίας.
- γ) Έσοδα από τη διάθεση εκδόσεων της Εταιρίας, αναμνηστικών αντικειμένων και άλλου υλικού που έχει παραχθεί, με απόφαση του ΔΣ, για το σκοπό αυτό.
- δ) Έσοδα από εκδηλώσεις της Εταιρίας.
- ε) Επιχορηγήσεις, κρατικές και νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, από την Ελλάδα ή την αλλοδαπή.
- στ) Κληρονομίες, κληροδοσίες και δωρεές φυσικών ή νομικών προσώπων, που γίνονται δεκτές ή όχι με απόφαση του ΔΣ εντός των χρονικών ορίων που ορίζει ο νόμος. Ειδικότερα οι κληρονομίες θα γίνονται δεκτές με τήρηση πάντοτε του ευεργετήματος της απογραφής.

11.2. Περιουσιακά στοιχεία της Εταιρίας μπορούν να είναι ακίνητα που περιέρχονται σε αυτήν, κάθε άλλη εγκατάσταση, καθώς και κάθε είδους κινητά στοιχεία ή αντικείμενα (έπιπλα, μηχανήματα, σκεύη, κάθε άλλο υλικό κλπ.) που περιέρχονται στην κυριότητά της.

11.3. Περιουσιακά στοιχεία της Εταιρίας είναι επίσης τα πνευματικά δικαιώματα, όπως ορίζονται από τη σχετική νομοθεσία για κείμενα, φωτογραφίες, βίντεο, εικονογράφηση, καταλόγους κ.λπ., για υλικό που προκύπτει ως αποτέλεσμα ερευνών, μελετών, εργασίας πεδίου κ.ά., από την υλοποίηση έργων και προγραμ-

Με το κόμμα μετά το «πάντα». σημαίνει ότι πάντα πρέπει να δεχόμαστε τις δωρεές. Αυτό μας αφαιρεί το δικαίωμα να αρνηθούμε μια δωρεά από π.χ. μια εταιρεία που ρυπαίνει.

Το 11.2. παραμένει ως έχει.

Νέο εδάφιο του άρθρου 11. Στα περιουσιακά στοιχεία της Εταιρίας προστίθενται τα πνευματικά δικαιώματα που απορρέουν από τις δραστηριότητές της στην έρευνα, στις εκδόσεις και στην εκπαίδευση.

μάτων των οποίων συντονιστής είναι η Εταιρία, από δραστηριότητες εκπαίδευσης και ενημέρωσης ή από κάθε άλλη σχετική με τα αντικείμενα της Εταιρίας δράση.

11.3. Η κινητή και ακίνητη περιουσία της Εταιρίας δεν μπορεί να διατεθεί ή να χρησιμοποιηθεί για σκοπούς διαφορετικούς από αυτούς που προβλέπει το Καταστατικό αυτό, ή για σκοπούς κερδοσκοπικούς, ούτε να αποτελέσει αντικείμενο ανάμιξης σε κερδοσκοπικές επιχειρήσεις. Η απαγόρευση αυτή δεν αφορά την έκδοση και διάθεση βιβλίων, περιοδικών και άλλων εντύπων, σύμφωνων με τους σκοπούς της Εταιρίας, ούτε και την έντοκη τοποθέτηση τυχόν αποθεματικών ποσών στην Τράπεζα για την καλύτερη αξιοποίησή τους. Για την τελευταία περίπτωση απαιτείται κάθε φορά ειδική απόφαση του ΔΣ, κατόπιν σχετικής εισήγησης του Ταμιά ή άλλου μέλους του.

Άρθρο 12. Γενικές και Μεταβατικές διατάξεις

12.1. Η Εταιρία μπορεί να συνενωθεί με άλλα σωματεία, πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια και να γίνει μέλος Ομοσπονδιακής οργάνωσης με παρόμοιους σκοπούς, εφόσον αυτό προταθεί από το ΔΣ και εγκριθεί από τη ΓΣ.

12.2. Η τροποποίηση του Καταστατικού αυτού ή η διάλυση της Εταιρίας πρέπει να αποφασιστεί από έκτακτη Γενική Συνέλευση, στην οποία είναι υποχρεωτική η παρουσία του ενός δευτέρου (1/2) τουλάχιστον των ταμειακώς ενήμερων τακτικών της μελών και απαιτείται η πλειοψηφία των τριών τετάρτων (3/4) των δικαιουμένων ψήφου παρόντων. Σε περίπτωση που διαλυθεί η Εταιρία, η περιουσία της περιέρχεται σε οργάνωση ή οργανώσεις με παρόμοιους σκοπούς την οποία ή τις οποίες ήθελε καθορίσει η ίδια έκτακτη ΓΣ, με πλειοψηφία των τριών τετάρτων (3/4) των παρόντων και δικαιουμένων ψήφου μελών της.

11.4. Η κινητή και ακίνητη περιουσία της Εταιρίας δεν μπορεί να διατεθεί ή να χρησιμοποιηθεί για σκοπούς διαφορετικούς από αυτούς που προβλέπει το Καταστατικό αυτό, ή για σκοπούς κερδοσκοπικούς, ούτε να αποτελέσει αντικείμενο ανάμιξης σε κερδοσκοπικές επιχειρήσεις. **Διευκρινίζεται όμως ότι η απαγόρευση αυτή δεν αφορά την επωφελέστερη αξιοποίηση της περιουσίας της Εταιρίας στα πλαίσια της επιδίωξης των σκοπών αυτής, όπως, ενδεικτικά, την έκδοση και διάθεση βιβλίων, περιοδικών και άλλων εντύπων, ή άλλου υλικού, σύμφωνων με τους σκοπούς της Εταιρίας, ή την εκμίσθωση ακινήτων της Εταιρίας. Για τις περιπτώσεις όμως αυτές απαιτείται κάθε φορά ειδική απόφαση του ΔΣ, κατόπιν σχετικής εισήγησης του Ταμιά ή άλλου μέλους του.**

Άρθρο 12. Γενικές και Μεταβατικές διατάξεις

12.1. Η Εταιρία μπορεί να συνενωθεί με άλλα σωματεία, πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια, και να γίνει μέλος Ομοσπονδιακής οργάνωσης με παρόμοιους σκοπούς, εφόσον αυτό προταθεί από το ΔΣ και εγκριθεί από τη ΓΣ.

12.2. Η τροποποίηση του Καταστατικού αυτού ή η διάλυση της Εταιρίας πρέπει να αποφασιστεί από έκτακτη Γενική Συνέλευση, στην οποία είναι υποχρεωτική η παρουσία του ενός δευτέρου (1/2) τουλάχιστον των ταμειακώς ενήμερων **TM** και απαιτείται η πλειοψηφία των τριών τετάρτων (3/4) των δικαιουμένων ψήφου παρόντων. Σε περίπτωση που διαλυθεί η Εταιρία, η περιουσία της περιέρχεται σε οργάνωση ή οργανώσεις με παρόμοιους σκοπούς την οποία ή τις οποίες ήθελε καθορίσει η ίδια έκτακτη ΓΣ, με πλειοψηφία των τριών τετάρτων (3/4) των παρόντων και δικαιουμένων ψήφου μελών της.

Το παλιό 11.3. γίνεται νέο 11.4.

Επιτρέπεται η αποκομιδή εσόδων και κέρδους από ορισμένες δραστηριότητες με την προϋπόθεση ότι οι πόροι αυτοί χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τους σκοπούς της Εταιρίας.

Το 12.1. παραμένει ως έχει.

Το 12.2. παραμένει ως έχει.

12.3. Τα χαρακτηριζόμενα στην αμέσως προηγούμενη μορφή του Καταστατικού της Εταιρίας ως «μόνιμα-τακτικά» κλπ. μέλη, μετά την έγκριση των τροποποιήσεων του παρόντος Καταστατικού από τη ΓΣ και την επικύρωσή του από το αρμόδιο Δικαστήριο, μετατάσσονται αυτομάτως στις αντίστοιχες κατηγορίες που ορίζονται στο άρθρο 4 του παρόντος.

12.4. Η Εταιρία έχει σφραγίδα η οποία, στην εξωτερική της περιφέρεια αναγράφει τις λέξεις «Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης» και, στο εσωτερικό της, απεικόνιση του Κρητικού Αίγαγρου από αρχαίο, Μινωικό σφραγιδόλιθο. Ως έμβλημα της Εταιρίας σε έντυπα ή άλλα αντικείμενα μπορεί να χρησιμοποιείται η απεικόνιση του ίδιου σφραγιδολίθου, στην αρχική του μορφή ή, μετά από απόφαση του ΔΣ που εγκρίνεται από τη ΓΣ, και σε γραφιστικώς τροποποιημένη.

12.5. Το υφιστάμενο την ημέρα που θα ολοκληρωθεί η διαδικασία επικύρωσης των τροποποιήσεων του Καταστατικού Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρίας θα συνεχίσει να την διοικεί, μέχρι την ανανέωσή του κατά τα προβλεπόμενα στα οικεία άρθρα 6 και 7 του παρόντος.

12.6. Το παρόν Καταστατικό, αποτελούμενο από δώδεκα (12) άρθρα, διαβάστηκε, συζητήθηκε άρθρο προς άρθρο και εγκρίθηκε στο σύνολό του με την προβλεπόμενη διαδικασία, όπως διατυπώνεται στο κείμενο αυτό, από την έκτακτη Γενική Συνέλευση των δικαιουμένων συμμετοχής σε αυτήν μελών της «Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης» (ΕΕΠΦ) που συνήλθε στην Αθήνα την 28η Ιανουαρίου 2004.

12.3. Τα χαρακτηριζόμενα στην αμέσως προηγούμενη μορφή του Καταστατικού της Εταιρίας ως **«Τακτικά Μέλη Εξωτερικού»**, μετά την έγκριση των τροποποιήσεων του παρόντος Καταστατικού από τη ΓΣ και την επικύρωσή του από το αρμόδιο Δικαστήριο, μετατάσσονται αυτομάτως **στην κατηγορία των «Τακτικών Μελών», που ορίζεται** στο άρθρο 4 του παρόντος.

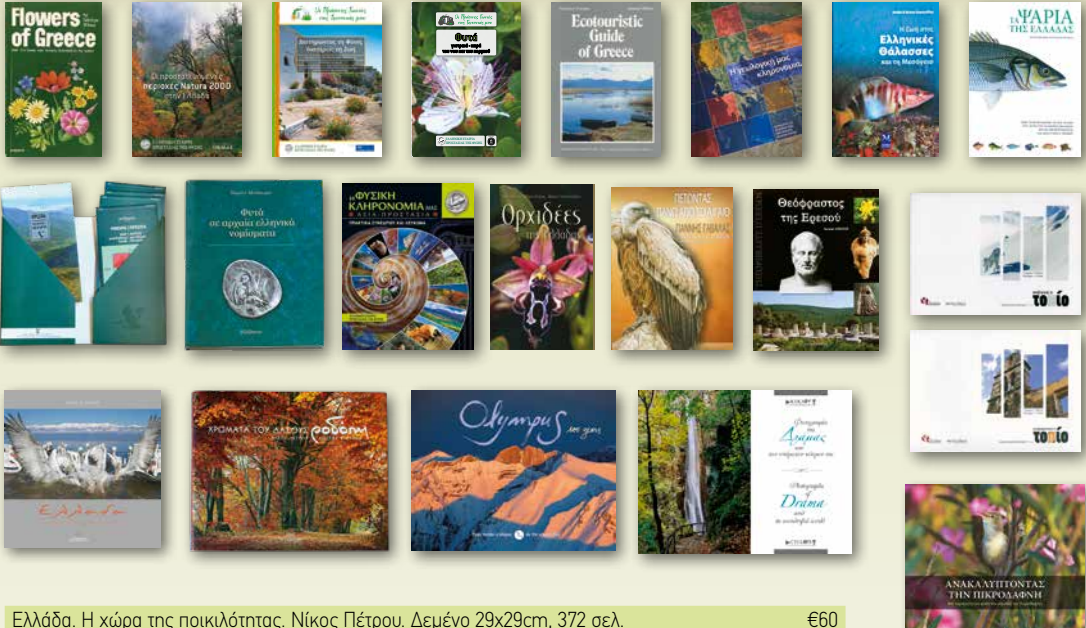
12.4. Η Εταιρία έχει σφραγίδα η οποία, στην εξωτερική της περιφέρεια, αναγράφει τις λέξεις «Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης» και, στο εσωτερικό της, **φέρει** απεικόνιση του Κρητικού Αίγαγρου από αρχαίο Μινωικό σφραγιδόλιθο. Ως έμβλημα της Εταιρίας σε έντυπα ή άλλα αντικείμενα μπορεί να χρησιμοποιείται η απεικόνιση του ίδιου σφραγιδολίθου, στην αρχική του μορφή ή, μετά από απόφαση του ΔΣ που εγκρίνεται από τη ΓΣ, και σε γραφιστικώς τροποποιημένη. **Μπορεί επίσης, μετά από απόφαση του ΔΣ που εγκρίνεται από τη ΓΣ, να χρησιμοποιείται συντετμημένη μορφή της επωνυμίας, που όμως υποχρεωτικά θα αναφέρει το «Προστασία της Φύσης».**

12.5. Το υφιστάμενο την ημέρα που θα ολοκληρωθεί η διαδικασία επικύρωσης των τροποποιήσεων του Καταστατικού Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρίας θα συνεχίσει να τη διοικεί, μέχρι την ανανέωσή του κατά τα προβλεπόμενα στα οικεία άρθρα 6 και 7 του παρόντος.

12.6. Το παρόν Καταστατικό, αποτελούμενο από δώδεκα (12) άρθρα, διαβάστηκε, συζητήθηκε άρθρο προς άρθρο και εγκρίθηκε στο σύνολό του με την προβλεπόμενη διαδικασία, όπως διατυπώνεται στο κείμενο αυτό, από την έκτακτη Γενική Συνέλευση των δικαιουμένων συμμετοχής σε αυτήν μελών της «Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης» που συνήλθε στην Αθήνα την **XXη XXXXXXXXXXXX 2021**.

Νομιμοποιούμε τη χρήση του «Προστασία της Φύσης».

Το 12.5. παραμένει ως έχει.

Ελλάδα. Η χώρα της ποικιλότητας. Νίκος Πέτρου. Δεμένο 29x29cm, 372 σελ.	€60
Διατίθεται ξεχωριστά σε ελληνική και σε αγγλική έκδοση.	(για τα μέλη €55)
Δοδιά, Νίκος Πέτρου	€12
Κερκίνι, Νίκος Πέτρου	€12
Χρώματα του Δάσους ΡΟΔΟΠΗ, Νίκος Πέτρου - Κώστας Βιδάκης, 342 σελ.	€60
Ορχιδέες Της Ελλάδας, Νίκος Πέτρου - Μαρία Πέτρου - Μάριος Γιαννακούλιας, 320 σελ.	€60
Φωτογραφίες της Δράμας και του υπέροχου κόσμου της, Άρης Θεοδωρίδης, Κώστας Βιδάκης, Νίκος Πέτρου, 240 σελ.	€45
Στα μονοπάτια της μέλισσας, Κυθηραϊκός Σύνδεσμος Αθηνών, 447 σελ.	€30
Όλυμπος 100 χρόνια. Πηνελόπη Ματούσκα, 123 σελ.	€25
Διατίθεται ξεχωριστά σε ελληνική και σε αγγλική έκδοση.	
Πετώντας πάνω από το Αιγαίο. Γιάννης Γαβαλάς	€18
Οδηγός των πουλιών της Ηρακλείας και των γύρω νησίδων	
100 Ενδημικά φυτά της Ελλάδας, Σωτήρης Αλεξίου (στα αγγλικά)	€20
Αναζητώντας το τοπίο, Γιώργος Πολίτης	€16
Μεταμορφώνοντας το τοπίο, Γιώργος Πολίτης	€16
Η Φυσική Κληρονομιά μας, Αξία - Προστασία, Πρακτικά Συνεδρίου και Λεύκωμα, 160 σελ.	€25
Στο Μεσολόγγι, με τα Πουλιά! Γιάννης Ρουσόπουλος, 192 σελ.	€15
Φυτά σε αρχαία ελληνικά νομίσματα, Hellmut Baumann, 80 σελ., δεμένο	€20
Οι προστατευόμενες περιοχές Natura 2000 στην Ελλάδα, Γιώργος Σφήκας, 200 σελ.	€25
Οδηγοί Πρεσπών, Εταιρία Προστασίας Πρεσπών, βιβλίο + 4 χάρτες	€22
Η ζωή στις ελληνικές θάλασσες και τη Μεσόγειο, 248 σελ.	€22
Τα Ψάρια της Ελλάδας, Δαυίδ Δημήτρης Κουτσογιαννόπουλος	€20
Γεωλογική Κληρονομιά, Καλειδοσκόπιο, 102 σελ. + cd	€17
Ο Θησαυρός του Γιωργή, Κώστας Μάγος, 47 σελ.	€15
Ανακαλύπτοντας την Πικροδάφνη (για μέλη της ΕΕΠΦ και δημότες Αγίου Δημητρίου ειδική τιμή €7)	€12
Ecotouristic Guide of Greece, George Sfikas & Grigoris Tsounis	€10
Flowers of Greece, George Sfikas	€10
Φυτά, Γιατριά, Χαρά του νου και του κορμιού, 48 σελ.	€6
Διατηρώντας τη φύση, διατηρείς τη ζωή, Βασικές έννοιες βιολογίας - οικολογίας, Μελετώ τα φυτά, Σπερματόφυτα, Μαρία Ρουσομουστακάκη, 56 σελ.	€6
Το ποτάμι που σταμάτησε να κυλά. Χρυσάνθη Τσιαπαλή	€5,50
Θεόφραστος της Ερεσού, Suzanne Amigues, 56 σελ.	€10

Εκτός από τα βιβλία, από τα γραφεία μας μπορείτε επίσης να προμηθευτείτε μια σειρά οικολογικών προϊόντων **γραφικής ύλης** για παιδιά και μεγάλους, **ευκετηρίες κάρτες** με εξαιρετες φωτογραφίες με θέμα πουλιά, πεταλούδες, φυτά και μανιτάρια (€5), καθώς και το σήμα της Εταιρίας, με το έμβλημα της, τον **Κρητικό Αίγαγο** (€5 απλό ή €10 σε ασήμ).

LIFE14/GIE/GR/000026

Η προσαρμογή του έργου στα νέα δεδομένα εξαιτίας της πανδημίας είναι απαραίτητη, γι' αυτό τον λόγο, καθώς η υλοποίηση των δράσεων συνεχίζεται, πολλές συναντήσεις της ομάδας του έργου οργανώνονται με τη χρήση του διαδικτύου.

Την Τετάρτη 01.07.2020 διοργανώθηκε τηλεδιάσκεψη στο πλαίσιο του μαθήματος «Introduction to Environmental Policy and Management» της σχολής Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου της Μασαχουσέτης με θέμα τα οικονομικά και την πολιτική περιβάλλοντος.

Προσκεκλημένοι ομιλητές ήταν ο συντονιστής δικηγόρος του έργου LIFE Natura Themis εκ μέρους του Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου Δρ Γιώργος Σμπώκος και η κ. Francesca Leucci, δικηγόρος και υποψήφια διδάκτορας του Πανεπιστημίου της Μπολόνια (EDLE).

Κατά την ωριαία συζήτηση παρουσιάστηκε το καθεστώς διαχείρισης των φυσικών πόρων σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, οι διαφορετικές τάσεις ρύθμισης από πλευράς αγοράς και εθνικών κρατών, καθώς και οι προοπτικές σε σχέση με τη νέα Πράσινη Συμφωνία (Green Deal) της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο συντονιστής του Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου δεν παρέλειψε να αναφερθεί στο πρόγραμμα LIFE Natura Themis, στον τρόπο αντιμετώπισης της περιβαλλοντικής υπο-

βάθμισης στην Κρήτη και στον ρόλο του ποινικού δικαίου στη διατήρηση των φυσικών πόρων.

Απαντήθηκαν ερωτήματα σχετικά με το περιεχόμενο της αειφόρου ανάπτυξης, τον ρόλο των οικονομικών στην περιβαλλοντική πολιτική, την αποτελεσματικότητα των οικουστημικών υπηρεσιών και τις αναγκαίες αλλαγές στην πολιτική διαχείριση του περιβάλλοντος.

Με τη συνεργασία του Πολιτιστικού και Μορφωτικού Συλλόγου Καντανιωτών «Η Καντανία» πραγματοποιήθηκε η 13η ημερίδα του LIFE Natura Themis στην Κάντανο, την Παρασκευή 10.07.2020. Η ημερίδα οργανώθηκε στην κεντρική πλατεία του χωριού με τη συμμετοχή των κατοίκων του δήμου Καντάνου-Σελίνου.

Οι εισηγητές της εκδήλωσης, πέραν της γενικής πληροφόρη-

σης για το έργο LIFE Natura Themis, την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και της οδηγίας για την Περιβαλλοντική Ευθύνη για τις προστατευόμενες περιοχές NATURA 2000, το καθεστώς προστασίας τους και τις διαχειριστικές ενέργειες που προβλέπονται από τη νομοθεσία, υπογράμμισαν συγκεκριμένα περιβαλλοντικά θέματα που αφορούν ή ενδιαφέρουν τους δημότες του δήμου Καντάνου-Σελίνου.

Η εκδήλωση εκτυλίχθηκε με μορφή διαλόγου μεταξύ των παρευρισκομένων και των εισηγητών. Από τη συζήτηση διαφάνηκε ότι η προβολή των συζητούμενων θεμάτων έχει ήδη προβληματίσει τους συμμετέχοντες και άπτεται του ενδιαφέροντος και του μηνύματος του έργου LIFE Natura Themis.

Χρήστος Γεωργιάδης

Πρόσφατα, η ομάδα του έργου με λύπη της ενημερώθηκε για την απώλεια ενός εξαιρετού επιστήμονα και ανθρώπου, του Ιωάννη (Ιωνα) Σαγιά, ο οποίος διετέλεσε επί μακρόν βοηθός Συνηγόρου του Πολίτη για θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής.

Καθηγητής του ΕΜΠ από το 2004, συνεργάστηκε ως μέλος της Επιτροπής Εμπειρογνομώνων (ComExp) του έργου από το ξεκίνημά του το 2015. Μέχρι και πρόσφατα συμμετείχε ενεργά σε όλες τις δράσεις του προγράμματος, καταθέτο-

ντας την πολύχρονη εμπειρία του στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων, την τεκμηριωμένη επιστημονική του άποψη για θέματα που απασχόλησαν την ομάδα έργου, τη θερμή υποστήριξη σε όλες μας τις προσπάθειες και πάνω απ' όλα την αισιοδοξία, τη ζωντάνια, την κατανόηση και την αγάπη για τον άνθρωπο, που τον διέκριναν σαν χαρακτήρα.

Το έργο συγχρηματοδοτείται από το χρηματοδοτικό μέσο LIFE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Λειμώνες Ποσειδωνίας

© A. Politis

Η διαχείριση της *Posidonia oceanica*

Γνωστό και ως «το γρασίδι του Ποσειδώνια», ή πιο απλά Ποσειδωνία, πρόκειται για το αγγειόσπερμο φυτό *Posidonia oceanica* το οποίο απαντάται αποκλειστικά στα βιογεωγραφικά όρια της Μεσογείου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συμπεριλάβει τα λιβάδια της Ποσειδωνίας στους οικότοπους προτεραιότητας της Οδηγίας για τους Οικότοπους, που χρειάζονται αυστηρότερη προστασία. Παράλληλα, εκτός από τα θαλάσσια λιβάδια Ποσειδωνίας, η προσοχή της επιστημο-

νικής κοινότητας εστιάζεται και στους θημώνες Ποσειδωνίας, τα μαραμένα και ξεβρασμένα φύλλα του φυτού, αφού και στις δύο μορφές του το είδος παρέχει μια σειρά πολύτιμων οικοσυστημικών υπηρεσιών.

Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, οι θαλάσσιες και παράκτιες περιοχές Natura2000 ανέρχονται σε 233 και οι θημώνες Ποσειδωνίας εμφανίζονται στο 1/3 αυτών. Αν και η Ελλάδα έχει σχετικά μεγάλο αριθμό περιοχών Natura 2000 όπου υπάρχουν θημώνες

Ποσειδωνίας, ωστόσο μόνο τρεις από αυτές έχουν ήδη εφαρμόσει σχέδια διαχείρισής της. Πράγματι, τόσο στην υπόλοιπη Ευρώπη, όσο και στην Ελλάδα η εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης βρίσκεται σε εξέλιξη. Η αναλογία, όμως, περιοχών Natura 2000 όπου απαντώνται θημώνες Ποσειδωνίας σηματοδοτεί ένα υψηλό δυναμικό σε σχέση με άλλες χώρες, έτσι ώστε να προωθηθούν μέτρα διαχείρισης της Ποσειδωνίας σε ακόμη περισσότερες περιοχές της Ελλάδας.

Η ανάγκη για μια αειφορική διαχείριση των θημώνων προκύπτει κυρίως από το γεγονός ότι συχνά εκλαμβάνονται ως όχληση. Καθώς αποτελούν σωρούς από φύλλα που αποσυντίθενται στην ακτή, και συχνά με δυσάρεστη μυρωδιά, πολλοί διαχειριστές αυτοδιοίκησης αποφασίζουν να τους απομακρύνουν με μηχανικά μέσα. Το πρόβλημα δημιουργείται κυρίως σε τουριστικές περιοχές όπου οι δήμοι δέχονται πιέσεις από τους χρήστες αλλά και τους επιχειρηματίες της παρακτίας ζώνης. Όμως, οι θημώνες Ποσειδωνίας προστατεύουν τις ακτές από τη διάβρωση και συμβάλλουν στον σχηματισμό και τη διατήρηση των αμμοθινικών οικοσυστημάτων που προστατεύονται τόσο από τη θεική όσο και από την ευρωπαϊκή περιβαλλοντική νομοθεσία, επομένως είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί ένα επιστημονικό πρωτόκολλο, που θα περιλαμβάνει τις απαραίτητες κατευθύνσεις.

Σύμφωνα με έρευνα που έγινε σε 144 δήμους σε Ελλάδα, Κύπρο, Ισπανία, Γαλλία και Ιταλία με αντικείμενο τη διαχείριση των ξεβρασμένων φυτικών υπολειμμάτων Ποσειδωνίας στις ακτές τους, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου Posbemed, το οποίο ολοκληρώθηκε το 2018, οι παράκτιοι δήμοι σε ποσοστό μεγαλύτερο από 80% απομακρύνουν τις αποθέσεις αυτές κατά την έναρξη της καλοκαιρινής περιόδου παρά

Αμμοθινικά συστήματα

τα πολλά οφέλη και τη συμβολή τους στην προστασία των παράκτιων οικοσυστημάτων. Δεδομένης της οικολογικής σημασίας και συνεισφοράς της Ποσειδωνίας, κρίνεται απαραίτητο να καθοριστούν μέτρα διαχείρισής της, τα οποία θα λαμβάνουν υπόψη ένα ευρύ φάσμα περιβαλλοντικών παραμέτρων για την επιλογή απομάκρυνσης ή και επανατοποθέτησης, τις μεθόδους απομάκρυνσης, αλλά και την προώθηση των υπολειμμάτων της σε διάφορες άλλες χρήσεις.

Χρηματοδοτούμενο από το πρόγραμμα Interreg MED, το έργο POSBEMED2 αποσκοπεί στην ανάπτυξη διαχειριστικών στρατηγικών που εστιάζουν στη σημασία των συστημάτων Ποσειδωνίας και αμμοθινών, με στόχο τα ευρήματα να συμπεριληφθούν στις ευρύτερες διαχειριστικές πρακτικές των τοπικών αρχών της Μεσογείου. Στόχος είναι να καλυφθούν τα κενά γνώσης πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, έτσι ώστε οι εμπλεκόμενοι φορείς να αποκτήσουν περισσότερα εφόδια για τη βιώσιμη διαχείριση του φυσικού αυτού κεφαλαίου. Η Εταιρία μας είναι ένας

Interreg Mediterranean

POSBEMED2

από τους εταίρους του έργου POSBEMED2 – «Διακυβέρνηση και Διαχείριση των Συστημάτων Ποσειδωνίας και Αμμοθινών στη Μεσόγειο», που υλοποιείται σε Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Κροατία και Κύπρο.

Χαρά Αγόογλου

Πηγή: Aljinovic B., Valderrabano M., Otero M.M., Issaris Y., Gerakaris V., GiuntaFornasin M.E., Salomidi M., Milano P., Mosson P., Guala I., Heurtefeux H., Guido M. and Simeone S. (2018) POSBEMED project: relation between coastal/marine protected areas and protection of Natura 2000 habitats in Posidonia beachdune systems. Final Report. IUCN Centre for Mediterranean Cooperation, 53 pp. + Annex.

Θημνές Ποσειδωνίας

Green Key

Οι επιπτώσεις της πανδημίας του κορονοϊού στη βιομηχανία του τουρισμού

Όλοι γνωρίζουμε ότι η πανδημία του κορονοϊού ξεκίνησε τον Δεκέμβριο του 2019 και έως τα μέσα Μαρτίου είχε εξαπλωθεί παγκοσμίως, με σημαντικές απώλειες σε ανθρώπινες ζωές. Με αυτό το δεδομένο ήταν αναμενόμενο να επηρεαστεί κάθε είδους επιχείρηση, πόσο μάλλον εκείνες που σχετίζονται άμεσα με τον τουρισμό. Ο κλάδος του τουρισμού αποτελεί σημαντικό πυλώνα της ελληνικής οικονομίας, συμβάλλοντας σημαντικά στην απασχόληση και στο ΑΕΠ της χώρας μας.

Οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις αναμφίβολα σε όλη τη διάρκεια της πανδημίας δέχτηκαν και συνεχίζουν να δέχονται ισχυρό πλήγμα, όπως και τα περισσότερα μέλη μας. Για τον λόγο αυτό επιλέξαμε στο άρθρο μας αυτό να παραθέσουμε έναν απολογισμό αυτών των επιπτώσεων.

Για την Ελλάδα, το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος (ΞΕΕ) με το Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ) προχώρησαν στη διεξαγωγή έρευνας που έδειξε ότι την τουριστική περίοδο του 2020 μόνο το 60% του συνόλου των ξενοδοχείων της χώρας κατόρθωσε να λειτουργήσει, και αυτό για βραχύ χρονικό διάστημα. Επίσης, σύμφωνα με την έρευνα, το 59% του

συνόλου των ξενοδοχείων συνεχούς λειτουργίας επαναλειτούργησαν μετά την καραντίνα, ενώ το 61% του συνόλου των εποχιακών καταλυμάτων άνοιξαν μετά το πέρας της καραντίνας. Τελευταία αλλά σημαντική σημείωση της έρευνας είναι ότι το 1/3 των ξενοδοχείων συνεχούς λειτουργίας σκοπεύουν να κλείσουν και πάλι μέσα στο 2020.

Ο Γεώργιος Πελεκανάκης, πρόεδρος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Διευθυντών Ξενοδοχείων, επιβεβαιώνει από πλευράς του την έρευνα του ΙΤΕΠ αναφέροντας ότι πολλά ξενοδοχεία 12μηνης λειτουργίας θα αναγκαστούν να κλείσουν και πάλι λόγω της επιδείνωσης της υγειονομικής κρίσης που θα προκύψει μέσα στο φθινόπωρο. Κάτι που θα δυσκολέψει ακόμα περισσότερο την κατάσταση. Η οικονομική κρίση θα αρχίσει να βαθαίνει εκ νέου. Μέχρις ότου υπάρξει μια αξιόπιστη ιατρική λύση μέσω φαρμακευτικής θεραπείας και εμβολίου, η επιστροφή στην κανονικότητα και στα προ πανδημίας επίπεδα ενδέχεται να καθυστερήσει περισσότερο απ' ό,τι αναμένουμε. Πολλές ξενοδοχειακές μονάδες λειτούργησαν θέλοντας να επιτελέσουν κοινωνικό έργο τόσο για τους εργαζόμενους όσο και για την τοπική κοινωνία και τον κύκλο των εργασιών που δημιουργείται γύρω από μια τέτοια δραστηριότητα. Ο ελληνικός τουρισμός κατέγραψε τεράστιες απώλειες τη χρονιά που διανύσαμε, μια χρονιά απλής επιβίωσης, ωστόσο αισιοδοξούμε για την επόμενη.

Αντίστοιχα, ο Jens Zimmer Christensen, πρόεδρος της HOTREC (Σύνδεσμος ξενοδοχείων, εστιατορίων, μπαρ και καφέ στην Ευρώπη), ιδιοκτήτης και διευθυντής ξενοδοχείου ο ίδιος στην Κοπεγχάγη, ανέφερε σε συνέντευξή του ότι ήταν πολλά τα ξενοδοχεία που έμειναν κλειστά στην Ευρώπη (είτε λόγω κυβερνητικών μέτρων είτε επειδή δεν

είχαν πελάτες), ενώ ξενοδοχεία που συνέχισαν να λειτουργούν είχαν πολύ λίγους πελάτες. Εκτός από τα ξενοδοχεία, έμειναν επίσης κλειστά ή ξεκίνησαν να παρέχουν μόνο υπηρεσίες take away εστιατόρια, καφετέριες και μπαρ. Ως αποτέλεσμα αυτών, υπολογίζεται απώλεια 80-90% στον κύκλο εργασιών για τον τομέα της φιλοξενίας, ενώ ορισμένες εταιρείες αναφέρουν απώλειες έως και 100%. Σίγουρα δεν λείπουν τα παραδείγματα επιχειρήσεων που δεν μπόρεσαν να επιβιώσουν και έκλεισαν οριστικά. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει μια πιθανή απώλεια έξι εκατομμυρίων θέσεων εργασίας στον τομέα της φιλοξενίας για την ΕΕ.

Θα θέλαμε να κλείσουμε με την επισήμανση του Zimmer Christensen ότι ο βιώσιμος τουρισμός θα πρέπει να εξελιχθεί σε θεμελιώδη βαθμό μετά τον κορονοϊό. Τα οικολογικά σήματα ποιότητας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ευρωπαϊκή τουριστική αγορά. Η HOTREC θεωρεί ότι το Green Key και το οικολογικό σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι δύο παραδείγματα ισχυρών και εύρυθμων συστημάτων που πρέπει να προωθηθούν περαιτέρω από την ΕΕ και τον ίδιο τον τομέα της φιλοξενίας.

Η ΕΕ πρέπει να βρει αποτελεσματικούς τρόπους για να ενθαρρύνει τη θετική αντίδραση της αγοράς από τους καταναλωτές στη χρήση τέτοιων βραβεύσεων από τα ξενοδοχεία.

Η ομάδα του GreenKey

Παρουσίαση του προγράμματος, καθώς και τον πλήρη κατάλογο των ξενοδοχειακών μονάδων που βραβεύονται με το σήμα οικολογικής ποιότητας Green Key θα βρείτε και στον ιστοχώρο του προγράμματος στη διεύθυνση <http://www.greenkey.gr>

Είναι σίγουρο πως το 2020 θα μείνει στην Ιστορία ως μια από τις πιο δύσκολες περιόδους για τον τουρισμό. Ξενοδοχειακές μονάδες καθυστέρησαν την έναρξη λειτουργίας τους και άλλες δεν άνοιξαν καθόλου φέτος. Παρ' όλα αυτά, το πρόγραμμα Γαλάζια Σημαία λειτουργήσε κανονικά και η κολυμβητική περίοδος έληξε με την πλειονότητα των ακτών, μαρινών και σκαφών να πληρούν τα αυστηρά κριτήρια. Ιδιαίτερη έμφαση φέτος δόθηκε στις συνθήκες υγιεινής και καθαριότητας στα βραβευμένα σημεία.

Οι αξιολογητές της ΕΕΠΦ επισκέφθηκαν μεγάλο ποσοστό των βραβευμένων σημείων, ως επί το πλείστον απροειδοποίητα. Γενικά διαπίστωσαν ελλείψεις που αφορούσαν την παροχή υπηρεσιών προς τους λουόμενους και επισκέπτες, την καθαριότητα, την ορθή πληροφόρηση, την ασφάλεια λουομένων και επισκεπτών, καθώς και τις δράσεις προστασίας περιβάλλοντος. Οι περισσότερες ελλείψεις διορθώθηκαν άμεσα, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις χρειάστηκε να υποσταλεί η Γαλάζια Σημαία για σύντομο χρονικό διάστημα. Δεν απουσίασαν δυστυχώς και οι περιπτώσεις όπου η Γαλάζια Σημαία αφαιρέθηκε για το σύνολο της κολυμβητικής περιόδου. Παράλληλα, η γραμματεία του προγράμματος δέχθηκε καταγγελί-

ες, οι οποίες διερευνήθηκαν και αξιολογήθηκαν, ώστε να διατηρηθεί η απαιτούμενη ποιότητα στις βραβευμένες ακτές. Σημαντικός ήταν όμως και ο αριθμός των ακτών αλλά και μαρινών που αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση, όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο, δεδομένου ότι έφτασαν σε αξιόπαινο σημείο πληρότητας των κριτηρίων.

Φέτος, η ετήσια συνάντηση των εθνικών χειριστών, λόγω των συνθηκών, δεν θα γίνει διά ζώσης, αλλά θα πραγματοποιηθεί διαδικτυακά. Στη συνάντηση αυτή θα παρουσιαστούν καλές πρακτικές που εφαρμόστηκαν τη φετινή κολυμβητική περίοδο και αναμένουμε με ενδιαφέρον να δούμε τον τρόπο που αντιμετώπισαν τις προκλήσεις που προέκυψαν στον τουρισμό και στο πρόγραμμα οι υπόλοιπες χώρες του κόσμου.

Οι νέες αιτήσεις υποψηφιότητας για την κολυμβητική περίοδο του 2021 ετοιμάζονται και σύντομα θα αποσταλούν στους διαχειριστές, με καταληκτική ημερομηνία την 15η Δεκεμβρίου 2020. Όπως απαιτούν οι δια-

ΓΑΛΑΖΙΑ ΣΗΜΑΙΑ

δικασίες του προγράμματος, οι αιτήσεις, μετά τον απαραίτητο προέλεγχο από τα στελέχη της ΕΕΠΦ, θα προωθηθούν στα μέλη της Εθνικής Επιτροπής Κρίσεων, που θα συνεδριάσει στα τέλη Ιανουαρίου του 2021. Η εισήγηση των μελών της επιτροπής με τις προτεινόμενες βραβεύσεις θα προωθηθεί στη Διεθνή Επιτροπή Κρίσεων για την τελική απόφαση σχετικά με τις ακτές, μαρίνες και τα τουριστικά σκάφη που θα βραβευθούν το 2021.

Δαρεία-Νεφέλη Βουρδουμπά
Υπεύθυνη συντονισμού
προγράμματος Γαλάζια Σημαία

Το Πρόγραμμα απευθύνεται σε Δήμους και συνεργαζόμενους ιδιώτες φορείς που διαχειρίζονται οργανωμένες ακτές και μαρίνες σε 50 χώρες. Εθνικός χειριστής του Προγράμματος στην Ελλάδα είναι η ΕΕΠΦ. Για να απονεμηθεί η «Γαλάζια Σημαία», απαιτούνται καθαρή θάλασσα και ακτή, άρτια οργάνωση και καλές υπηρεσίες, ασφάλεια λουομένων και επισκεπτών, περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και προστασία της ακτής και του παράκτιου χώρου.

Νέοι Δημοσιογράφοι για το περιβάλλον

Facebook του Προγράμματος: <https://www.facebook.com/YREgreece>

Εθνικός και Διεθνής Διαγωνισμός 2020

Στις 17 Σεπτεμβρίου 2020 ανακοινώθηκαν από το FEE, συντονιστή του διεθνούς δικτύου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης «Νέοι Δημοσιογράφοι για το Περιβάλλον», τα αποτελέσματα του διεθνούς διαγωνισμού για το 2020.

Πάνω από 275.000 μαθητές συμμετείχαν παγκοσμίως στο πρόγραμμα και συγκεντρώθηκαν συνολικά πάνω από 16.000 άρθρα, βίντεο και φωτογραφίες με περιβαλλοντικό περιεχόμενο. Ο αριθμός και η ποιότητα των συμμετοχών δείχνει τη συνεχή αφοσίωση και το κίνητρο των «Νέων Δημοσιογράφων» να

ασχοληθούν με τα περιβαλλοντικά ζητήματα τα οποία τους απασχολούν, παρά τις δυσκολίες που προέκυψαν από την πανδημία του κορονοϊού.

Οι συμμετοχές που βραβεύτηκαν φέτος δείχνουν το δημοσιογραφικό ταλέντο των μαθητών και το πόσο κατανοούν τα σύνθετα περιβαλλοντικά θέματα που απασχολούν τις τοπικές κοινωνίες. Κριτήρια της διεθνούς επιτροπής για την επιλογή των νικητών ήταν το θέμα, το οποίο έπρεπε να αφορά κάποιο τοπικό περιβαλλοντικό ζήτημα, το πώς αυτό συνδέθηκε με τους 17 Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, καθώς και οι δημοσιογραφι-

κές ικανότητες των μαθητών για την επεξεργασία του θέματος. Οι νικητές επιλέχθηκαν από εκπροσώπους των UNESCO, UNEP, EEA, ΙΠΕΕΕ, του FEE και από διεθνείς διακεκριμένους δημοσιογράφους, φωτορεπόρτερ και σκηνοθέτες.

Οι συμμετοχές των ελληνικών σχολείων που διακρίθηκαν στον εθνικό διαγωνισμό του Δικτύου και προωθήθηκαν στο διεθνή διαγωνισμό, ανά κατηγορία και ηλικιακή ομάδα, είναι οι εξής:

Βίντεο, 11-14 ετών: «Εισαγωγή ξενικών ειδών στη Μεσόγειο θάλασσα», **1ο Γυμνάσιο Ρόδου**

Άρθρο, 15-18 ετών, «Ζωγράφου... τότε και τώρα: Το όραμα για έναν πράσινο Δήμο», **6ο ΓΕΛ Ζωγράφου**

Φωτογραφία, 15-18 ετών, «Τι κάνουμε τα παλιά μας ποδήλατα;», **Γυμνάσιο Άστρους**

Ευχαριστούμε όλα τα σχολεία για τη συμμετοχή τους!

Συγχαρητήρια στους μαθητές των σχολείων των οποίων διακρίθηκαν οι συμμετοχές!

Χριστίνα Θεοδωρίκα

Υπεύθυνη Συντονισμού Δικτύου

Το Δίκτυο απευθύνεται σε Δημοτικά (Ε΄ και Στ΄ τάξη), Γυμνάσια και Λύκεια, όπου ομάδες μαθητών, σε συνεργασία με άλλα σχολεία στην Ελλάδα και σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες χειρίζονται ως δημοσιογράφοι κάποιο κοινό πρόβλημα του περιβάλλοντος, με εργαλείο επικοινωνίας το Internet.

Λειτουργία Δικτύων ΠΕ της ΕΕΠΦ για τη σχολική χρονιά 2020-2021

Η ΕΕΠΦ συνεχίζει να δραστηριοποιείται και φέτος σε 3 διεθνή και 2 εθνικά Δίκτυα-προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, στα οποία συμμετέχουν από την έναρξη λειτουργίας τους χιλιάδες μαθητές και εκατοντάδες εκπαιδευτικοί:

- «Οικολογικά Σχολεία» (διεθνές θεματικό δίκτυο)
- «Μαθαίνω για τα Δάση» (διεθνές θεματικό δίκτυο)
- «Νέοι Δημοσιογράφοι για το Περιβάλλον» (διεθνές θεματικό δίκτυο)
- «Οι Πράσινες Γωνίες της Γειτονιάς μου» (εθνικό θεματικό δίκτυο)
- «Φύση Χωρίς Σκουπίδια» (εθνικό θεματικό δίκτυο)

Πρόκειται για εκπαιδευτικά προγράμματα τα οποία διαρκούν από μία έως δύο σχολικές χρονιές, με δυνατότητα ανανέωσης. Οι μαθητές/μαθήτριες ενημερώνονται διαρκώς και, μέσα από βιωματικές δράσεις, μαθαίνουν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, να αγωνίζονται για το περιβάλλον και να διεκδικούν το δικαίωμα να ζήσουν σε έναν καλύτερο κόσμο. Οι δράσεις που αναπτύσσονται στα εκπαιδευτικά μας προγράμματα ενεργοποιούν όλη τη σχολική κοινότητα, καθώς και την τοπική κοινωνία.

Εφόσον ο εκπαιδευτικός επιλέξει να συμμετάσχει σε ένα ή περισσότερα από τα Δίκτυα μας, θα πρέπει να συμπληρώσει την ηλεκτρονική αίτηση συμμετοχής για κάθε Δίκτυο στους παρακάτω υπερσυνδέσμους (links). Περισσότερες πληροφορίες για τα Δίκτυα υπάρχουν στην ιστοσελίδα της ΕΕΠΦ (www.eepf.gr), στην κατηγορία «Τομείς Δράσεις > Εκπαιδευτικά Προγράμματα» και μετά αντίστοιχα σε κάθε Δίκτυο.

- ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ ΤΑ ΔΑΣΗ
<https://eepf.gr/el/tomeis-drashs/ekpaideftika-programmata/mathaino-gia-ta-dasi>
Φόρμα εγγραφής: <https://goo.gl/forms/LUklHnZv24ZKNtOx1>
- ΝΕΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
<https://eepf.gr/el/tomeis-drashs/ekpaideftika-programmata/neoi-dimosiografoi>
Φόρμα εγγραφής: <https://goo.gl/forms/gnZFRkwCjC0Ulv2C3>
- ΟΙ ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΓΩΝΙΕΣ ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ ΜΟΥ
<https://eepf.gr/el/tomeis-drashs/ekpaideftika-programmata/prasines-gonies>
Φόρμα εγγραφής: <https://goo.gl/forms/Sv8th3KPwzdPb9uz2>
- ΦΥΣΗ ΧΩΡΙΣ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ
<https://eepf.gr/el/tomeis-drashs/ekpaideftika-programmata/fysi-xoris-skoupidia>
Φόρμα εγγραφής: <https://goo.gl/forms/hU1pUP5akyNZ1JYW2>
- Για τα ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ακολουθείτε την εξής διαδικασία: ξεκινάτε με την εγγραφή σας στην ηλεκτρονική πλατφόρμα <http://www.ecoschools.gr/user/register> και στη συνέχεια ακολουθείτε τις οδηγίες. Αν είστε ήδη εγγεγραμμένος χρήστης, μπαίνετε στην πλατφόρμα κάνοντας login στο <http://www.ecoschools.gr/user/login>.

Όταν η ΕΕΠΦ λάβει την αντίστοιχη για το κάθε Δίκτυο αίτηση, στέλνει ταχυδρομικά έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό ευαισθητοποίησης με οδηγίες και προτάσεις για την υλοποίηση του προγράμματος που έχει επιλεγεί από τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό. Τα στελέχη της Εταιρίας, μαζί με το εκτεταμένο δίκτυο των εθελοντών της ΕΕΠΦ, που είναι καταξιωμένοι εκπαιδευτικοί, πανεπιστημιακοί και άλλοι ειδικοί επιστήμονες, θα βρίσκονται στο πλευρό του κάθε εκπαιδευτικού για να στηρίξουν τα βήματά του.

Για καλύτερο συντονισμό και διευκόλυνση της συνεργασίας, ο συντονιστής εκπαιδευτικός θα πρέπει να κοινοποιήσει την/τις αίτηση/σεις σας στον/στην Υπεύθυνο/η ΠΕ ή Σχολικών Δραστηριοτήτων της Δ/νσής του.

Ευχόμαστε από καρδιάς, υγεία, δύναμη και θετική ενέργεια!

Στο πλαίσιο των έκτακτων μέτρων που λαμβάνονται από την πολιτεία για τον περιορισμό της περαιτέρω εξάπλωσης του κορωνοϊού, έχει διακοπεί το πρόγραμμα εκδρομών και ομιλιών της ΕΕΠΦ. Η ομάδα των εκδρομέων της ΕΕΠΦ στο διάστημα αυτό δραστηριοποιήθηκε διαδικτυακά και συγκέντρωσε δωρεές για την Εταιρεία. Δυστυχώς όμως ο κίνδυνος του κορωνοϊού παραμένει μεγάλος και η κατάσταση συνεχίζει να είναι δύσκολη για ομαδικές εκδηλώσεις, οπότε παρακολουθούμε τις εξελίξεις και παραμένουμε σε αναμονή.

<https://www.eepf.gr/el/ekdromes-ekdhlwseis/ekdromes/programma-ekdromon>

Δωρεές

Δεχόμαστε ευχαρίστως δωρεές που ενισχύουν τις διάφορες δραστηριότητες της ΕΕΠΦ. Μπορείτε να καταθέσετε τη δωρεά σας στους τραπεζικούς λογαριασμούς που εμφανίζονται παραπάνω **ειδοποιώντας μας**, ή να μας τη στείλετε με όποιον τρόπο επιθυμείτε. Σε κάθε περίπτωση θα σας δοθεί το νόμιμο παραστατικό, για φορολογική χρήση. Για το διάστημα Ιουλίου - Σεπτεμβρίου 2020 δεχθήκαμε τις παρακάτω δωρεές:

Έκτακτη Οικονομική Ενίσχυση Εταιρίας: Χριστίνα-Ιφιγένεια Αυγέρη €50, Νικόλαος Βαβούρης €25, Παναγιώτης Βουνάτσος €25, Πάτρα Βουνάτσου €25, Nilufer Caglar €25, Ευάγγελος Γιαννέλος €25, Σωτήρης Γιουρούκος €50, Κλειώ Δασκαλάκη €200, Μαριάννα Δεδάκη €50, Μαρία Διακοπούλου €50, Αλίκη Έμκε €170, Barbara Euser €50, Μαρία(Μαριάννα) Ευστρατίου €25, Δέσποινα Ζαχαρίου €50, Σοφία Καινούργιου €50, Μαρία Κακουλίδου €25, Μαρία Καλοδίκη €25, Αργυρώ Κανακίδου €15, Ειρήνη-Βασιλική Καρακατσάνη €40, Κέλλυ Καστρινάκη €40, Χρήστος Κατσαρός €50, Έλλη Κατσίκη €25, Λεωνίδα Κόλλας €50, Ευτυχία Κροντήρη €25, Ιωάννης Κροντήρης €25, Ντον Μάθιους €500, Βασιλική Μάρκου €5, Σπύρος Μησιακούλης €25, 1αν Μίλλερ €100, Αναστασία Μισεγιάννη €100, Παναγιώτα Μιχαηλίδου €50, Αμαλία Μπαρούς-Βερβεράκη €50, Στέφανος και Αλέξια Νικηφοράκη €100, Μαρία Παγανοπούλου €25, Κυριακή Παπαδοπούλου-Σιγάλα €15, Αγγελική Περρή €100, Βαρβάρα Πετρίδου €25, Γιάννης Πεχλιβανίδης €100, Λώρη Ποσειδών €150, Άμπυ Ράικου €25, Αναστάσιος Ρεκλείτης €25, Όλγα Ρούπα €20, Ιωάννης Σπαντιδάκης €50, Βασιλική Στρατάκη €20, Jan Jordan €75, Αριστομένης Τραγουστής €25, Σπύρος Τσαλαβούτας €50, Μαρία Τσιάρτα €25, Αικατερίνη Φυσικάρη €25, Σοφία Φωτίδου €25, Μακρίνα Φωτοπούλου €75, Χρυσανθος Χρυσανθακόπουλος €25.

Δωρεές υπέρ Σκοπών της Εταιρίας: Ανώνυμη Δωρεά €106, Μάρω Παπαδιόχου (εις μνήμην Β. Βασιλείου) €50, Φώτης Τζέρμπος €150, Ευκλείδης Χορομίδης €175. .

Ευχαριστούμε θερμά τους δωρητές.

Εγγραφές - Συνδρομές

Οι τιμές των συνδρομών στην Εταιρία μας διαμορφώνονται ως εξής:

Τακτικό μέλος € 25

Νέος (έως 24 ετών) . . . € 5 *

Μέλος εξωτερικού . . . € 50

Εκπαιδευτικός € 5 **

Αρωγό μέλος (οργανισμός, επιχείρηση) € 1.000

*: με αποστολή του περιοδικού μέσω email

** : Ισχύει για εκπαιδευτικούς που υλοποιούν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην ΕΕΠΦ και με αποστολή του περιοδικού μέσω email.

Νέα μέλη: Αν η θεματολογία και η ποιότητα του περιοδικού μας σας ικανοποιήσει και θέλετε να βοηθήσετε την Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης στο έργο της, **γίνετε σήμερα μέλος ή γράψτε κάποιον γνωστό σας**. Για την εγγραφή είναι **απαραίτητη** η συμπλήρωση της παρακάτω αίτησης, η αποστολή της στα γραφεία μας καθώς και η **πληρωμή της συνδρομής**. Θα λαμβάνετε τότε δωρεάν το περιοδικό κάθε τρίμηνο και θα έχετε έκπτωση στις εκδρομές και σε ορισμένες εκδόσεις μας.

Θέλω να εγγραφώ μέλος της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης

Τακτικό μέλος Νέος (έως 24) Εκπαιδευτικός Μέλος εξωτερικού Αρωγό μέλος

Όνομα: Επώνυμο:

ΑΦΜ Επάγγελμα / Ιδιότητα:

Διεύθυνση:

T.K.: Πόλη: Χώρα:

Τηλέφωνο κατοικίας: Τηλέφωνο εργασίας:

Κινητό τηλέφωνο: E-mail:

Σας στέλνω τη συνδρομή μου με:

ALPHA BANK λογ/σμός GR63 0140 1200 1200 0200 2011 678 Κατάθεση Πάγια Εντολή

EUROBANK λογ/σμός GR50 0260 0030 0000 6020 0910 148 Κατάθεση Πάγια Εντολή

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ λογ/σμός GR56 0110 1040 0000 1042 9666 620 Κατάθεση Πάγια Εντολή

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ λογ/σμός GR78 0172 0490 0050 4907 2975 500 Κατάθεση Πάγια Εντολή

Στην περίπτωση που επιλέξετε την πάγια εντολή θα πρέπει να συμπληρώσετε το έντυπο Πάγιας Εντολής Σταθερού Ποσού σε οποιοδήποτε κατάσταση των παραπάνω τραπεζών, σημειώνοντας το ονοματεπώνυμό σας στην «Απιολογία».

Τραπεζική επιταγή στο όνομα της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης

Ταχυδρομική επιταγή **Πιστωτική/χρεωστική κάρτα** (στα γραφεία της Εταιρίας)

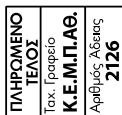
Μπορείτε να κάνετε την αίτηση και online στη διεύθυνση: <https://www.eepf.gr/el/gine-melos>

Παλαιά μέλη: Μπορείτε κι εσείς να εξοφλήσετε τη συνδρομή σας με έναν από τους παραπάνω τρόπους. Θα σας εξυπηρετούσε, ίσως, να χρησιμοποιήσετε τη μέθοδο της Πάγιας Εντολής. Ειδοποιήστε μας αν κάποια στοιχεία σας έχουν αλλάξει.

Η πρόταση τροποποίησης του καταστατικού, όπως αναλύεται στις σελίδες 40-53 αυτού του τεύχους, θα τεθεί υπόψη της **Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης**, η οποία θα πραγματοποιηθεί με τηλεδιάσκεψη μέσω της **πλατφόρμας ZOOM, την 3η Μαρτίου 2021, ώρα 6:00 μ.μ.**

Η σύνδεση για την τηλεδιάσκεψη θα γίνει μέσω συνδέσμου (link) που θα αναρτηθεί στην πρώτη σελίδα του ιστοτόπου της Εταιρίας (www.eepf.gr) και θα είναι ενεργός δύο ώρες πριν την έναρξη της τηλεδιάσκεψης. Παρακαλούμε να συνδεθείτε έγκαιρα ώστε να υπάρχει χρόνος για να γίνει η επιβεβαίωση των στοιχείων σας.

ΕΝΤΥΠΟ
ΚΛΕΙΣΤΟ
ΑΡ. ΔΕΛΙΑΣ
1164/97
Κ.Ε.Μ.Π.Α.

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ**
Νίκης 20, 105 57 Αθήνα

1951

Προστασία της Φύσης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

www.eepf.gr

- Για την προστασία
του περιβάλλοντος
- Για την εκπαίδευση
για την αειφορία
- Για αειφορική διαχείριση
του τουρισμού

**Προστατεύω το περιβάλλον
Στηρίζω την ΕΕΠΦ!**